

# דבר גדולים

דברי רבותינו גדולי ומאורי הדור שליט"א  
**בענין מצות כיסוי הראש בזמנינו**

כולל שו"ת  
ממרן שר התורה  
הגר"ח קניבסקי זצוק"ל  
(עמ' 33)

מהדורה שמינית עם הוספות רבות

ניתן לתרום לזיכוי הרבים בטלפון:

**055-6793070**

(תרומות בלבד)

הודפס בס"ד על נייר ללא חשש  
חילול שבת

בכל עניני הקונטרס  
ניתן לפנות:

**פקס:**

**077-31-800-41**

**דוא"ל:**

[DaatGdolim@gmail.com](mailto:DaatGdolim@gmail.com)

**עימוד ועיצוב**

**ארטמסורה**  
הוצאת ספרים

**052-715-4886**

## דברים אחרים בפתח המהדורה השמינית

**יתברך הבורא** שזיכנו להו"ל את המהדורה השמינית, ב"ה כבר זכינו להפיץ למעלה מעשרת אלפים עותקים מהקונטרס ונתקבל באהדה גדולה אצל עובדי השם באמת. קיבלנו תגובות רבות אשר מוכיחות לכולנו שישראל עם קדושים וטהורים, מיד שרואים את דעת גדולי ישראל עושים שינויים לא קלים למען שמו יתברך. במהדורה זו זכינו להרחיב את הקונטרס עם רקע וביאור קצר וכן הוספת ציטוטים חדשים ונדירים.

**מטרת הקונטרס:** כפי שכבר נכתב במהדורות הקודמות, דומה כי מאז היותנו לעם במעמד הר סיני לא היה כדבר הזה, נושא שכמעט ולא מדברים עליו בציבור אך מי שיראת שמים בקרבו מרגיש שישנה בעיה שורשית, ונאלצנו - בחשש גדול ובתפילה לצור עולמים - לקחת עול זה על צווארינו ולברר את דעות הפוסקים אחד לאחד.

עיקר הבעיה היא שכידוע ישנם מספיק ספרים העוסקים בליבון הסוגיא של יציאה בפאה נכרית לרשות הרבים אך יש הטועים וחושבים מכיון שיש שהתירו בעבר אז יש על מי לסמוך ואין צורך אפילו לבדוק ולעיין בדבר, וזה לא יתכן (מבלי להכנס לעצם הסוגיא) שהרי אנו רואים שיש שינוי עצום במראה הפאות, והמושג 'פאה נכרית' הוא כבר לא אותו מושג שהכרנו בעבר.

אם כן זהו הנושא העיקרי שזקוק לבדיקה מעמיקה האם ישנם פוסקים גדולי ישראל אשר מתירים את הפיאות המשווקות ב-20 שנים האחרונות, ובפרט בשנים האחרונות ממש שישנה עליית מדרגה נוספת, **וכלשונו של מרן הגר"י זילברשטיין שליט"א "בגדים ופיאות שלא שערום אבותינו נראים בחוצותינו ואין מי שיעצור בעד הפרץ הנורא החודר גם למשפחות טובות וכשרות שעד לפני כמה שנים איש לא האמין שבנותיהן תלכנה בצורה שכזו"**.

**בדיקת ההלכה:** כמובן שאין טעם בבדיקה בסגנון של 'מה אשתו של רב פלוני עושה' או 'נכדתו של רב פלוני אמרה כך', אלא יש לעיין היטב בספרי רבותינו פוסקי הדור מכל החוגים והעדויות בעשרות שנים האחרונות. ואכן בס"ד עברנו על מאות

ואלפי ספרים וחיבורים בניסיון להגיע ל"יושר דברי אמת" ולהיות מן הרודפים אחרי האמת באמת.

**התוצאות:** לאחר בירור מעמיק שלקח זמן לא קצר נדהמנו לגלות דברים אחרים לגמרי מכל מה שחשבנו. לא רק שגדולי ישראל אינם תומכים בתופעה אלא מתנגדים לה בתוקף, ואף כתבו וכותבים פסקי הלכה ומכתבים ברורים שאין להתיר ללבוש ברה"ר פאות אלו. [ועוד ישנה בעיה של חוסר ידע מהו מקור השיער, שיש חשש גדול שהם אסורים מטעם תקרובת ע"ז וא"כ א"א ללבוש פאות אלו אף בבית].

**ישנם הטועים לומר 'הפאה שלנו אינה ארוכה כל כך' או 'הפאה שלנו איננה מודרנית כמו הרבה נשים' ולכן מותר, ואינם שמים על לב שעיקר הבעיה כיום היא המראה הדומה לשיער טבעי שגורם לגירוי וליבוי היצר הרע כשיער ממש ואף יותר, דבר זה מצוי בכל הפאות הנמכרות בסלוני הפאות.**

ואין אנו באים בטרוניה ח"ו לעם ישראל, פשוט לנו שציבור היראים יש בהם יראת שמים טהורה אך אין מודעות לדעת גדולי ישראל ולחומר הדבר, ובפרט הנשים ובפרט נשות האברכים שאינן מעלות על דעתן את חומרת הענין של חוסר צניעות וכמה חולאים רעים ומקרים קשים מונעת מעצמה ומסביבתה אשה שמתנהגת בצניעות וכל שכן אם מזולזלת בגלל הצניעות ע"י חברותיה ומשפחתה ששכרה עצום ורב, וח"ו להיפך... וכדברי מרן הגרי"ש הלוי וואזנר זצוק"ל (ראו דבריו בתוך הקונטרס).

השתדלנו להביא דווקא ציטוטים מפוסקי זמנינו שהתייחסו לפיאות של ימינו, פוסקים שראו בעיניהם את השינוי העמוק שחל בכל נושא הצניעות בשנים האחרונות, כמובן שבמקרים מסוימים לא נמנענו מלהביא את דברי גדולי הפוסקים של הדור הקודם גם כן.

**למה צניעות?** רבים השואלים, למה לדבר ולעורר דווקא בנושאים הללו? התשובה היא כיון שזהו התחום אולי היחיד שפוסקי הדור כותבים את דעתם ומעשה שטן הצליח והציבור 'נוהג' אחרת. ושוב, כל זה מחוסר ידע, ואם הציבור ידע את דברי גדולי הפוסקים בעניין בוודאי ובוודאי שישנו את דרכם בזה.

אכן ניתן להבין את גודל הניסיון ע"פ דברי מרנא החזו"א זצוק"ל ש"עיקר ביאת האדם לעולם הזה הוא כדי לתקן ענין זה של קדושה" וא"כ היכן שהעיקר נמצא שם הניסיון נמצא (מעשה איש ח"א עמ' קס"ה).

**האם זה צנוע לדבר על צניעות?** הגאון רבי אהרון קוטלר עונה על כך וזה לשונו: "ומקום פה עמדי לעורר על עניין מכאיב ומבהיל שטועים בו רבים, כי למרות מה

שנתבאר לעיל בגודל ענין הפצת קיום מצוה זו בכל ישראל (קדושים תהיו), יש רבים שנמנעים מלדבר בזה מטעמי צניעות. **שמו שמים!!! בדור פרוץ וירוד בכל העניינים, בהלבשה במרחצאות ובריקודים וכו' בריש גלי ולא יתבוששו, ולדבר בענייני צניעות זה נגד הצניעות!!!? היש לך הטעיית היצר גדולה מזו!! חיוב מוחלט הוא לדבר בזה בפרהסיא, בין מהבימה ובין בשיעורים לחבורות ועם יחידים ובכל מיני הסברה**” עד כאן דבריו (משנת רבי אהרון ח”ג עמ’ קנז).

**האם נצליח לגרום לשינוי?** בעז”ה כן. ב”ה קיבלנו תגובות רבות ואף ממספר מדינות מעבר לים שמבינים את הבעיה ורוצים שינוי לטובה. לפעמים יש קשיים מצד המשפחה או החברה וכו’ אבל בס”ד עוד ועוד מצטרפים ללגיונו של מלך כיון שהציבור דורש וחוקר לאמת ומואס בשקר בפרט בנושאי הצניעות שכפי הידוע מהגר”א זהו עיקר ניסיון של נשותינו ובפרט בדור של עקבתא דמשיחא.

**ולסיום** נביא את לשונו הזהב של אבי הישיבות מרן הגאון רבי חיים מוולוז’ין זצ”ל בספרו נפש החיים (שער א’ פ”ד) **”נבוכדנצר וטיטוס, לא עשו במעשיהם הרעים שום פגם ושום קלקול למעלה, כי אין להם חלק ושורש בעולמות העליונים, אלא בגלל חטאנו ניתן להם כח להחריב את המקדש של מטה, אולם אדם בן ישראל, אשר יחשוב בלבבו מחשבה אשר איננה טהורה בעבירות וכדו’, הרי שבזה הוא מגביר את כוחות הטומאה והסיטרא אחרא בבית קודש הקדשים העליון, הרבה יותר ויותר ממה שעשה טיטוס, בהכניסו אשה פרוצה בקודש הקדשים במקדש של מטה...”** ע”ש.

תודות לחיבורים הבאים שמהם נלקטו חלק מהדברים:

סגולה מכל העמים, דבר ה’, דברי שלום, הערות בענין פאה נכרית של זמנינו, זהב לבושה, הכתר והכבוד, גליונות ‘הכתר’, גליונות בעקבתא דמשיחא, תורת הכיסוי.



## תוכן העניינים

3 ..... דברים אחרים כפתח המהדורה השמינית

♦ פרק א ♦

13 ..... מצות כיסוי הראש

13 ..... בגדר מצות כיסוי הראש

13 ..... טעם מצות כיסוי הראש

14 ..... פולמוס פאה נכרית

14 ..... פיאות ימינו

14 ..... פרסומי הפאניות

16 ..... עדויות מכלי ראשון

♦ פרק ב ♦

18 ..... שאלות ותשובות

18 ..... האם חבישת פאה נחשב למנהג שאין לשנותו?

18 ..... האם מותר פאות זמנינו כדי שלא תתגנה בחוץ על בעלה?

19 ..... האם לא מספיק שיהיה היכר בין אשה נשואה לרווקה?

19 ..... הרי רבניות גדולות וחשובות חובשות פאות של ימינו?

20 ..... האם גדולי ישראל מעוררים על פאות זמנינו ומדוע?

♦ פרק ג ♦

22 ..... דעת גדולי הפוסקים

דעת גדולי רבני האשכנזים זצוק"ל (לפי סדר א' ב')

22 ..... הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצוק"ל

24 ..... הגאון רבי שמואל אויערבך זצוק"ל

25 ..... הגאון רבי יצחק שלמה אונגר זצוק"ל

25	הגאון רבי דוד צבי אורדנטליך זצוק"ל
25	הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצוק"ל
26	הגאון רבי סנדר ארלנגר זצוק"ל
27	הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצוק"ל
27	הגאון רבי בנימין יהושע זילבר זצוק"ל
28	הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצוק"ל
28	הגאון רבי ישראל מאיר הכהן מראדין זצוק"ל ה'חפץ חיים'
28	הגאון רבי יוסף ליברמן זצוק"ל
28	הגאון רבי אליהו לופיאן זצוק"ל
29	הגאון רבי יוסף ליס זצוק"ל
29	הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצוק"ל
29	הגאון רבי משה יהושע לנדא זצוק"ל (תלמיד מרן החזו"א)
30	הגאון רבי גדליה נדל זצוק"ל
30	הגאון רבי משולם דוד סולובייצ'יק זצ"ל
30	הגאון רבי משה אריה פריינד זצוק"ל
30	הגאון רבי דניאל פריש זצוק"ל - בעל "מתוק מדבש"
31	הגאון רבי יעקב ישראל קניבסקי זצוק"ל - 'הסטייפלר'
32	הגאון רבי אברהם ישעיהו קרליץ זצוק"ל 'החזון איש'
32	הגאון רבי ניסים קרליץ זצוק"ל
33	הגאון רבי חיים קניבסקי זצוק"ל
34	הגאון רבי אהרן ראטה זצוק"ל - בעל 'שומר אמונים' 'טהרת הקודש'
35	הגאון רבי אהרן צבי רומפלר זצוק"ל
35	הגאון רבי שלום שבדרון זצוק"ל
36	הגאון רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן זצוק"ל
36	הגאון רבי אליעזר מנחם מן שך זצוק"ל

### דעת גדולי רבני האשכנזים שליט"א

37	הגאון רבי מרדכי שמואל אדלשטיין שליט"א
37	הגאון רבי עזריאל אויערבך שליט"א
37	הגאון רבי ישראל אולמן שליט"א
37	הגאון רבי שמעון גלאי שליט"א
38	הגאון רבי ישראל גנס שליט"א
39	הגאון רבי מרדכי גרוס שליט"א
39	הגאון רבי שמאי קהת גרוס הכהן שליט"א



39	הגאון רבי אליעזר הלוי דינר שליט"א
40	הגאון רבי יהודה אריה דינר שליט"א
40	הגאון רבי צבי ובר שליט"א
41	הגאון רבי יעקב מאיר זוננפלד שליט"א
41	הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א
42	הגאון רבי מרדכי בונים זילברברג שליט"א
42	הגאון רבי יהודה יוספי שליט"א
43	הגאון רבי מנחם מנדל לובין שליט"א
43	הגאון רבי יהודה ליס שליט"א
44	הגאון רבי ישראל מרמרוש שליט"א
44	הגאון רבי נפתלי נוסבוים שליט"א
44	הגאון רבי דן סגל שליט"א
45	הגאון רבי יהודא סילמן שליט"א
45	הגאון רבי צבי פלמן שליט"א
45	הגאון רבי גבריאל ציננער שליט"א
45	הגאון רבי משה מרדכי קארפ שליט"א
45	הגאון רבי דב קוק שליט"א
46	הגאון רבי משה שאול קליין שליט"א
46	הגאון רבי מאיר קסלר שליט"א
47	הגאון רבי שבח צבי רוזנבלט שליט"א
47	הגאון רבי שריאל רוזנברג שליט"א
47	הגאון רבי יהודה אריה שוורץ שליט"א
47	הגאון רבי חיים שמרלר שליט"א
47	הגאון רבי שמואל אליעזר שטרן שליט"א
48	הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א
48	רבני בד"צ העדה החרדית

### דעת גדולי החסידות

48	אונגוואר: ה'משנה הלכות' - הגאון רבי מנשה קליין זצוק"ל
49	אמשינוב ארה"ב: - הגאון רבי יצחק קאליש זצוק"ל
49	בויאן: הגאון רבי מרדכי שלמה פרידמן זצוק"ל
49	ביאלא: ה'חלקת יהושע' - הגאון רבי יחיאל יהושע רבינוביץ זצוק"ל
49	בעלזא: הגאון רבי יששכר דוב רוקח זצוק"ל
49	בעלזא: המהר"א - הגאון רבי אהרן רוקח זצוק"ל

- ברסלב: הגאון רבי אליעזר שלמה שיק זצוק"ל 'המואר"ש' ..... 50
- ברסלב: הגאון רבי שמואל שפירא זצוק"ל ..... 50
- גור: ה'בית ישראל' - הגאון רבי ישראל אלטר זצוק"ל ..... 50
- דארג: הגאון רבי שמואל פרנקל זצוק"ל ..... 50
- וורקא: הגאון רבי ישראל יצחק קאליש זצוק"ל ..... 51
- ויזניץ: ה'אמרי חיים' - הגאון רבי חיים מאיר הגר זצוק"ל ..... 51
- ויזניץ: ה'ישועות משה' - הגאון רבי משה יהושע הגר זצוק"ל ..... 51
- זוטשקא: ה'צניעות והישועה' - הגאון רבי יצחק אייזיק ראזנבוים זצוק"ל ... 51
- לעלוב: הגאון רבי משה מרדכי בידרמן זצוק"ל ..... 52
- מבקשי אמונה: הגאון רבי יוסף יואל קאהן שליט"א ..... 52
- סאטמר: ה'ברך משה' - הגאון רבי משה טייטלבוים זצוק"ל ..... 52
- סאטמר: ה'דברי יואל' - הגאון רבי יואל טייטלבוים זצוק"ל ..... 52
- סטראפקוב י-ם: ה'דברי יחזקאל שרגא' - הגאון רבי יחזקאל שרגא ליפשיץ  
הלברשטאם זצוק"ל ..... 53
- סיגט: ה'יטב לב' - הגאון רבי יקותיאל יהודה טייטלבוים זצוק"ל ..... 53
- סיגט: ה'עצי חיים' - הגאון רבי חיים צבי טייטלבוים זצוק"ל ..... 53
- סלונים: ה'יסוד העבודה' - הגאון רבי אברהם וינברג זצוק"ל ..... 53
- סלונים: ה'נתיבות שלום' - הגאון רבי שלום נח ברזובסקי זצוק"ל ..... 53
- ספינקא: ה'חקל יצחק' - הגאון רבי יצחק אייזיק וייס זצוק"ל ..... 54
- ספינקא: הגאון רבי נחמן כהנא זצוק"ל ..... 54
- ספינקא וויליאמסבורג: הגאון רבי שמואל צבי הורוויץ זצוק"ל ..... 54
- סקולען: הגאון רבי ישראל אברהם פורטוגל זצוק"ל ..... 54
- ערלוי: ה'אמרי סופר' הגאון רבי יוחנן סופר זצוק"ל ..... 55
- פאפא: ה'יחי יוסף' - הגאון רבי יוסף גרינוולד זצוק"ל ..... 55
- צאנז: ה'דברי חיים' - הגאון רבי חיים הלברשטאם זצוק"ל ..... 55
- קרעטשניף קרית גת: - הגאון רבי ישראל ניסן רוזנבוים זצוק"ל ..... 55

### דעת גדולי רבני הספרדים זצוק"ל

- הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצוק"ל ..... 56
- הגאון רבי אלעזר אבוחצירא זצוק"ל - הבבא אלעזר ..... 57
- הגאון רבי ישראל אבוחצירא זצוק"ל - הבבא סאלי ..... 58
- הגאון רבי מאיר אבוחצירא זצוק"ל - הבבא מאיר ..... 58
- הגאון רבי יורם אברג'ל זצוק"ל ..... 58
- הגאון רבי מרדכי אליהו זצוק"ל ..... 59

59	הגאון רבי ינון חורי זצוק"ל
59	הגאון רבי שמעון חירארי זצוק"ל
59	הגאון רבי ניסים יגן זצוק"ל
60	הגאון רבי עובדיה יוסף זצוק"ל
60	הגאון רבי יצחק כדורי זצוק"ל
61	הגאון רבי משה לוי זצוק"ל
61	הגאון רבי יעקב מוצפי זצוק"ל
61	הגאון רבי מצליח מזוז זצוק"ל
62	הגאון רבי משה מלכה זצוק"ל
62	הגאון רבי שלום משאש זצוק"ל
62	הגאון רבי חנינא בוגיד סעדון זצוק"ל
62	הגאון רבי עזרא עטיה זצוק"ל
62	הגאון רבי יהודה פתייה זצוק"ל
63	הגאון רבי יהודה צדקה זצוק"ל
63	הגאון רבי יחיא שניאור זצוק"ל
63	הגאון רבי אליהו שריקי זצוק"ל
63	הגאון רבי מרדכי שרעבי זצוק"ל

### דעת גדולי רבני הספרדים שליט"א

64	הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א
64	הגאון רבי מאיר אליהו שליט"א
64	הגאון רבי אהרן בוטבול שליט"א
65	הגאון רבי נתן בן סניור שליט"א
65	הגאון רבי מסעוד בן שמעון שליט"א
65	הגאון רבי שלמה בן שמעון שליט"א
65	הגאון רבי אליהו בר שלום שליט"א
66	הגאון רבי יצחק ברכה שליט"א
66	הגאון רבי ליאור גלזר שליט"א
66	הגאון רבי יעקב משה הלל שליט"א
66	הגאון רבי אברהם זכותא שליט"א
66	הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א
67	הגאון רבי בן ציון מוצפי שליט"א
67	הגאון רבי מאיר מזוז שליט"א
67	הגאון רבי חיים רבי שליט"א

- הגאון רבי ברוך שרגא שליט"א ..... 68  
 הגאון רבי יוסף שבתאי שני שליט"א ..... 68

דעת חכמי תימן

- הגאון רבי שמעון בעדני זצוק"ל ..... 68  
 הגאון רבי איתמר מחפוד שליט"א ..... 68  
 הגאון רבי שלמה יוסף מחפוד שליט"א ..... 69  
 הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א ..... 69

דעת רבני חב"ד

- אדמו"ר ה'צמח צדק' - הגאון רבי מנחם מנדל שניאורסון זצוק"ל ..... 69  
 הרבי מליובאוויטש - הגאון רבי מנחם מנדל שניאורסון זצוק"ל ..... 70  
 הגאון רבי מרדכי שמואל אשכנזי זצוק"ל ..... 71  
 הגאון רבי יששכר דוד קלוזנר שליט"א ..... 71

♦ פרק ד ♦

- מכתבים וכתובים מגדולי ישראל ..... 72

♦ פרק ה ♦

- כנסי חיזוק ..... 79

דברי רבותינו בכנס 'צניעות הלבוש' ו'כיסוי הראש' ירושלים כסלו תשפ"א

- דברי הגאון רבי ישראל גנס שליט"א - חבר בי"ד משמר התורה ..... 79  
 דברי הגאון רבי צבי וובר שליט"א - רב שכונת נוה יעקב ..... 80  
 דברי הגאון רבי מנחם מנדל לובין שליט"א חתן מרן הגר"נ קרליץ זצוק"ל ורב שכונת  
 רמת אהרן בבני ברק ..... 82

דברי רבותינו בכנס 'כיסוי הראש להלכה' בני ברק כ"ה תשרי תשפ"א

- דברי הגאון רבי שריאל רוזנברג שליט"א - גאב"ד בי"ד דמרן הגר"נ קרליץ זצוק"ל .... 85



- הגה"צ ר' דן סגל שליט"א: שיחה מרטיטה לאחר הפיגוע ברמות ..... 88  
 הגה"צ ר' דן סגל שליט"א: שיחת חיזוק בישיבת מיר ..... 92

## ♦ פרק א ♦

## מצות כיסוי הראש



## בגדר מצות כיסוי הראש

הגמרא במסכת כתובות (דף עב:) אומרת "ראשה פרוע דאורייתא היא דכתיב: 'פרע את ראש האשה', ותנא דבי רבי ישמעאל: אזהרה לבנות ישראל שלא יצאו בפרוע ראש. וכתב על כך הרמב"ם במשנה תורה 'ואלו הן הדברים שאם עשת אחד מהן עברה על דת משה: יוצאה בשוק ושער ראשה גלוי' ומובא להלכה בשולחן ערוך (סימן כ"א סעיף א) "לא תלכנה בנות ישראל פרועות ראש בשוק אחת פנויה ואחת אשת איש".

וכן במסכת עירובין (דף ק:) "עשר קללות נתקלה חוה... עטופה כאבל" וכתב רש"י "בושה לצאת בראשה פרוע" וכתב החיד"א שמאחר שחוה גרמה שיהיה יצר הרע, צריכה היא להיות עטופה, שלא יתגרה יצר הרע באדם הרואה אותה.

אמנם לא מצינו איסור זה באחד מתרי"ג מצוות אך מדברי הגמרא לעיל נמצאנו למדים שמצות כיסוי הראש היא מצוה מן התורה.

## טעם מצות כיסוי הראש

בטעם האיסור, ישנה הסכמה של מפרשי הש"ס והקדמונים, שזהו מטעם הפריצות הנגרמת מכך, וכפי שכותב זאת בעל "תרומת הדשן" [סימן י'] שודאי איסור גלוי הראש איננו אלא משום פריצות כלפי הגברים. ובספר "מעלות המידות" [פרק ט'] מאריך יותר ומבאר כך: שכן שערות האשה דבר פריצות וערוה ומרגילים את האדם לידי הרהור ותאוה. וכלשונות אלו ניתן למצוא במקומות לרוב.

וזו הסיבה שהטור והשולחן ערוך הביאו הלכה זו, בשורה אחת יחד עם הלכות הרחקה מעריות, היות ואשה ההולכת בגילוי השער, היא גורמת בכך לקירוב דעת בינה לבין האסורים עליה. [אבן העזר ס"א - ב]

וההוכחה הפשוטה ביותר לכך שזהו טעם האיסור, מבוררת לכל לומד אשר רואה את דברי המשנה בכתובות הנ"ל, שמביאה את הדברים שאשה העוברת על אחד מהם, יכול

בעלה לגרשה בלי לשלם לה את כתובתה, וברשימת הדברים לא מופיע חילול שבת או לבישת שעטנז והלואה בריבית, למרות היותם עבירות חמורות ביותר, אלא אך ורק דברים הפוגעים בשותפות המאוחדת של שניהם, שאם עברה על אחד מהם, הרי שבזה היא פגעה באותה שותפות, ושוב אין על הבעל להמשיך ולחיות עם אשה כזו, וכפי שהבאנו לעיל אחד הדברים המובאים שם הוא "יוצאת וראשה פרוע" שמעשה שכזה נחשב פגיעה בו, היות וכיסוי הראש אמור לשמור עליה מעינים זרות, ויציאה בלעדי אותו כיסוי, יכולה לגרום בעקבותיה פריצות והשלכות חמורות, ועל כן נחשב הדבר לפגיעה בו (ע"פ הקונטרס תורת הכיסוי)

### פולמוס פאה נכרית

במהלך הדורות מצינו דיונים רבים בפוסקים האם פאה נכרית נחשב ככיסוי ראש. נציין שאנו לא נכנסים לסוגיא הרחבה הזו אלא רוצים לברר האם יש גדול בישראל שהתיר את הפיאות הנמכרות בימינו.

### פיאות ימינו

כידוע בעבר הפיאות היו נראות ככיסוי קש, במשך השנים השתכללה תעשיית ייצור הפיאות ובמקום שהפאה תהיה כיסוי לשיער הראש היא החלה להיות אביזר נוי והתקשטות. בשלב הבא, התעשייה השתכללה עוד יותר ונוצר מצב שיש תחרות גדולה עד כמה הפאה תראה משער אמיתי עם יופי וברק מיוחד ואפילו פאות משיער סינטטי משקיעים בהן שעות ע"ג שעות שיראו כמה שיותר מושכות את העין, עשרת מונים מאשר הפאות שהיו בעבר באירופה. וכיום כמעט ולא נותר בשוק פאות בסגנון של פעם אשר עומדות בתקנוני הצניעות המינימליים.

### פרסומי הפאניות

את הסחף של 'הרחוב' קשה לעצור וכבר לא נדיר למצוא פרסומים בריש גלי על מכירת פיאות 'מהממות' 'משגעות' 'מראה טבעי' וכדומה. והפאניות אכן צודקות, רוב הפאות הנמכרות כיום עשויות משיער טבעי ונראות כשיער טבעי. ובעלות מראה של 'פרועת ראש' אשר גורם עובדתית להרהורי עבירה, ולכן הדבר אסור אף לדעת המתירים את עצם ההליכה בפאה נכרית. שהרי אין בין פאות אלו שהותרו לבין (כמעט) כל הפאות הנמכרות כיום דבר במשותף לבד מהשם "פאה נכרית", ונביא בס"ד להלן בפרק ג' את התייחסותם של גדולי ישראל לצוק"ל ולהבחל"ח מרנן ורבנן שליט"א לעניין.

ועצם הפרסומים של פיאות הנוגדות את ההלכה בעיתונים ובמגזינים ללא פוצה פה ומצפצף מוכיחים על הירידה העצומה במושגי הצניעות.

שהרי בנושאים אחרים הציבור לא היה מוותר. לדוגמא, פרסום על "אייפונים ללא סינון עם תכנים 'מרתקים' 'משגעים' וכדומה או אולי "מכירת בשר 'דבר אחר' בלב ירושלים החרדית בטעם 'מיוחד' 'מדהים' ו'עסיסי' לא היה עובר בשתיקה.

**ומה דעת גדולי ישראל בעניין? כאן המקום לצטט דברי תלמיד מרן שר התורה כפי שהובא בגליון אליבא דהלכתא (תשע"ב עמ' קצ"ט):**

הנה זה ששואלים למורי ורבי הוא בעיקר הסוגיא בפאה נכרית דמלפני עשרות בשנים, מזמן רבינו המשנה ברורה זיע"א, אך כאשר שאלנא קמיה דכיום רוב הפאות הולכים ומשתכללים על ידי הגויים לצורכיהם רח"ל, ומה שפעם לבשו היותר פרוצות לובשות כיום גם הצנועות ה"י **ובזה א"ל מרן (שליט"א) דכשנראה טבעי כו"ע מודו דאסור מדינא**, וגם מה שהתיר המשנה ברורה בפאה נכרית משערה, זה כשלא היה במראה טבעי, אך אם יש חומרים ומכשירים המייפים, ודאי שאסור לא רק משום מראית העין אלא הוי ערוה ופריצות.

עוד כתב לן מו"ר (שליט"א) דבמהרי"ל דיסקין זיע"א (קו"א סי' רי"ג) מוכח דבעינן שיהיה ניכר לכל, וכל שדומה ודאי יש בו משום הרהורא דגברי ואסירא.

ות"ח מופלג מירושלים הוציא לאור קונטרס שלם שבירר דגם למתירים, מ"מ כיום יש בזה משום הרהור ואסור, ומורי ורבי כתב לו על הקונטרס "דברך דברי טעם".

ובפירוש אמר לן מו"ר (שליט"א) שאינו יודע המציאות כיום ויודעני דגם על נכדותי אינו מסתכל, וכאשר הראו לו קטלוג של פאות נכריות קצרות מלפני כ-15 שנה, **אמר מרן (שליט"א) דזה פריצותא ואסור מדינא, ועל זה לא דיברו הפוסקים, ולא האמין שכך הולכות כיום.**

וע"כ בזמן שנתגלה עבודה זרה בפאות הלכתי למורי ורבי מרן (שליט"א) ועודדני כאשר ראה ושמע דעתנו להחמיר בזה, ואמר לי דודאי כל חיזוק בגדר ערוה מביא תיקון השכינה, ברכה חיים ושלוה. וכאשר היה חשש שמצד משפחתי לא יתקבל השינוי יפה, עודדני ואמר יודעני בית אביך דירא שמים הוא, ובודאי לבסוף ישמחו ויודו על זה.

**ושאלתי ממה שכתוב בשמו בספר "נזר החיים" דמשמע דאם מכסה כראוי מטפחת עדיף, והשיב "נכון".**

ומו"ר השיב לנו בכת"ק דמי שאמא שלה לבשה מטפחת ועברה לפאה, יש בו משום "לא תטוש תורת אמך", ולהיפך לא, ומיניה תבין נמי מה לכתחילה טפי. ובדבר שבערוה שלב האדם מחמד, לא יסמוך על בדלי שמועות, שבא מנגיעות, וכת"ח נדמה לו (ראה חולין צ"א). למצוא כל מיני 'חשבונות הרבים' לקרר דבר זה ח"ו.

ואשריכם ישראל המתחזקים ומחזקים במצוה רבתא זו שהגאולה השלימה תלויה בה, ומה שקשה, אדרבה לפום צערא אגרא. וע"ז באעה"ח למען כבוד ה' ותורתו, ולכבוד מצוה רבתי זאת שנשתכחה בעוונותינו ע"י עומק ואורך הגלות.

### עדויות מכלי ראשון

ואחר שנוכחנו לראות את דברי מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל לא נתפלא על מה שכתב בקונטרס 'הערות בעניין פ"נ של זמנינו' בהקדמתו למהדורה השניה "וכבר נתפרסמו עדויות מהמחלקה האונקולוגית בביה"ח הדסה וגם ממחלקה זו בביה"ח תל השומר שבשנת תשס"ד בזמן שהפסיקו עם הפאות נתמעטו מאד מספר הילדים החרדים החולים במחלה הידועה, ואח"כ כשחזרו הפאות נתרבו גם החולים.

וחלילה לתלות דבר כזה במקרה. ואין זה מדרכי החכמה לזלזל ולומר "זה ודאי בגלל הפאות היותר גרועות ולא בגלל הפאות כמו שלי", אלא כיון שרואים עד כמה יש קפיצת בשמים על הענין הזה ודאי מוטל החיוב לדון בכובד ראש מהו באמת רצונו יתברך בזה."

ונביא בפניכם שתי עדויות בענין זה כפי שמצאנו, גב' א. פ. קרית ספר: "מזה מספר שנים מתנדבת אני במחלקה האונקולוגית (ילדים) בביה"ח תל השומר. מידי שבוע מופיעה אני במחלקה ומעודדת משפחות שבורות. מופנית אני ע"י האחיות אל חדרי החולים החדשים, בכדי לעודד את האמהות המתמודדות.

בתקופה בה נמנעו נשות ישראל מחבישת פאה בעקבות פסק מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, הגעתי כדרכי לבית החולים, אולם לא היה לי למי לפנות! המחלקה התרוקנה כמעט לגמרי מחולים חרדיים! לא רק שלא נכנסו חדשים, אלא גם אלו שהיו שוחררו לביתם עקב הטבות ושיפורים! אך לדאבונינו הרב, לאחר שחזרו הפאות, החמיר המצב במחלקה עוד יותר ממה שהיה קודם, רח"ל."

כדברים הללו שמענו באוזנינו הקלטה של ר' יעקב יגן, אב לילדה אשר נפטרה ל"ע מהמחלה הנוראה ואלו היו דבריו: "באחד הלילות, בסביבות השעה שתיים, לאחר שהילדים נרדמו, ישבנו במחלקה מספר הורים. כשראיתי את הפרופסור מנהל המחלקה עובר בסמוך אלינו בקשתי ממנו לדבר איתנו, לומר לנו דברים שיכולים לעודד אותנו.

הוא נענה ואמר לנו כך: "אני לא דתי, קיבוצניק לשעבר, אין לי שום זיקה לדת, אך כיון שכולכם פה דתיים חרדים יש לי משהו להגיד לכם. לפני כמה שנים היה אסור לנשים הדתיות לחבוש פאות, ובאותה תקופה נכנסו לכאן רק שלושה או ארבעה ילדים בחודש!" כך הוא אמר.

כיום, מגיעים כל שני וחמישי חמשה ילדים ויותר, רובם חרדים. זה עתה בראש השנה

נכנסו לכאן עוד שלושה ילדים, ה"י" (ניתן לשוחח עם הרב יגן בטלפון 050-5963260)



**ולסיום, חשוב להביא דברים שנכתבו ע"י אברך בן עליה מב"ב (בשינויי נוסח קלים)**

"לכבוד מערכת מכון דעת גדולים"

קראתי את הקונטרס "דעת גדולים - פאה נכרית" ונפעמתי. סוף סוף יש מי שמוכן לצעוק בקול רם 'מי לה' אלי'. שהרי בשנים האחרונות ממש חל שינוי עצום במהות וצורת הפאות ועל דבר זה ידו כל הדוים.

אנסה לבאר בקצרה את אשר על ליבי: כתוב בגמרא דברים מפורשים על איסור של פריעת ראש באשה (יעיין כתובות ע"ב, סוטה ח, רש"י במדבר ה, יח, שו"ע אבן העזר סי' כ"א ס"א, קיצרנו מפני דוחק הזמן והמקום). דהיינו שמכל המקורות אלו מוכח בפשיטות פסק ברור להלכה שאין לאשה ללכת בפריעת ראש. ואם כן אנו מוכרחים לשאול:

איך יכול להיות שחלק מנשות ימינו יודעות את רצון ה' לכסות את השיער ומתאמצות לעשות זאת ע"י שמכסות את שערן ב...שיער אחר יפה עשרת מונים אשר מעורר את פעולת היצר הרע? ועוד יש להן את החציפותא לבוא בטענה "אני מקיימת את רצוני יתברך שהרי סו"ס השיער מכוסה" או "אין הדבר מבורר בפוסקים לאיסור". נניח לרגע את מצות כיסוי הראש, הלא זה פשוט כביעתא, בכותחא שזה היפך רצון השם ללכת עם פיאות הנראות כשער טבעי של האשה, וגם הן יודו בזה... ואיך אברכים יראי שמים משלנו המדקדקים בקלה כבחמורה באים בכאלו טענות משונות?

**לא יעזרו כל הפלפולים הסברות והראיות, פשיטא שזה לא רצון השם!**

התחבטתי זמן רב בקושיא זו, עד שה' האיר עיני, על פי מה שנכתב בספרו של הקדוש ר' צדוק הכהן מלובלין (הובא ב'לקט אמרים' מאת הגרי"מ שכטר שליט"א, ויתכן שהרעיון כבר מופיע בכתבי האריז"ל): שבעקבתא דמשיחא ירדו שוב לעולם אנשי דור המבול ודור ההפלגה ותתרבה הפריצות של דור המבול מצד אחד והבלבול הרב באמונה הטהורה כמו בדור ההפלגה מהצד האחר וזהו תוקף התגברות החושך שלפני התגלות האור וכו', והנה הכל מובן.

הפלא הוא ששתי בעיות שהוזכרו הדברים קיימים בפאות זמנינו, גם גילוי עריות ממראה הפאה וגם עבודה זרה ממקור השיער כפי שפורסם בתקופה האחרונה שכמעט לא שייך להשיג שער אם לא מבתי הפולחן בהודו. ועוד יותר מפליא הדבר שאף שגדולי ישראל מתבטאים מפורשות שפיאות הנראות כשער האשה אסורות בכל זאת יש ק"ן טעמים לטהר את השרץ בפלפולים וסברות שעליהם התבטא מרן הגרי"ש אלישיב צדוק"ל "דברים בטלים"...

וזהו אם כן הנסיון של הדור האחרון, האם ללכת אחרי הפלפולים והראיות או ללכת על פי השכל הישר לקיים רצונו יתברך.

## ♦ פרק ב ♦

## שאלות ותשובות



## האם חבישת פאה נחשב למנהג שאין לשנותו?

לכאורה הרי אין שום קשר בין אותם פאות בהן הלכו אותן נשים, שהיו נראות רחוקות מאוד ממראה שער טבעי בצורתן ותכונתן לבין פאות זמנינו אשר קרובות ומותאמות ליופיו של השער הטבעי, ובדרך כלל גורמות לתקלה ומכשול הרבה יותר מאשר השער עצמו. ועל דבר כזה בודאי שאין מסורת.

וכן שמענו מבני ביתו של מרן הגר"נ קרליץ זצוק"ל שבאחת הפעמים סיפר על כך שבעת אשר עמד הוא בתקופת השידוכים, הוא הקפיד מאד לשמוע אך ורק הצעות שהמשודכת תכסה את ראשה במטפחת. וכאשר שאל אותו אחד מנכדיו, סבא אבל מה עם המנהג, יש לנו מסורת? ענה לו ר' ניסים בלשון של תוכחה ובתמיהה, פירצה אתה הופך למנהג? וכך כותב בשו"ת הרדב"ז [חלק ד' סימן ע"ג בשם הריטב"א] אבל במנהג להקל, לעולם אין חוששין לו ואפילו היה על פי גדולים שבעולם... ואם הטעות מוכרע, אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' עכ"ל (ע"פ הקונטרס תורת הכיסוי)

## האם מותר פאות זמנינו כדי שלא תתגנה בחוץ על בעלה?

תגובתו של הרב יהודה ליס שליט"א לשאלה דומה שנשאלה ע"י אחד מהציבור וז"ל: "היה מי שטען שע"י שהיא מתלבשת בחוץ בקישוט עי"ז אינה מתגנה על בעלה, כלומר שע"י שמתלבשת ומתקשטת בחוץ בפני האחרים עי"ז בעלה שמח בזה, רחמנא ליצלן מהאי דעתא, שבזה היא מתחבבת בעיניו ע"י שהיא נוהגת כנפקת ברא רח"ל? (ע"י חומש בראשית לד לא בתרגום) וזהו ממש כדברי אחשוורוש "להראות העמים והשרים את יופיה"

ואילו באברהם אבינו מצינו להיפך שהמלאכים שאלו איה שרה אשתך ואמר הנה באהל להודיע שצנועה היא כדי לחבבה על בעלה, הרי שנתחבבה על בעיניו דוקא עי"ז שהיתה נסתרת מאחרים, ואוי לנו שכך עלתה בימינו לשמוע דברים כאלו מבני תורה" עכ"ל (ע"ד

מדבריו הנחמדים מובאים בקונטרס הנפלא 'סגולה מכל העמים')

## האם לא מספיק שיהיה היכר בין אשה נשואה לרווקה?

כפי שכבר הבאנו לעיל שדעת רבותינו ראשונים ואחרונים אשר נתנו טעם לדין כיסוי הראש, שזהו מטעם שנוי השיער גורם לפריצת חומת הצניעות שצריכה לשמור על האשה מכל אנשי העולם מאחר והיא כבר אשת איש, ומי הוא זה אשר יכול לבוא ולהמציא טעם חדש מעצמו ש"מספיק שיהיה היכר להבדיל בין אשה נשואה לרווקה" ועוד לחדש היתר בגלל אותו טעם לכיסוי השער על ידי שער.

וזה לשון התרומת הדשן [סי' י']: איסור גילוי הראש איננו אלא משום פריצות דגברי [כלפי הגברים]. וזה לשון הלבוש [אה"ע סי' כ"א]: לא תלכנה בנות ישראל פרועות ראש בשוק שזהו פריצות לאשה. וזה לשון מהר"ש קלוגר בשו"ת שנות חיים [סי' שט"ז] עיקר האיסור שלא תצא אשה בשערה מכח שיבוא לידי הרהור דברים בה ולידי פריצות. וזה לשון הצמח צדק [שו"ת סי' מ"ה - שער המילואים] וצריכה להזהר ולכסות כל שערה, שהרי זהו ערוה ותאוה, ואיך תעורר תאוה לבני אדם.

ויש על כך עוד עשרות לשונות בדברי רבותינו, ורק נצטט את דברי מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל שאמר בלשון זו: כיסוי הראש של הנשים הוא ענין שזה ערוה שמביאה לידי הרהור [הערות למסכת כתובות] ומרן הגר"ש וואזנר זצוק"ל שאמר בלשון זו: הדבר ברור שמצות כיסוי הראש ניתנה לאשה הנשואה כדי להוסיף בצניעותה יותר מן הפנויה [דעת רבותינו - אייר תשנ"ו].

כלל הדברים, הכיסוי ראש אמור להסתיר את יופי השערות אך כשהכיסוי גורם להרהור עבירה פי כמה מהשיער לית מאן דפליג דאין לזה שם כיסוי ונחשב פריצות. (ע"פ הקונטרס תורת הכיסוי)

## הרי רבניות גדולות וחשובות חובשות פאות של ימינו?

כאשר נישאל פעם החזון איש זצ"ל על ידי בן ישיבה אחד, אם נכון הדבר שאסור להשתמש בחשמל בשבת, אז מדוע דולק אור חשמל בבית מדרשו של הרב הירושלמי מטעם העדה החרדית? ענה לו החזון איש תשובה ניצחת ואמר: א. כשנוגע לדין מן הדינים אין להתחשב במה שרואים אצל אחרים [אפילו רב גדול] צריך לדעת אך מה כתוב בתורה. ב. האיסור אינו חל על תחנת הכח הירושלמית, שבעליה ופועליה הם לפי שעה, שלא מזרע ישראל. ולמרות שיכל החזו"א לענות לו רק את התשובה השנייה, הוא טרח להדגיש ולחנך אותו לכך שבדיני התורה אין מתחשבים באחרים, יהיה מי שיהיה, צריך לדעת אך מה כתוב בתורה. ("פאר הדור" חלק ב' עמ' פ"א)

שוב נעזר במילותיו הספורות והמדודות של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל וכך הוא אמר: "הצרה של הפאות, איך אפשר לתקן את זה, זה כבר מושרש עם גדולים וטובים, ממש פריצות שאין כמוהו, איך יכולים לעקור את זה, זה התחיל מהגדולים, לא סתם ממאן

דהו, ראשי ישיבות גדולים וצדיקים, כולם נכשלים בזה, זה לא סתם מן השוק נכשלים בזה, ממש צדיקים גמורים, גם צדקניות גמורות, גם האשה היא צדקנית... איך מתקנים את זה". עכ"ל

שאלתו של מרן הגרי"ש זצ"ל הדהדה ועודנה מהדהדת מסוף העולם ועד סופו, אולם בשבילנו יש כאן מסר חד כתער. אין לקחת שום דוגמא ושום ראיה לא מרבניות אפילו אם הן אכן צדקניות בשאר הדברים, מ"מ בניסיון הזה רבים רבים נופלים, ולעיתים רבות גם מפילים בעקבותם חללים לרוב. (ע"פ הקונטרס תורת הכיסוי)

### האם גדולי ישראל מעוררים על פיאות זמנינו ומדוע?

והנה רבים שואלים - אם אמת נכון הדבר שמצב הפאות כיום כ"כ בעייתי, מדוע גדולי הדור אינם מעוררים על כך בצורה ברורה?

כמה תשובות בדבר אך כמדומה שהתשובה הפשוטה ביותר היא כפי שמצאנו בקונטרס 'סגולה מכל העמים' בשם הרב מ. י. שליט"א אך לפני כן חשוב לציין שבשנים האחרונות ב"ה חלה התעררות בנושא צניעות הפיאות והיו כמה כנסים לאברכים במיוחד על נושאים אלו.

"מאחר ששמעתי מכמה ששאלו למרן הגר"ח קניבסקי (שליט"א) על דבר ההליכה בפאה נכרית ונענו שמותר כמבואר במ"ב סי' ע"ה, והבינו שכוונת מרן (שליט"א) גם לפאות הנהוגות כיום, לכן נגשנו לברר את הדבר, ובחודש אייר תשע"ג באנו מספר אברכים מפה עיה"ת ב"ב לשאול קמיה דמרן (שליט"א) את דעתו בזה,

ושאלנו כך, דהנה בשנים האחרונות נשתנה מאוד צורת הפאה נכרית, בעבר עשו את הפאה באופן שהשיער יציב ועומד ולא מתנועע, ואילו היום נשתכלל ייצור הפאות ועושים את הפאה באופן שהשיער מתפשט לצדדים ומתנועע כמו שיער רגיל, והנה בשנת תשמ"ז הורו גדולי ישראל ובראשם מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל במכתב הנקרא 'קריאה נאמנה', שפאות המתפשטות לצדדים אין ללובשם.. שאלתנו היא, האם הוראת רבותינו קיימת גם כיום שרוב רובן של הפאות המצויות הן עשויות באופן זה שהשיער מתנועע ומתפשט לצדדים כשיער רגיל?

ונענינו בזה"ל: "אין לי שום ידיעה בזה, תלכו לר' ניסים". כלומר, שכל תשובותיו בענין זה הם בנוגע לעיקר המחלוקת דיש לסמוך על המ"ב שהתיר, אבל בענין סוג הפאות המצויות כיום האם מותרות או אסורות בזה לא דיבר כלל ואין לו ידיעה בזה.

לאחר מכן אכן הלכנו למרן הגר"נ קרליץ (שליט"א), והראנו לו את ה'קריאה נאמנה' משנת תשמ"ז, [שהוא בעצמו חתום עליה, ובשנת תשס"ד הורה מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל לפרסמה שוב ב'יתד נאמן'], ששם נכתב לאסור הפאות המתפשטות לצדדים, ושאלנו האם הוראה זו תקפה גם כיום שאין מצוי כלל פאות שאינן מתפשטות לצדדים ומתנופפות ברוח וכו', והשיב שמה שהורו אז בודאי תקף גם כיום, ואף הוסיף וכתב על ה'קריאה נאמנה' הנ"ל בזה"ל: "אייר תשע"ג,

גם בזמנינו שעדיין הנושא הנ"ל פרוץ, יש לחזק ולפרסם שוב את מכתב גדולי ישראל", וחתם את שמו.

וביום שני ו' טבת תשע"ד הראיתי את הדברים הנ"ל למרן הגר"ח (שליט"א) ושאלתי האם אפשר לפרסם, ולאחר שעיינ בדברים בירך ואמר "שיהיה בהצלחה".

ונמצא לפ"ז, שהרוצה לדעת דעת תורה בענין הפאות שבזמנינו, אינו יכול להיתלות במרן הגר"ח (שליט"א) שלא דיבר כלל על פאות זמנינו אלא רק על עיקר המחלוקת.

נ. ב. יש לציין שכאשר יצאנו מבית מרן לאחר שהשיב לנו שאין לו ידיעה בזה, הסביר לנו אחד מנכדיו החשובים שליט"א, שמרן (שליט"א) התכוון כפשוטו למה שאמר, שכן הדבר ידוע שמרן (שליט"א) אינו מכיר בצורת אשה כלל (וסיפר לנו כמה סיפורים בזה),

הוא מעולם לא ישב בבי"ד ולא בבית הוראה וגם במשפחתו הוא מעולם לא הסתכל איך הפאה נראית ואין שייך שתהיה לו בזה שום ידיעה" עכ"ד.

א. ה. - כמו"כ בחוברת 'והייתם לי סגולה' הובאו דברים שכתב אחד מתלמידי מרן הגר"ח ק (שליט"א) [הרב י. ג.] בענין זה, וז"ל בתו"ד: "...ובפירוש אמר לן מו"ר (שליט"א) שאינו יודע המציאות כיום, ויודעני דגם על נכדותיו אינו מסתכל...".

וכן העיד באזנינו ת"ח חשוב מב"ב ממקורבי מרן הגר"ח ק (שליט"א), שהיה נוכח כאשר היו נכדותיו בחדרו, ושאל אחד הנוכחים את מרן (שליט"א) "האם הפאות של הנכדות הן בסדר?" ומרן (שליט"א) לא הסכים להסתכל, רק השיב "אם זה נראה כמו שיער זה אסור".

ויותר מכך העיד בנו הגראי"ש שליט"א, בראיון לאחד העיתונים - סוכות תשע"ו, שהגר"ח ק (שליט"א) אינו מזהה ברחוב אפ"ל את בנותיו ואחיותיו.

מ. י. בני ברק - 052-76-818-56

♦ פרק ג ♦

## דעת גדולי הפוסקים



דעת גדולי רבני האשכנזים זצוק"ל (לפי סדר א' ב')

הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצוק"ל

המשגיח הגר"ד סגל שליט"א: שמעתי מהראש ישיבה ר' שלמה זלמן אויערבך שיהיה בריא [ל"צ]... לפני חמישים שנה אם הייתה אחת באה לירושלים עם פאה היו סוקלים אותה באבנים, ואז הוא אמר אפילו עיוור היה רואה שזה פאה, כמו קש זה היה, והיום נכנסים אצלי ואני לא יודע אם זה כך או כך, אצלי זה מאוס מאוד, למה? כי זה כמו שאדם אוכל בשר כשר ומשתדל בכל האופנים שיראה טריפה, רוצים לקיים מצות כיסוי ראש ועושים כל ההשתדלות והטצדקי שיראה לא מכוסה לכן זה אצלי מאוס מאוד...<sup>1</sup>

בנו הגר"ש אויערבך זצוק"ל: וכבר העדתי עדות נאמנה אשר כן היה דעתו ורצונו של אאמו"ר גאון ישראל זללה"ה אשר נשי ישראל יכסו ראשן במטפחת. וגם ראיתי בעיני צערו הגדול של אאמו"ר זללה"ה על "הפאה הנכרית" שהתפשטה בקרב שלומי אמוני ישראל, ד' ירחם.<sup>2</sup>

בנו הגר"ב אויערבך זצוק"ל שנכח בשעת מעשה כאשר בתקופה שקרו מספר אסונות ונפטרו כמה וכמה אברכים ונשים צעירות ה", באו קבוצת אנשים לאביו מרן הגרש"ז זצ"ל לשאול מה צריך לתקן, והשיב להן בזה הלשון: 'לדעתי בהכל אשמות הפאות! אינני מתכוון רק לפאות הארוכות, אני מתכוון גם לקצרות!'<sup>3</sup>

תלמידו הגאב"ד הגר"מ גרוס שליט"א: "כשדיברתי עם מורי ורבי הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך (שליט"א) זצוק"ל, הייתן צריכות לראות באיזה התלהבות הוא דיבר ובאיזה בהירות ברור לו שהפאות האלו אסורות. וכך מורי ורבי הגאון רבי שמואל וואזנר (שליט"א) כולו היה חרדה לדבר הזה."<sup>4</sup>

1. קונטרס 'מי יפא לך' עמ' קע"ד

2. במכתב. ערב חג השבועות סיון ה'תשס"ד

3. הובא בקונטרס ותרגז הארץ עמ' 38-39

4. בכנס לפאניות. ניתן לקבל דיסק לשמיעת הכנס בטלפון 054-8447161 הובא בעיתון 'המודיע' י"א ניסן תשמ"ז.

תלמידו הרה"ג מרדכי הכהן שליט"א: הרב אמר בצורה חד משמעית: 'שהוא לא רואה האם יש מקום להתיר לאשה לצאת בפאה נכרית לרשות הרבים'.<sup>5</sup>

תלמידו הגר"א נבנצל שליט"א: "וכן דעת אדמו"ר זללה"ה"<sup>6</sup> וכן סיפר: אמר לי מו"ר הגרש"ז "בכל הצלחתי עם בניי, חוץ מענייני אחד שלא הצלחתי לפעול והוא פאה נכרית" (מפני הקושי שהיה אז לכולם)<sup>7</sup>

תלמידו הגר"נ בן סניור שליט"א: "מו"ר ראש הישיבה רבי שלמה זלמן אויערבך אמר לי בפירוש שהוא לא רואה צד היתר לזה"<sup>8</sup>

הגה"צ רבי משה ברוך לוי זצ"ל: אמר לי הגרש"ז "וואס מיינע טעכטער גען שייטלן, צאפט דאס מיר מיין בלוט", כלומר: "מה שבנותי הולכות עם פאות זה מוצץ לי את הדם"...<sup>9</sup>

הגר"י אליהו בספרו 'סוד הנישואין': "ואגב עניין זה, אזכיר מה שאמר לי אחד מרבותיי, ששמע במפורש ממו"ר הגרש"ז אויערבך זצ"ל, "שהוא מתנגד ליציאת אשה מביתה עם פאה"<sup>10</sup>.

בגילוי דעת: מביאים אותנו לעשות שקר בנפשינו, להשתמש בכלי הנועד לכיסוי הראש והצנעתו, אמצעי למשיכת עין והכשלת הבריות... הרי היא מכשילה את חובשתה ואת כל רואיה באיסורים חמורים... כשהתירו חבישת פאה נכרית לא עלתה על הדעת פאות... עד שחובשותיהן נראות כפרועות ראש ח"ו. חבישת פאות אלו מנוגדות לחלוטין להלכות הצניעות, ובכגון דא אין שום היתר ואסורות מדינא...

אוי לנו שכך עלתה בימינו! אנו פונים בלב מזעזע ומרותח אל כל ראשי האבות והאברכים באשר באו מים עד נפש! אתם, אשר חייכם קדש לה', כל אחד ואחד בביתו, אל תנוחו ואל תשקטו עד כי יתוקן המעוות. כי עליכם מוטלת החובה הקדושה לעמוד בפרץ ולעצור פירצת גדרי הצניעות.<sup>11</sup>

ספר 'דברי שלום': מעשה בת"ח אחד ששוחח עם מרן הגרש"ז זי"ע ותינה האברך לפני מרן את צערו שכואב לו על שמזדמן לביתו הקטנה בת הארבע לראות מפעם לפעם אשה

מדור 'הבית שלנו'

5. כנס צניעות אב תשע"ב, ניתן לשוחח עם הרב בטל' 02-586-4706

6. והיינו דעת הגרש"ז"א הינה כהחולקים במשנ"ב והיינו הבאר שבע. משנ"ב מהדורת יצחק יקרא עם הערות הגר"א נבנצל סימן ע"ה סקט"ו בד"ה "ויש חולקים וכו'.

7. הובא בגליון עקבתא דמשיחא 169

8. ראו להלן דברי הגר"נ בן סניור שליט"א.

9. אברך ששמע מהגרמ"ב לוי. הובא בגליון פני הדור 41

10. להרב יוסף אליהו, ח"א עמ' ריז, סוף הערה כ

11. גילוי דעת משנת תש"נ אשר חתומים עליו פוסקי זמנינו, ובכללם מרן הגרש"ז זי"ע, הובא בגליון פני הדור 41

שהולכת בלי כיסוי ראש רח"ל, וזה מאד מפריע לו שהיא צריכה לראות מראה של אשה יהודיה שאינה מכסה את ראשה, אע"פ שבשאר מלבושיה היא צנועה ומכוסה כדת וכדין, אם היא היתה הולכת עם פאה צנועה כמו 'הנשים החרדיות הצנועות' אזי היה רגוע ושלי שביתו אינה נתקלת במראה בלתי צנוע,

התבונן בו מרן זי"ע וחי"ך חיוך רחב באמרו: "אתה רוצה לומר לי שהבת הקטנה שלך תדע להבדיל בין שער טבעי לפאה?, הרי הפאות המצויות היום, אפי' שנשות ת"ח חובשות אותם הם כ"כ דומות לשיער עד שקשה להבחין בין שיער טבעי לפאה"<sup>12</sup>

### הגאון רבי שמואל אויערבך זצוק"ל

כאשר יצא לאור הספר דת משה וישראל, הובא הספר לפני מרן זצוק"ל, לאחר זמן מה נשאל מה הוא אומר על הגילוי החדש מחזרתו של הפרי מגדים, שכותב בפירוש, "עתה ראיתי להתבונן בו, כי פרוק [פאה נכרית] משער תלוש ותחתיו תפור בגד... נראה לי איסור גמור... שיש איסור גמור מכמה טעמים דכתיבנא, ומה הנאה להם, ומה טעם בזה, ולהשומעים תבוא אליהם ועליהם ברכת טוב, וכל אשה יראת ה' ובעלה תלמיד חכם, מצוה להוכיחה ולפייסה לציית לבעלה". נענה מרן ואמר: "זה פצצה! פצצה גדולה!" (בלשוננו: "ס'איז א באמבע!, א גרויסע באמבע!")<sup>13</sup>

"מה שהתירו המתירין לא עלתה על דעתם כלל מה שנראה היום"<sup>14</sup>

"מחפשים היום להחמיר בכל מיני הידורים, אבל בדבר כזה שהוא מעיקרי היהדות וראוי להחמיר, מתעלמים."<sup>15</sup>

"נפרץ כעת ביותר קניית פאות הנראות כשערותיה, אשר נאסרו לדעת כל הפוסקים. ובמיוחד אלו המכונות 'קאסטם' ודומיהם, אשר נראות כשערה ממש... נוגדות לגמרי את כוונת התורה במצוות כיסוי הראש"<sup>16</sup>

12. פ"ו עמ' פ"ג. הרי שאין לך עדות גדולה מזו שאין הנקודה היא כמו שהיו שרצו להסביר בדעת הגרש"ז שאסור רק פאות ארוכות במיוחד או פרועות ומתוללות אלא ההגדרה היא שכל הפאה המתפשטת לצדדים בתנודות ראש ומשב רוח וכן כל הפאות הנראות כשיער טבעי שיש כיום אסורות מהטעם הפשוט שגורם הרהור. (שזה כמעט כל הפאות המצויות)

13. הכתר והכבוד עמ' רנט

14. תפארת שמואל עמ' סז

15. עדות הגר"צ וידר, הובא בספר תפארת שמואל עמ' סז

16. 'מכתב עוז' (סיון תשס"ד)



## הגאון רבי יצחק שלמה אונגר זצוק"ל

"וירא אנוכי שלא אצא ח"ו ידי שמים אם לא אעורר על אותם פאות נכריות שחצניות שבעונותינו הרבים נתרבו כפטריות אחרי הגשם, אשר נקראו בשמותם אחרי איזה שרוצה ופרוצה.."<sup>17</sup>

"פעם דיברנו נגד השייטלין (-הפאות) הארוכות אשר נראות כשערות ממש, והנה המציא היצה"ר פאה קצרה שחצנית...."<sup>18</sup>

## הגאון רבי דוד צבי אודדנטליך זצוק"ל

בשיחה עם אשת אברך: "אין שום חילוק לשום ענין וזה נחשב כאילו האשה גלויית ראש לחלוטין" שאלה האשה "אבל יש הרבה רבנים גדולים שהנשים שלהם הולכות ככה" ענה הרב "אז הם לא רבנים גדולים" ועוד שאלה "אבל כולן הולכות ככה" ענה הרב "אז הן עושות עבירה" ושוב התעקשה האשה וטענה שרוצה להתקשט בפני בעלה ואמר לה הרב "אז תלכי עם השיער שלך בשביל מה את צריכה לשים פאה?!"<sup>19</sup>

## הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצוק"ל

"עדיף לבישת מטפחת על פאה, כי פאה נכרית הלא היא מחלוקת בעיקר ההלכה, אבל מטפחת זה גלאט. והוסיף רבינו, שפאות של היום גרועות יותר, ופאות הרגילות של זמנינו (תשנ"ו) אשה צנועה תחמיר בזה"<sup>20</sup>

"אמרתי לרבינו: כל העולם רועש מדברי הסבא כנגד הפאות הנכריות של ימינו התקשרו נשים מודרניות לשאול ואמר רבינו "לא מדברים רק ממודרניות מדברים גם על הבני תורה", ובתוך הדברים אמר רבינו: "הולכות עם פאות ארוכות עד פה" - והצביע רבינו על כתפיו. ושאלתי לרבינו: האם הבעיה היא רק הפאות הארוכות? והשיב רבינו: "כל המראה של זה, זה פריצות."<sup>21</sup>

עוד אמר בשיעורו הקבוע (תשרי תשס"ט):

"ולמעשה יש להוסיף עוד פרט, אף שיש חילוקי דעות אם מותר או אסור, אבל ודאי, אם הולכים כמו פרוע ראש, כמו שאחרות הולכות (חילוניות), הרי הן עוברות על איסור גמור, זה ממש זה אמת כמו ערוה. הענין הוא אם הולכים עם פאה כמו הזמנים שלפני מאה שנה, בוודאי שמותר, אפילו קצת יותר יפה, אבל שלא יראה כמו שהולכים היום!

17. תורת איש ג עמ' פו.

18. תורת איש ג עמ' קצ"ח

19. ספר 'הנסיון האחרון' עמוד 144

20. אשרי האיש ח"א עמ' עט

21. "מפי האיש", הרב משה ישראלזון, י"א מרחשון תשס"ט

כל אלה שהולכות היום שזה נראה כמו שיער שלה בוודאי שזה איסור! פאות כאלו אף אחד לא התיר....

השואל: האם היא עוברת על דת יהודית ותצא בלא כתובה?

הרב: כן

השואל: כן??

הרב: התירוץ הוא, שהבעל מתנהג כמו שצריך! אם הבעל הוא ג"כ (פרוץ) כמו שהיא...

(אז לא יכול לגרשה).

השואל: האם "ערליכער איד" (=יהודי כשר) צריך לגרש את אשתו אם היא הולכת בפנייה

כזו?

הרב: הוא לא צריך לגרשה, הוא צריך לומר לה שאסור!<sup>22</sup>

**סיפר אברך ת"ח מכולל חזו"א:** מרן הגרש"ז זי"ע שלח אותו אישית אל מרן הגרי"ש

אלישיב זיע"א וביקש ממנו: "בא נמחק שנינו סופית את הפאה מעם ישראל, שלא תיזכר

עוד"

מרן הגרי"ש זיע"א שלח אותו בחזרה אל מרן הגרש"ז זי"ע ואמר לו: "תגיד לרבי שלמה

זלמן, שעם ישראל ימחק את רבי שלמה זלמן אויערבאך וימחק את רבי יוסף שלום

אלישיב, ולא ימחק את הפאה!! כי עם ישראל אדוק ודבוק בזה, אבל כל מי שישאל

ביחידות, תגיד לו בשמי: "שאדרבה ואדרבה שיעברו מפאה למטפחת"

**"בודאי מטפחת עדיפא** שהיא חלק ויוצא יד"ח כל הפוסקים, ובודאי שהמהדרת בזה זוכה

לברכות האמורות בזוה"ק פרשת נשא שהובא במג"א ומ"ב (סימן ע"ה סק"ד) בבנים גדולים

פרנסה ועוד"<sup>23</sup>

### הגאון רבי סנדר אדלנגר זצוק"ל

"...ובאמת ראוי לתקן הפרצה הגדולה בעניין יפוי פאה נכרית של היום שמעוררת הרהורי

עבירה והוא נגד רצון השי"ת בהחלט ונגד כל המכוון של כיסוי שיער של אשה ואוי לנו

על ירידת הדור. והאם נשים אלו חושבות שיהיו להם בנים צדיקים ותלמידי חכמים שיזכו

לכתרה של תורה ע"י הליכה בשוק בפנייה כזו המעוררת גירוי יצה"ר באופן נורא ומבהיל

ה"י..."

והאם חושבים הבעלים שיהיה להם סייעתא דישמייא בתורה ולהינצל הם וצאצאיהם

מיצה"ר בדור הפרוץ הזה ע"י לבושים כאלו שגורמים יצה"ר לרבים?... ואין לך דבר המגרה

22. מתורגם משיעורו הקבוע במסכת שבת, תשרי תשס"ט. ניתן להאזין להקלטה בקול הלשון שיעור 174

23. משמרת מועד עמ"ס שבת ח"ב עמ' צ אות י

יצה"ר כמו פיאות אלו, וכל מי שלקוי בזה אין לו כלל סמכות לדון בהלכה זו ולומר דעת תורה.... כתבתי מרוב צערי ושיחי על ירידת הדור משנה לשנה..."<sup>24</sup>

### הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצוק"ל

"הנה בשו"ע (אה"ע סי' כ"א ס"ב) לא תלכנה בנות ישראל פרועות ראש בשוק... ומכל מקום באשת איש לית דין ולית דיין דאיסור גמור הוא, לא מפני גילוי שערות בלבד אלא **עצם ההליכה בשערות מסותרות הוא פריצותא שאין כמוהו ולקוח מן הירודים שבאנושות גם כשהולכת בפאה נכרית**, דאין הנידון גילוי השערות אלא צורת השערות באופן שמהרס דרכי הצניעות, ומה נואלו אלו שמבקשים להם קולות על זה תחת מסוה של כיסוי ראש מדומה"<sup>25</sup>

בלתי אפשרי שאם מישראל תגדל דורות אם לא תעשה מה שמיוחס בטבע הקדושה של בת ישראל, והוא מטעמי הצניעות כי אמרו חז"ל שער באשה ערוה אבל איזה זיוף הוא זה שמכסים השערות בפאה נכרית שעוד מגרה היצרים יותר מהשערות עצמן. איזה זיוף הוא זה!

ומה נעשה במלבושים הנעשים כדי למשוך עין, והם ביודעים וגם בלא יודעים חוטאים ומחטיאים אחרים, מכניסים את הרחוב והסביבה ללאו החמור של לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, שמלבד שכתוב בפוסקים שמלבושים כאלו שנגבו מטומאת הגויים יש בהם לאו של לא תלכו בחוקות הגויים, ואם רוצים לדעת את המודל האחרון של האופנה של המודעס, לְכַנֶּה לרחוב רבי עקיבא... מה בצע אם הבעל לומד בכלל והבן לומד בישיבה אם הבסיס לתורה של קדושה לתורה טהורה, לתורה לדורות, לא נתקן בבית?<sup>26</sup>

"גם הגויות בזמן הזה הולכות כן לשם נוי שלהם, א"כ מה דת יהודית בזה, ונתקיים בדרך מליצה פאה - נכרית"<sup>27</sup>

### הגאון רבי בנימין יהושע זילבר זצוק"ל

"...נפרץ באחרונה שנשים נשואות לובשות פאה נכרית הדומה ממש לשיער, מינים ממינים שונים לא שערום אבותינו, עד שנראין כפרועות ראש ח"ו...הרינו רואים חובה לעצמינו להודיע דעת תורתנו הקדושה כי הדבר אסור מדינא. שאף במקומות שנהגו בפאה נכרית לא עלתה על הדעת פאות נכריות כאלו.... ובכגון דא אין שום היתר."<sup>28</sup>

24. בהסכמתו לספר "דברי שלום"

25. בסוף ההקדמה לשו"ת שבט הלוי ח"א

26. מתוך הקלטה בכנס הרבבות בב"ב תשנ"ג

27. שבט הלוי ח"ב בהקדמה, אות כ"ה

28. 'קריאת קודש' תשל"ה. בין החותמים: מרן הגר"ש וואזנר, כ"ק האדמור מערלוי הג"ר יוחנן סופר, כ"ק האדמור מוויזניץ זצוק"ל הישועות משה, כ"ק האדמור מספינקא הג"ר נחמן כהנא, כ"ק האדמור מביאלה חלקת יהושע, כ"ק האדמור מגור-הבית ישראל, כ"ק האדמור מלעלוב הגרמ"מ בידרמן זצוק"ל ועוד.

### הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצוק"ל

"האדמו"ר מסלונים בעל הנתיבות שלום היה מקלס ומשבח את מאמרו של מרן רבי יוסף חיים זוננפלד זי"ע שאמר פעם אחת לאשה שהלכה בפאה "קשה לי לומר עליך שאת ממש פרוצה, אבל שאת דומה לפרוצה זה דבר ברור!"<sup>29</sup>

### הגאון רבי ישראל מאיר הכהן מראדין זצוק"ל ה'חפץ חיים'

הגאון רבי אלעזר בריזל זצ"ל: "הנני מפרסם מה ששמעתי מפי הרב צבי זקס נכד רבינו בעל החפץ חיים ששמע מפי הסבתא שלו, **שבעלה הוא רבינו (החפץ חיים) זצ"ל הזהירה בפירוש לא לצאת בחוץ בפאה נכרית בלי שום מכסה**"<sup>30</sup>

"ואשת החפץ חיים בזוג שני שהלכה עם פאה נכרית היה נגד רצונו, שהתנה איתה לפני הנישואין שלא תלך עם פאה ואחר כן שינתה, כמו שהעיד נכדו הרה"ג ר' צבי זאקס ששמע כן מנכדתו החורגת עצמה, מובא בספר אוצרות ירושלים חלק קמז."<sup>31</sup>

### הגאון רבי יוסף ליברמן זצוק"ל

"ואכן באיזה הרגש תעמוד האשה להדליק נרות שבת קודש בדחילו ורחימו, כשעל ראשה השיקוץ הזה, ואיך לא תבוש לבקש רחמים מהשי"ת השונא כל הדבוק לע"ז. לכן חוץ ממה שפאות אלו מוקצות מחמת מיאוס כל השנה, פשיטא שמוקצות הן בשבת. וכמה תמוה ומכוער הוא, זוג ההולכים יחד ברחוב, הבעל בחזות חרדית, והאשה כמו בתולה פרועת ראש, ושניהם יחד צריכים כפרה"<sup>32</sup>

### הגאון רבי אליהו לופיאן זצוק"ל

בנו הגר"ח ש' לופיאן: העיד שאמו היתה יוצאת לרחוב רק עם מטפחת. והוא עצמו (הגר"ח ש) למד את הסוגיא עם מחבר הספר 'דת משה וישראל' בקביעות במשך כמה שבועות, וכאשר התברר לו שכל ההיתר של השלטי גיבורים (שעליו סמכו המקלים) הכל נאמר רק על יציאה לחצר (של זמנם) אבל ברשות הרבים זהו איסור פנה אליו הגר"ח ש ואמר בהתפעלות "לאחר אריכות ימים ושנים ייצא השלטי גיבורים לקראתך בעולם העליון, ויודה לך שגילית את האמת בדבריו הקדושים, שמעולם לא התיר פאה נכרית ברשות הרבים"<sup>33</sup>

29. הכתר והכבוד עמ' תקנ'

30. בקובץ אוצרות ירושלים (תשל"ד, חלק קמ"ז)

31. הגאון רבי אהרן צבי רומפלר בקונטרס "התנערי מעפר קומי" עמוד ח הערה ח

32. משנת יוסף ח'ו סי' ה'

33. הכתר והכבוד לחי עולמים עמ' קצח

### הגאון רבי יוסף לייב זצוק"ל

"במקומינו (ליטא) לא רצו הנשים לכסות שער ראשן, ואפילו פאה נכרית לא הסכימו לחבוש, כי הפאות היו נראות כגוש שער נוקשה ומגושם, ומי שהסכימה לחבוש פאה נכרית - היה זה מצד יצר הטוב, כי פאה של זמניהם היתה מכוערת וגרועה הרבה משער"<sup>34</sup>

"הפאות של פעם היו - כמו ליפה על הראש"<sup>35</sup>

### הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצוק"ל

"נכון שהיום לא הולכות הנשים בגילוי הראש, אבל גם כיוסי ראש אי אפשר לכנות את זה, צריכים לעשות בדק בית רציני!"<sup>36</sup>

כתב הגה"צ רבי סנדר ארלנגער זצ"ל: "בענין כיוסי ע"י פאה נכרית או מטפחת נכנסנו אני והרה"ג ר' מ. מנדל לובין שליט"א למרן הגאון ר' מיכל יהודה ליפקוביץ (שליט"א) ביום כ"ז סיון ואמר לנו מעצמו קודם שהתחלנו לדבר "באתם בגלל המכתב והאמת שהטעו אותי כאילו שיש יתרון לכיוסי פאה נכרית על המטפחת ונתברר לי שאין הדבר כן מצד המציאות וצריך לראות איך לתקן הענין"..."<sup>37</sup>

### הגאון רבי משה יהושע לנדא זצוק"ל (תלמיד מרן החזו"א<sup>38</sup>)

מצאנו מחובתנו לעורר את החרדים לדבר ה', וביחוד את ציבור בני התורה המדקדקים במצוות, לתת לבבם כי ענין זה של לבישת פאה נכרית מפוקפק הוא, וכבר נתפרסם כי לדעת הרבה פוסקים איסורו מפורש, והמה רבותינו אשר בית ישראל נשען עליהם. על כן החובה לאלו אשר הורגלו בהיתר לבישת פאה נכרית, לחקור ולבחון:

- א. אם אמנם היתר נכון הוא, ואז יוכחו לדעת כי אמנם לא הוכרעה בזה הלכה להיתר.
- ב. ולפלא הדבר, איך בני התורה אינם נותנים ללבם האמנם מתאים הוא לבני תורה שנשותיהם יתכסו דווקא בכיוסי כזה אשר תיראנה כפרועות ראש, דבר שתורתנו הקדושה גינתה אותו, כנאמר בפרשת סוטה ופרע את ראש האשה.
- ג. וכי לא יאה להם כיוסי המטפחת שנהגו בה אמותינו הקדושות בכל הדורות, בטרם נתפשטה ההשכלה הארורה, אשר לבישת פאה נכרית היא אחת התוצאות המרות ממנה.
- ד. האם אין בכחם של בני התורה לאזור עוז ותעצומות, לנטוש את תלבושת הפאה ולחזור למסורות קדושות אבותינו ואמותינו.

34. בקונטרס דעת רבותינו תשנ"ח. הובא בקונטרס 'הערות בענין פאה נכרית' עמ' כח

35. הובא בקונטרס 'סגולה מכל העמים' עמ' 35

36. בהספד על הרבנית צפורה רוזנברג ע"ה, בתו של מרן הגר"נ קרליץ. מוצש"ק פר' כי תשא או ל"ז אדר תשנ"ח

37. מכתב א' תמוז תשס"ד

38. במכתב שהופץ לקראת יו"כ ונדפס בכמה מקומות

ה. האם אינם חשים לענין של חילול השם רח"ל, ומה יאמרו דורות הבאים שכבר כלל לא יבחינו בין פרועת ראש לגמרי לכיסוי הראש עם פא"נ ולצערינו ולחרפתינו מעשה שטן מצליח שמשכללים את הפאה בכל מיני שכלולים, שתראה הפאה כמו שער עצמה ממש רח"ל, ה' ירחם".

**הגאון רבי גדליה נדל זצוק"ל**

"לדעתי אפילו אילו בעבר לא היה אף פוסק אחד אוסר, כיום בפאות של זמנינו לא היה אף פוסק אחד מתיר"<sup>39</sup> תשאלו כל ילדה ברחוב ותאמר לכם אם פאה מותרת או אסורה"<sup>40</sup>

**הגאון רבי משולם דוד סולובייצ'יק זצ"ל**

"הפאות של פעם היו נראות כמו צמר פלדה"<sup>41</sup>.

"ישנם כאלה שטוענים... אם בכל זאת הלכו נשות גדולי ישראל בליטא עם פאה הרי זה ראייה ברורה שגדולי ליטא אחזו שללכת עם פאה זה דבר חלק, בלי שום חשש ופקפוק, ואין שום ענין לכסות את הראש עם מטפחת לא מצד שיטות בהלכה, ולא מצד צניעות, אפילו למהדרין שבמהדרין. בשמוע דיבורים אלה נחרד והצטער מאוד, ובכאב רב זעק הם שקרנים שקרים, זה רק תירוץ, אם לא יהיה להם את התירוץ הזה ימצאו תירוצים אחרים."<sup>42</sup>

וכן העיד הגר"א ליפשיץ מחה"ס "דת משה וישראל" ו"פאה נכרית בהלכה" שלמד עם הגרמ"ד את הסוגיא בבירור דברי השלטי גיבורים שהתיר רק בחצר והסכים איתו.

**הגאון רבי משה אריה פריינד זצוק"ל**

"ובימיהם לא נעשה עדיין הפאה נכרית כמו אלו שבזמנינו שנעשה בחציפות גדולה כגרועים שבגרועים.... וידוע עד כמה החמיר והרעיש הזוהר הקדוש על עון גילוי שער, וכמה קללות עצומות נאמרו על עבירה זו... אשר קללות נוראות כמותם לא נמצאו בזוה"ק על שום עבירה שבתורה, ולעומת זה מבואר שם בזוה"ק הברכות הגדולות החלים על הנזהרים..."<sup>43</sup>

**הגאון רבי דניאל פריש זצוק"ל – בעל "מתוק מדבש"**

"ואחר החתונה אקוה להשי"ת שכל נְשִׂי יוצאי חלצי שיחיו יגזזו שערותיהן ביום המחרת מהחתונה לגמרי, וחי' ללכת בפאה נכרית או שפיצל או פריזעט וכדומה וכו', הגם שכמה

39. אמר זאת לפני יותר מארבעים שנה, למרות שהפאות דאז היו הרבה פחות גרועות מהפאות של היום

40. הובא ב"סיכום בענין לבישת פאה נכרית ברשות הרבים", הר' יחיאל ציטרינאוויטש שלי"ט"א

41. הובא בקונטרס הנפלא 'סגולה מכל העמים' עמ' 35.

42. קונטרס התנערי מעפר קומי בסופו.

43. בספרו עטרת יהושע פרשת תולדות

דברים ממה שפרטתי כאן פשוט וידוע במשפחתי שיחיו, וגם חלק מהם כבר כתוב בספר התקנות, ובספר "דער קרוין פון צניעות", עם כל זה חזרתי עליהם לפי שידעתי שאלו הדברים צריכים חיזוק ואזהרה ביותר.<sup>44</sup>

הגאון רבי יעקב ישראל קניבסקי זצוק"ל – 'הסטייפלד'

"מעשה במי שבא לפני מרן בעל "הקהילות יעקב" הגר"י קניבסקי זצוק"ל וביקש להוציא מפיו היתר לפאה נכרית, והגר"י קניבסקי סירב בתוקף להורות היתר בדבר, שאל הלה: ומה עם נכדותיו של הרב היוצאות בפאה נכרית? ענה הרב: "אל תיקח מהן ראייה כל עיקר, כי הן לא שאלו אותי כלל בזה"<sup>45</sup>

"וכאן לא נשמע מעולם ממי שהוא שיאמר שראה פאה נכרית הנראית לבלי הכר"<sup>46</sup>

הגה"צ רבי דן סגל שליט"א: "בצעירותי הייתי אצל מרן הסטייפלר זצ"ל ושאלתיו בענין כיסוי הראש, והשיב לי שמטפחת זה עיקר מה שראוי לכתחילה, ובפרט מי שרוצה לדקדק בהלכה"<sup>47</sup>

הרבנית ברזם והרבנית ברמן תליט"א מעידות: אבא זצ"ל התנגד בכל תוקף שיחבשו פאה ועמד על כך שיכסו ראשן במטפחת, וכך הן נוהגות עד היום.<sup>48</sup>

"סיפר לפנינו בעל העובדה, שנכנס בכ"ה ניסן תשל"ה אל מרן בעל "קהילות יעקב" זצ"ל ודיבר עמו בענין הפאה. התחיל הסטייפלר להאריך בשבח הנשים שאינן הולכות עם פאה 'בודאי צריכים להיות יהודי חרד - ללכת עם מטפחת ולא עם פאה נכרית!' והאריך מאוד בשבח הזוכים ללכת במטפחת ומקיימים מצות כיסוי הראש כהלכתה. וכששאל הלה האם יתכן שזה איסור דאורייתא בכל פעם שיוצאים לרחוב עם פאה? השיבו מרן הסטייפלר זצ"ל 'בודאי זה יתכן שזה איסור דאורייתא, אלא שאני כבר תש כוחי ואין ביכלתי להכנס לבירור הסוגיא כראוי, אבל מי שיכול, בודאי עליו לברר את הסוגיא מהמקור"<sup>49</sup>

44. בצוואתו "נהר של דבש" (עמוד לח, ד"ה גם)

45. דת משה וישראל עמוד יז

46. דהיינו, שכל הפאות נראות שונה מאוד ואינן גורמות להרהור, ורק באופן כזה הותר ע"י חלק מהפוסקים. קריינא דאיגרתא ח"ב, קכ"ד עמ' קל"ב

47. מתוך קלטת, הובא בספר דברי שלום עמ' קט"ז

48. כפי שמופיע בגליון "כנס החיזוק הגדול תשע"ב" עמוד 7

49. גליון עקבתא דמשיחא. 286 על עובדה נוספת שהייתה אצל הסטייפלר זצ"ל, מספר בעל העובדה: "כשבני הגיע לפרקו והיה צריך להתחתן, הציעו עבורו הצעות שונות. אמנם כולן היו עם פאות, אך הבן התעקש שרצונו דווקא באשה שמכסה את ראשה במטפחת, ולא ידעתי לשיית עצות בנפשי. יעצו לי ללכת לבני ברק אל הסטייפלר

### הגאון רבי אברהם ישעיהו קרליץ זצוק"ל 'החזון איש'

"מאוד קשה עלי הדבר, שאינו ממידת הצניעות, ואין זה לבוש ישראל, רק למדו מהגויים, ושוללים בזה קדושה. ואף שפשטה המחלה גם בין התורניים יחיו, לא נשתנה הדבר בשביל זה"<sup>50</sup>

אחינו הגר"ש קרליץ זצ"ל: החזו"א התבטא על הפאות בזה הלשון "ס' שמעקט מיט א' דאוריתא" - "יש בה ריח של איסור תורה"<sup>51</sup>

תלמידו הגר"ב מנדלסון זצ"ל: כן היה אומר, שגודל יראת שמים של אשה ניכר בכיסוי שערה, כמדת דקדוקה בכיסוי הראש כך יראתה.<sup>52</sup>

יש מי שכתב: "בשם החזון איש אומרים שיש מעלה בפאה משום שמכסה את כל השערות" וכתב ע"כ בקונטרס "והייתם לי סגולה" שנשאל מרן הגר"ח קניבסקי דמשמע דאם מכסה כראוי (במטפחת) מטפחת עדיף והשיב "נכון" דהיינו שדברי החזו"א שלפעמים פאה עדיף זה בפאה של פעם וכנגד מה שהלכו בחצי ראש מגולה אבל בזמנינו שמכסים כראוי ודאי שמטפחת עדיף. וביאר בעל ה'דברי שלום' שבזמנו של החזו"א היו נשים שהולכות במטפחת למחצה לשליש ולרביע ו"יותר גרוע ממה שהולכות היום (חלק מ)נשות המזרחי"- כלשונו.<sup>53</sup>

### הגאון רבי ניסים קרליץ זצוק"ל

במכתב: "באתי בזה לחזק ידי הנשים שהתחזקו לכסות ראשן בבגד ממש ולא בכיסוי העשוי משערות, אחרי שנתעוררו שאפשר להכשל בזה בכמה איסורים חמורים, וראויים לברכה. והלואי שירבו כמותם בישראל"<sup>54</sup>

זצוק"ל, לשמוע חוות דעתו בעניין. כשנכנסתי אל הקודש פנימה, הגה"ק הנ"ל החל לקרוא את בקשתי, ותגובתו הייתה בזעקה 'מה! אמרו שהסטייפלר התיר פאות'. עברו כמה שבועות ובני התארס בשעה טובה בלי פאה מכוח ברכתו של הצדיק". (נכתב ע"י יב. מרחוב עמוס בירושלים. ספר "דבר ה'" עמ' רנ"א, מתוך "עקבתא דמשיחא" גיליון 168. הובא בקונטרס לכו ונלכה באור ה')

50. 'על איילת השחר' עמ' קפט

51. בספר דברי שלום עמ' קכד'

52. פאר הדור ח"ג עמ' יח

53. הדברים נכתבו ע"י מכוון "דעת תורה" ל"אליבא דהלכתא" כתגובה לגיליון כסלו תשע"ב. וראו בדברי אחיין מרן החזו"א, הגר"נ קרליץ זצוק"ל שכתב שהפיאות החדשות ברובן הגדול אינן לפי גדר הצניעות כבר בשנת תשס"ד. וא"כ מי יכול לומר שעדיף פאה שאינה לפי גדר הצניעות על מטפחת? וכן ראו דברי תלמיד מרן, הגרמ"י לנדא זצ"ל שכתב דברים נוקבים אודות שכלול הפיאות כבר בזמנם.

54. מכתב מתאריך ט"ז אדר ב' תשס"ה. הובא בספר חוט שני הלכות יחוד עמ' ק"כ



בקריאת קודש: "אשריכן שקידשם שם שמים ברבים... ובהיות שהפאות החדשות ברובן הגדול אינן לפי גדרי הצניעות..."<sup>55</sup>

"אשרי מי שמדקדקת בצניעותה לכסות את ראשה לפי כל הדעות"<sup>56</sup>

"בחדוש אלול שנת תשס"ה נכנסתי למרן הגר"נ קרליץ (שליט"א), ושאלתי דהנה הרוב הגדול של הפאות היום מושכות את העין וגורמות נסיונות לא פחות משיער טבעי המסודר יפה, וא"כ לכאורה אם נבוא לדון מצד קיום המטרה של מצות הכיסוי לא יועיל כלום מה שטוענות הנשים שאפשר להבחין, והשיב לי בזה"ל: "כבר כתבתי מכתב בזה וזה לא מועיל"<sup>57</sup>

הגאון רבי חיים קניבסקי זצוק"ל

**שאלה:** בענין היתר פאה נכרית, הפמ"ג בסי' עה כתב הטעם כי אין הרהור, והבנתי מזה שפאות יותר משוכללות שגורמות הרהור לא פחות משיער טבעי אינן בכלל ההיתר, ובאתי לשאול האם זה נכון. **תשובה:** כך שמעתי בשם חמי.<sup>58</sup>

**"שאלה:** ידוע דמרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל בסוף ימיו עורר בפירושו על ענין הפאה הנכרית המצויה בזמנינו, ואמר (כפי שיש הקלטה לזה) דגם אלו שהתירו פאה ברה"ר דיברו רק על פאות שהיו לפני מאה שנה, שלא היה להם מראה טוב, אבל על הפאות של היום "אין שום היתר", והוסיף, שזו פירצה כיון שכולם נכשלים בזה, אפילו ראשי ישיבות, ורבים שואלים א"כ מדוע שאר גדולי ישראל (זולת הגר"ע יוסף זצ"ל והגר"ש וואזנר (שליט"א)) לא מעוררים על כך, ובפרט דהמתירים נתלים בהם, ולכאורה לדברי הגרי"ש יהא עון זה תלוי בצווארם. **תשובה:** הרוצה יודע."<sup>59</sup>

"חמי אמר שפאות שגורמות הרהור כמו שיער טבעי אינן בכלל ההיתר של הפמ"ג"<sup>60</sup>

**שאלה:** הפמ"ג בסי' ע"ה נתן טעם להיתר כי "אין הרהור" ולכאוף פשוט דר"ל שזה לא גורם הרהור כמו שיער טבעי, ובזמנו היו כל הפאות בכלל היתר זה, אמנם בזמנינו השתכללו הפאות, ולכאוף יש ללמוד מהפמ"ג שכל פאה שהיא משפיעה על הגברים לא פחות משיער טבעי אין להיתרה, ואני שואל האם זה נכון, **תשובה:** "נכון".<sup>61</sup>

55. "קריאת קודש" ער"ח סיון תשס"ד

56. חוט שני הלכות יחוד ולא תקרבו עמ' כג

57. הובא בקונטרס 'סגולה מכל העמים' עמ' 33

58. ניתן לשמוע מבעל המעשה, הרב אברהם וינשטיין שליט"א 08-9766653.

59. 'יתד המאיר' 147 ניסן תשע"ד עמ' 11. נשאל ע"י מח"ס מקנת אליהו. צילום הכת"י בידי מערכת יתד המאיר.

60. הובא בספר 'אלא ד' אמות' פרק פ"ו ס"ג עמ' שיד

61. ניסן תשע"ב, א.ו. קרית ספר הובא בגליון הכתר 47

**שאלה:** האם אפשר ללבוש בגדים שלבשו חילונים או גויים, **תשובה:** בגדים כאלו יש השפעה שלילית על האדם וראוי להימנע מכך.<sup>62</sup> (עי' בחת"ס פ' תולדות על הפסוק 'הלא אצלת לי ברכה')

**שאלו** נכדו שיחי' אם כן מה נאמר על פאה העשויה משערות של גויה, שהיו ממש חלק מגופה של הגויה ולא רק לבוש שלה, [והאשה חובשתה על ראשה ומקיפה בשערות אלו את המוח - משכן הנשמה], **והשיב** מרן שאכן ודאי שאותה השפעה שלילית וטמאה קיימת גם בפאה.

**בסרטון** שפורסם<sup>63</sup> נראה אברך לפני מרן ובידו פאה מיושנת מדגם "גראנד קאסטם" שנרכשה לפני כ-20-15 שנים ושואל: "האם היא מותרת בלבישה או אסורה? **תשובה:** "כזה שנראית כמו שערות ממש, אסור"

**וכן העיד הגרב"צ מוצפי:** "היינו אצל רבי חיים קניבסקי (שיחיה) והביאו לו שמה ז'ורנל (תערוכה) של פאות, אמרו לו, הרב אומרים בשם הרב שהרב מתיר, פאה הזאת הרב התיר? אומר חס ושלום, אני שמה עד, הראו איזה ארבעים חמישים מיני פאות, אמר כל אלה אסורות, כולם. אין ביניהם אחת שהיא מותרת, אז מה שאני אומר, על סמך מה? איך מחטיאים את הרבים?"<sup>64</sup>

### הגאון רבי אהרן ראטה זצוק"ל – בעל 'שומר אמונים' 'טהרת הקודש'

"הנני מבקש מכל הנשים והבנות של הילדים שלי ושל התלמידים שלי שיחי', וגם מהיהודים שחפצים לשמוע בקולי, סמוך אל הדור החשוך והעני הזה התחילו לפרוץ את הגדר והתחילו לשאת פאה נכרית, ומאז והלאה המשיכה התדרדרות לרדת בתכלית הירידה בעוונותינו הרבים,

הצדיק הקדוש רבי פנחס קאריצער אמר כך: "כאשר משיח יבוא אזי יראו שהגאולה היתה תלויה ועומדת עבור שיערה אחת", ובגוף כתב היד כתוב, שהכונה היא באמת על ענין השערות [הנכריות] שהנשים מקילות רחמנא ליצלן,

ואם כן, כעת בני המתוקים, איזה פנים לכם לפני משיח צדקינו, כאשר כל האבות והאמהות וכל הנשים הצדקיות יבואו יחד על משיח, ויראה שאתה עיכתם את הגאולה רח"ל לא יזרקו ויוליכו אתכם, על כן אני מבקש שכל אשה, חס ושלום, לא תקל שום קולא כל דהיא בלבישת פאה, אפילו שיערה אחת, ושיהיה לכל אחד מסירות נפש על כל הגדרים וסייגים של קדושה, הן מצדו הן מצדו אשתו ובניו שלא ילכו עם פאה.<sup>65</sup>

62. הכתר גליון 48

63. ניתן לקבל את הסרטון המלא במייל המערכת

64. ההקלטה בידי המערכת.

65. בצוואתו (מתורגם מאידיש)

## הגאון רבי אהרן צבי רומפלד זצוק"ל

"..והנה אפילו להפוסקים שדנו להתיר הפיאות, בכל זאת יש להעיר בזה שכהיום שיצא מהענין קלקול נורא אשר מעולם לא עלה ע"ד המתירים שיגיע לדבר כזה, והוא אשר נעשה כהיום הפיאות באופן וצורה כזאת שהיא פינה ויסוד ופתח להכניס דרכו פריצות והיזק ראייה וגירוי היצה"ר בדברים החמורים ביותר שהם ביהרג ואל יעבור... ועל כן יש לדון בזה מטעם אחר שיש בזה בודאי משום "לפני עור" וגו' שהרי זה גורם למשוך העין ולהסתכל בנויה, ובמיוחד לעמי הארץ שלא בקיאים בדינים ולא יודעים שיש לאו מהתורה להסתכל באשת איש."<sup>66</sup>

"וכל זה היה בפיאות הישנות שהיו דומות לקש מלשער אבל כהיום אחרי שנכנס בזה קליפת היצר הרע שהם מעוררות יצר הרע יותר משערות הטבעי, האם יש הוא אמינא לחשוב שאין זה שנוא לה' יתברך שהוא שנא זימה... וכבר קנה היצר הרע שביתנו בהפיאות עד שכבר נכנס הענין לשליטתו..."<sup>67</sup>

## הגאון רבי שלום שבדרון זצוק"ל

"זה צחוק?! זה צחוק?! זה לא צחוק! רוצים להראות כבחורה, הרצון הזה טרייף! טריפה! התורה אמרה ופרע ראש האשה, בזיון עושים לה בזיונות לסוטה איזה... מהבזיונות שעושים לה פורעים את ראשה, והיא רוצה להראות... האשת ת"ח הזו רוצה להראות כמו סוטה... אוי יותר טוב לומר... כמו אשה שהולכת פרועת ראש... לא זה לא פאה זה כמו... כמו גילוי ראש... ופרע ראש האשה... נו מהדרין ומהדרין וכו' וכו'... טיפשה שכמותך איך יכול להיות שבזה ימצא יראת שמים שבזה ימצא קדושה... איך יכול להיות... ר' שלום אמר ר' שלום אומר... מה ר' שלום אומר... הרי זה מחלוקת גדולה בכלל אם מותר לה לאשה ללכת ברחוב עם פאה נכרית או לא... נאמר שפוסקת הלכה כמו שהתירו המתירים... אבל כך התירו המתירים... ללכת עם פאה כאילו זה לא פאה... איך התירו ללכת במקום שהתירו..."

הסבא שלי "הברזאנרוב" פוסק שאסור לומר דברי תורה אסור לברך כנגד פאה נכרית... ואם עוצמים את העניים אולי יש להקל... פאה נכרית שנראית שלא כמו פאה... כמו בחורה, זה חציפות יוצאת מן הכלל... מי יכול להראות לי שזה פסוק זה פסק הלכה מישהו מדורי דורות עד הדור הזה שיביא איזה מישהו למדן שיביא פסק כזה שמותר ללכת בפאה להראות כמו... א חוצפה..."

האשה הזו עומדת בערב שבת מדליקה נרות וקודם ההדלקת הנרות היא אומרת תפילה לקב"ה אוי ויי גיוואלד הרי התפילה שלה תועבה, מסיר אוזנו משמוע תורה גם תפילתו

66. קונטרס ' התנערי מעפר קומי עמ' ז

67. שם בהערה ז'

תועבה.. אם אדם מסיר אוזנו משמוע אל גדולי ישראל מלשמוע אל המוסר מלשמוע אל ההלכה מלשמוע אל ההגיון... מסיר אוזנו משמוע תורה גם תפילתו תועבה... הקב"ה יקבל תפילה כזו?! ודאי שלא! אבל עכשיו במגפה השחורה הזו מי יודע איזה פורענות מחכה בדלת רח"ל... ואח"כ יצאו יאמרו תהילים... הרי פשוט...מגפה הזאת מוכרחה להפסק...<sup>68</sup>

### הגאון רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן זצוק"ל

"וכשהתייעצתי עם מרן הגרא"ל שטיינמן (שליט"א) זצוק"ל בעניין זה, אמר לי בהאי לישנא: 'זה פשוט שאשה שהולכת במטפחת, צנועה יותר מאשה שחובשת פאה'<sup>69</sup>

"מעלה נכונה ואמיתית במידת הצניעות לכל אשה יראת ה' (ובפרט בדור הפרוץ של ימינו בעוונות הרבים), שלא תחבוש פאה נכרית ברשות הרבים. ולצאת במטפחת ולא בפאה לרשות הרבים היא מעלה נכונה אמיתית בצניעות האשה, מלבד שרוב הפוסקים סוברים שזהו חיוב מעיקר הדין. והאשה שרוצה למצא חן בעיני השי"ת ולזכות לכל המעלות והברכות, אין ספק שצריכה להדר בעצמה גם את ההנהגה הצנועה הזאת, ובזה תגרום נחת רוח לאבינו שבשמים שאינה מכשילה ומחטיאה את הרבים, ויברך אותה השי"ת בכל מילי דמיטב"<sup>70</sup>

### הגאון רבי אליעזר מנחם מן שך זצוק"ל

אברך שאל את מרן: תלמיד חכם מירושלים טוען שזה איסור דאורייתא (לצאת בפאה נכרית) תשובה: עס קען זיין (זה יכול להיות)<sup>71</sup>

הרבנית ברגמן: "אמא היתה הולכת תמיד במטפחת, ומעולם לא הלכה בפאה"<sup>72</sup>

הר' אפרים שך: אמא היתה הולכת דווקא במטפחת ולא בפאה נכרית. עוד אמר שהוא זוכר "פעם אמר מרן זצוק"ל לאשתו הרבנית, שמצד הסברא אין הוא רואה שום חילוק בין פאה נכרית לבין גילוי שיער גמור"<sup>73</sup>.

הרב חיים ברגמן והרב אשר ברגמן (נכדי מרן): "כל הסיפורים שפורסמו על מרן זצוק"ל שכביכול העדיף פאה, הכל דברי שקר וכזב. והדברים ידועים שהרבנית הלכה דווקא במטפחת"<sup>74</sup>

68. ניתן להאזין לשיחה המלאה בטלפון 073-2338800

69. הרב ש.י. (מח"ס "השם לנגד" "שבחה של תורה" "שלום באהליך" ועוד) במכתב לגליון "הכתר" 41.

70. מכתב המופיע בספר 'על אילת השחר' עמוד רד

71. המעשה במלואו מובא בספר 'הכתר והכבוד לחי עולמים' עמוד קלט.

72. 'הנהגות אנשי קודש' עמ' סז

73. 'הנהגות אנשי קודש' עמ' סז

74. 'הנהגות אנשי קודש' עמ' סז

מִרְן הַגַּר"נ קַרְלִיץ זְצוּק"ל: "הַדָּבָר פְּשׁוּט שֶׁכֵּל הַפְּרוֹסוּמִים אֵלֶּה וְדוּמִיָּהֵן מוֹפְצִים עַל יָדֵי מַיִצְרֵי הַפְּאוֹת, וְאֵין לְהַתִּיחֵס אֵלֵיהֶם כֻּלָּ!"<sup>75</sup>

## דעת גדולי רבני האשכנזים שליט"א

### הגאון רבי מרדכי שמואל אדלשטיין שליט"א

"הַמְצַב הַקֶּשֶׁה שֶׁאֵנוּ נִמְצָאִים בּוֹ מַחִיִּב חֶשְׁבוֹן הַנֶּפֶשׁ, וְהַרְבֵּה דְבָרִים צְרִיכִים חִזּוּק. וְאִ' מִהֵן הוּא מִצּוֹת כִּסּוּי הַרָאֵשׁ לְקִיּוּמוֹ כְּרָאוּי, וְאִפְּ בִּינֵינוּ הַדָּבָר נִפְרָץ..."<sup>76</sup>

### הגאון רבי עזריאל אויערבך שליט"א

"כִּבְר הַתְּרִיעוּ עַל כֶּךָ מִרְנָן וּרְבִנָן וּבְכֻלָּם מִרְן הַגַּר"ש אֵלִישֵׁיב זצ"ל עַל הַפְּאוֹת הַנ"ל, וְעַל הָאֲרוּכוֹת, וְגַם אֲאִמּוּר מִרְן זֶלֶה"ה כָּאֵב אֵת כָּאֵב עַל סוּגֵי הַפְּאוֹת הַנ"ל, וְהִיָּה מַחְנִיךְ קָדוֹשׁ. עֲזַרְיָאֵל אוֹיעֶרְבֶּאךְ"<sup>77</sup>

### הגאון רבי ישראל אולמן שליט"א

"מָה אֹמֵר מָה אֲדַבֵּר, אֵיךְ אֲפָשֶׁר לְהַעֲלוֹת עַל הַדַּעַת שֶׁתְּלַמִּידֵי חֲכָמִים עִמְלֵי תוֹרָה שְׁבִאֲמַת אֲנַחְנוּ כּוֹלְנוּ הָעֵרְכָה וְכַבּוּד לְתַמִּידֵי חֲכָמִים יִקְרִים, אֲבֵל מָה שְׁנוּגָע לְהַתְּנַהֲלוֹת שֶׁל הַבַּיִת, לֹא זֶה הַדֶּרֶךְ לֹא זֶה הָעֵיר, לֹא כֶּךָ רֵאִינוּ אֲצֵל אֲבוֹתֵינוּ, לֹא כִּכָּה רֵאִינוּ אֲצֵל אֲבֵא שְׁלֵה... יֵשׁ אִיזָה פִּירְצָה שְׁחוֹשְׁבִים שֶׁאֲפָשֶׁר לִלְכַת בְּבִגְדִים וּפְאוֹת אֲרוּכוֹת שֶׁאֵין גָּבוּל לְדַבֵּר.. זֶה גּוֹרֵם לָנוּ צַעַר, זֶה גּוֹרֵם לָנוּ 'צַרּוֹ צַעֲדֵינוּ לִלְכַת בְּרַחְבוֹתֵינוּ', אֲנוּ לֹא יִכּוֹלִים לִלְכַת בְּרַחוּב, זֶה לֹא בֵּא בַחֲשׁוֹנוֹ..."<sup>78</sup>

### הגאון רבי שמעון גלאי שליט"א

"הַמְצַב הַקֶּשֶׁה שֶׁאֵנוּ נִמְצָאִים בּוֹ מַחִיִּב חֶשְׁבוֹן הַנֶּפֶשׁ, וְהַרְבֵּה דְבָרִים צְרִיכִים חִזּוּק. וְאִ' מִהֵן הוּא מִצּוֹת כִּסּוּי הַרָאֵשׁ לְקִיּוּמוֹ כְּרָאוּי, וְאִפְּ בִּינֵינוּ הַדָּבָר נִפְרָץ..."<sup>79</sup>

75. 'הַנְּהַגוֹת אֲנִשֵּׁי קוֹדֶשׁ' עִמ' סו. רֵאוּ לְעֵיל אֵת דְּבָרֵי מִרְן הַגַּר"נ זְצוּק"ל.

76. 'קְרִיאָה שֶׁל מִצּוֹה' (אֲלוּל תִּשְׁפ"א) עֲלֵיו חֲתוּמִים הַגְּאוּנִים: מִרְן הַגַּר"ח קִיִּיבֶסְקִי, הַגַּר"י זִלְבֶּרְשְׁטֵיין, הַגַּר"ש בַּעֲדֵנִי, הַגַּר"ש רֹזֶנְבֶּלְט, הַגַּר"י גִּנְס, הַגַּר"י סִילְמָן, הַגַּר"מ ש' קִלִּין, הַגַּר"ש רֹזֶנְבֶּרְג, הַגַּר"מ ש' אֲדֶלְשְׁטֵיין, הַגַּר"מ לֹבִין, הַגַּר"ש גִּלְאֵי, הַגַּר"ש א' שְׁטֶרן, הַגַּר"י א' דִּינֵר, הַגַּר"מ בֵּן שְׁמַעוֹן, הַגַּר"מ זִלְבֶּרְבֶּרְג, הַגַּר"י מֵרְמוּשׁ, הַגַּר"ש צ' פֶּלְמָן, הַגַּר"י אֹלְמָן, הַגַּר"י א' שׁוּרֶץ

77. בְּהַצְטַרְפוֹתוֹ לְמַכְתַּב הַגְּאוּן רַבִּי אֵלִיעֶזֶר הַלּוֹי דִּינֵר, רֵאוּ אֵת הַנוֹסַח הַמֵּלֵא בְּפֶרֶק מַכְתָּבִים וְכוּוּזִים מִגְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל

78. בְּכִסּוּי רֵאֵשׁ לְהִלְכָה' בְּבֵנֵי בֶרֶק כ"ה תִּשְׁרֵי תִשְׁפ"א

79. 'קְרִיאָה שֶׁל מִצּוֹה' (אֲלוּל תִּשְׁפ"א) עֲלֵיו חֲתוּמִים הַגְּאוּנִים: מִרְן הַגַּר"ח קִיִּיבֶסְקִי, הַגַּר"י זִלְבֶּרְשְׁטֵיין, הַגַּר"ש בַּעֲדֵנִי, הַגַּר"ש רֹזֶנְבֶּלְט, הַגַּר"י גִּנְס, הַגַּר"י סִילְמָן, הַגַּר"מ ש' קִלִּין, הַגַּר"ש רֹזֶנְבֶּרְג, הַגַּר"מ ש' אֲדֶלְשְׁטֵיין, הַגַּר"מ

## הגאון רבי ישראל גנס שליט"א

"בשנים האחרונות חלה התדרדרות חמורה בנושא הפאות, וסניגור נעשה קטיגור באשר המצוה היקרה של כיסוי הראש שמטרתה להוסיף בצניעותה של האשה הנשואה, הפכה במקרים רבים לאבן נגף של חוסר צניעות....הננו לחזק ולעודד את אותן אשר...קבלו על עצמן... שלא לצאת בפאה כלל אלא בכיסוי מבד... ואדרבה לעת כזאת אשר הפאות הולכות ומתרחקות מן הצניעות יש לשמוח ולברך על חיזוק זה"<sup>80</sup>

לובין, הגר"ש גלאי, הגרש"א שטרן, הגרי"א דינר, הגר"מ בן שמעון, הגר"מ זילברברג, הגר"י מרמרוש, הגר"צ פלמן, הגר"י אולמן, הגרי"א שוורץ

80. קול קורא מגדולי הרבנים שליט"א. המכתב המלא להלן פרק ד', ואגב דברי הרב גנס ראוי להזכיר את הסיפור עם קרובת משפחתו של הרב כפי שפורסם בגליון 'ספור קטן מעשה גדול', לדבריהם הרב גנס שליט"א הורה לפרסם זאת. הסיפור כדלהלן:

"רציתי לספר לכן על חלום שחלמתי לפני תקופה בשנה זו (תש"פ). אמנם "דברי חלומות אין מעלין ואין מורידין", אך בכל זאת ידוע שלפעמים שולחים לאדם מסר מסוים דרך החלום - לחיזוק ולהתעוררות. בבוקרו של אותו יום כתבתי לי את הדברים כדי שלא אשכח את כל הפרטים, וגם פניתי לרב לשאול מה עלי לעשות במקרה כזה והוא אכן הורה לי כיצד לנהוג.

עד עתה לא סיפרתי את דבר החלום כמעט לאף אחת, פרט לכמה חברות קרובות, אך לאחרונה התעוררתי לחשוב שאולי כן כדאי לפרסמו, אולי יתעוררו עוד כמה נשים בזכותו, והיה זה שכרי. כקרובת משפחתו של הרב גנס שליט"א שאלתי אותו אם ראוי לפרסם את הדברים, והוא עודד לעשות זאת.

יחד עם זאת הוא ביקש להדגיש: הצניעות לנשים היא כתלמוד תורה לגברים. החלום בא לבטא את המסר העיקרי, שברגע האמת אנו צריכים להיות מוכנים ולתקן מבעוד מועד את הדרוש. אמנם הוא עוסק בנושא מסוים, אך כל אחת יודעת את הנקודות הספציפיות אשר עליה לתקן. התלבטנו מאוד האם להזכיר את הנקודה המסוימת שהודגשה בחלום או לספר את הסיפור באופן כללי, אך הרב גנס הוא הורה לתאר את הדברים באופן אוטנטי וכל אחת תיקח את הדברים למקום שלה.

בוודאי בימים קשים אלו, שכולנו משתדלים להרבות בתורה ובמעשים טובים, חשוב לתת את הדעת דווקא לנושא חשוב זה.

והרי דבר החלום לפניכן:

בחלומי, עמדת ליד החלון עם מישהי נוספת, נדמה לי שהייתה זו אמי שתחי'. אנחנו רואות את השמים מתמלאים בצבעים מרהיבים, במיוחד בצבע סגול. נראים בהם מראות לא שגרתיים, כמו עננים שמאירים כמין אותיות, ועוד. העומדת לצדי רצה לברר מה קורה, ולאחר זמן קצר חזרת נרגשת ואומרת: המשיח הגיע!! אני שואלת אותה: איך זה יכול להיות? כל כך הרבה חיכינו והוא לא הגיע עדיין! והיא אומרת: נכון, אבל הפעם זה אמיתי!

אני שואלת: אם כן, למה אינני שומעת את קול השופר? והיא אומרת: תקשיבי...

אני מקשיבה היטב ואכן שומעת. בליבי אני תמהה - מדוע אין זה חזק כל כך? אבל נראה לי שהוא הולך ומתחזק, ובינתיים האווירה ברחוב נעשית שמחה ונרגשת. הרבה נשים מתחילות לרוץ, באושר בלתי נתפס. ההתרגשות מורגשת היטב באוויר. (אינני זוכרת בבירור אם ראיתי רק נשים רצות או שהיו גם גברים).

ההרגשה של כולם היא: מה, הגיע הרגע?! - - -

אני לבושה בבגד מסוים של יום חול, ומרגישה שלא מתאים לרוץ איתו לקראת המשיח. מחליפה את הבגד, חובשת את פאת השבת לראשי ומתחילה לרוץ בשמחה ובהתרגשות יחד עם כולם.

אני מבחינה שמאחורינו יש אש ענקית שבוערת, היא שולחת כעין שלוחות ומתקרבת לחלק מן הנשים - ולאחרות אינה מתקרבת. אני מרגישה שהיא מתקרבת גם אלי - ונאחזת בקצוות פאת השבת שלי. האש אינה מזיקה, אך החום והעוצמה שלה מורגשים עד שורשי השערות. פחד מחלחל אל ליבי. ההרגשה שעוברת בי היא - "על כל מעשה האלוקים יביא במשפט..."

### הגאון רבי מרדכי גרוס שליט"א

"וטעם התוה"ק באיסור גילוי שיער לדעת רבים הוא משום הרהור של אחרים ותחליף פאה הנזכר לא מועיל לזה"

**ובציון המצויינות** (ח"א עמ' צ"ו אות תתקי"ד) כתב וזה לשונו: "כל סוגי הפאות שאין לילך בהם, גם אין לקבלם לתיקון או סירוק וכיוצ"ב, וכן אין למכרם או לסייע בפרסומם ובהפצתם!"<sup>81</sup>

### הגאון רבי שמאי קהת גרוס הכהן שליט"א

"בשנים האחרונות חלה התדרדרות חמורה בנושא הפאות, וסניגור נעשה קטיגור באשר המצוה היקרה של כיסוי הראש שמטרתה להוסיף בצניעותה של האשה הנשואה, הפכה במקרים רבים לאבן נגף של חוסר צניעות... הננו לחזק ולעודד את אותן אשר... קבלו על עצמן... שלא לצאת בפאה כלל אלא בכיסוי מבוד... ואדרבה לעת כזאת אשר הפאות הולכות ומתרחקות מן הצניעות יש לשמוח ולברך על חיזוק זה"<sup>82</sup>.

### הגאון רבי אליעזר הלוי דינר שליט"א

"...המבוגרים שבינינו בודאי זוכרים כיצד היתה נראית צורת הפאות שהלכו בעבר, לפני שלושים וארבעים שנה, שהיו השערות יציבות ועומדות במקומם כמקשה אחת, ולא כצורת

אני ממשיכה לרוץ, אך מחפשת מטפחת, להחליף את הפאה. והנה אני רואה, לרווחתי הרבה, חנות מטפחות. החנות פתוחה, ובחוץ יש אפילו תצוגה של מטפחות למכירה. אני נכנסת ורוצה לקנות, אך בחנות אין מוכרת. אכזבתי גדולה, בראותי שאיני יכולה לרכוש לי מטפחת. בלית ברירה אני ממשיכה בריצה, אך מרגישה שאם אני רוצה לזכות להמשיך, אני חייבת להשיג מטפחת.

בהמשך אני רואה חנות נוספת של מטפחות, אך גם בה, לגודל אכזבתי, אין מוכרת. אני חושבת לעצמי: בוודאי המוכרת הייתה מרשה לי במקרה כזה לקחת מטפחת בלי רשותה, אבל אין ברירה, זה גזל...

אני ממשיכה לרוץ והנה על הר באופק רואים וילון מוסט לרגע ומאחוריו דמויות רוקדות ומנגנות, ולאחר מכן הוילון נסגר. אנו מחליפות משפטים בינינו: זה אמיתי! הפעם זה אמיתי!! הגענו אל הרגע המיוחל כל כך...

והנה אני מבחינה בשלוש נשים שיושבות, ופניה של אחת מהן לכיווני. זו אחת שאני מכירה בבירור מהשכונה. לידה יש "ראש" של פאה ועליו מטפחת ישנה שבה שתי שכבות - שכבה שלמה ומעליה רשת עם חורים. אני מבקשת ממנה מאוד את המטפחת. היא מתלבטת אם לתת לי ולבסוף מסכימה. אני לוקחת בשמחה את המטפחת והולכת אל מאחורי דלת שהייתה שם - ומחליפה את כיסוי הראש שלי.

עתה אני מאושרת ותחושת הרווחה עצומה ממלאת את ליבי. (עד עתה, בספרי את הסיפור, עדיין מרגישה אני את תחושת הרווחה שמילאה אותי!).

אנו ממשיכים לרוץ עד שמגיעים למין הר, אשר קשה לי לתאר במדויק מה היה בו. אנו עומדים להתפלל. לפני התפילה אני מסתובבת לאחור, ומגלה מאחורי נשים שלא זכו להגיע, האש פגעה בהן... ראיתי שם גם מישהי שחובשת פאה לראשה, והרהרתי לעצמי - "דווקא הפאה שלה בסדר".

ואז שמעתי שאומרים סביבי: "אבל לפחות, עוד כמה דקות תחיית המתים..." וכאן התעוררתי...

לכל אחת מאיתנו יש נקודות אחרות הדורשות חיזוק. הבה ננצל את ההזדמנות ונכין עצמנו מבעוד מועד לקראת הרגע הגדול, רגע הגאולה השלמה. ויהי' שזנכה לקיים רצון ד' בשלמות! "ע"כ מתוך הגליון. מערכת דעת גדולים אימתה את הסיפור עם עורכי הגליון.

81. אום אני חומה, חידותם משתעשעות קל"ט אות ו'

82. קול קורא מגדולי הרבנים שליט"א. המכתב המלא להלן פרק ד'.

**הפאות שהולכים בהם היום... אשר פאות כאלו מנוגדות לצניעות** [גם כשאינן ארוכות] ואינן מבטאות כלל רצון לכסות את הראש, וברור שפאות אלו לא שערום אבותינו ורבותינו, ולא בכזאת נהגו אצל גדולי ישראל שהלכו נשותיהם בפאה...אליעזר הלוי דינר"

"...עוד עלינו למחות שיותר תשעים אחוז מהפאות נכריות של היום אינן צנועות.. ואין ספק שאם מחר יתחילו הפרוצות בפריז לקבוע שכך הולכים כל העזרת נשים תתחיל ללכת ככה, ולמה אנחנו הרבנים פחות מהפרוצות בפריז?

אנחנו לא רוצים להגיע לעולם האמת בטענה "למה לא הזהרתם ולמה לא מחיתם" לכן אנחנו מודיעים בזה לכל מי שרוצה לשמוע אותנו, ואנחנו את נפשנו הצלנו."<sup>83</sup>

### הגאון רבי יהודה אריה דינר שליט"א

"כבר הורה בזה בעל "שבט הלוי" (שליט"א) והגר"נ קרליץ (שליט"א), דמה שהפיאה נוכרית נראית יותר כשיער אמיתי, זהו חסר בדרכי הצניעות של בנות ישראל. וידוע מה שהגמ' מספרת על האשה קמוחית שלא ראו קורות ביתה את אמרי חלוקה זכתה לבנים כהנים גדולים. והיינו שהגמ' מגלה לנו מכיון יותר ממה שהיתה חייבת עפ"י הדין, עי"ז זכתה לברכה בתוך הבית.

כמו כן כל אדם צריך לנהוג בתוך ביתו, אם הוא מחפש סגולות שתבוא ברכה והצלחה בתוך ה"מקדש מעט" שלו, הכי בטוח הוא לעשות הסגולות שחז"ל גילו לנו דהיינו מה שיש יותר צניעות בביתו, יש יותר השראת השכינה וסיעתא דשמיא בכל העניינים!!!"<sup>84</sup>

"המצב הקשה שאנו נמצאים בו מחייב חשבון הנפש, והרבה דברים צריכים חיזוק. וא' מהן הוא מצות כיסוי הראש לקיימו כראוי, ואף בינינו הדבר נפרץ..."<sup>85</sup>

### הגאון רבי צבי ובר שליט"א

"בשנים האחרונות חלה התדרדרות חמורה בנושא הפאות, וסניגור נעשה קטיגור באשר המצוה היקרה של כיסוי הראש שמטרתה להוסיף בצניעותה של האשה הנשואה, הפכה במקרים רבים לאבן נגף של חוסר צניעות...הננו לחזק ולעודד את אותן אשר...קבלו על עצמן... שלא לצאת בפאה כלל אלא בכיסוי מבוד... ואדרבה לעת כזאת אשר הפאות הולכות ומתרחקות מן הצניעות יש לשמוח ולברך על חיזוק זה"<sup>86</sup>

83. מתוך מכתב - טבת תשע"ח

84. גליון מים חיים 44

85. 'קריאה של מצוה' (אלול תשפ"א) עליו חתומים הגאונים: מרן הגר"ח קנייבסקי, הגר"י זילברשטיין, הגר"ש בעדני, הגר"ש צ' רזנבלט, הגר"י גנס, הגר"י סילמן, הגר"מ ש' קליין, הגר"ש רזנברג, הגר"מ ש' אדלשטיין, הגר"מ לובין, הגר"ש גלאי, הגר"ש א' שטרן, הגר"י א' דינר, הגר"מ בן שמעון, הגר"מ ב' זילברברג, הגר"י מרמרוש, הגר"צ פלמן, הגר"י אולמן, הגר"י א' שוורץ

86. קול קורא מגדולי הרבנים שליט"א. המכתב המלא להלן פרק ד'.



"הרבנית אמרה לי, כשאני נוסעת באוטובוס ורואה מישהי שהשער קלוע ומסודר - לא פרוע, אני יודעת שזו בחורה, אבל אם זה פרוע זוהי אשת איש... היתכן כדבר הזה? איך שותקים על כזה דבר, שבנות ישראל מתהלכות במצב שהוא גנאי להן, הלא כל גדולי ישראל חתמו שאסור ללכת עם פאה שנראית כמו שער של אשה רגילה, כל גדולי ישראל כתבו את זה, היתכן כדבר הזה שלמרות זאת אנשים מקילים?! שאלתי את אחד האברכים, איך עושה כזה דבר, שאשתו הולכת עם פאה נגד דעת כל גדולי ישראל? אז הוא ענה לי תשובה מדהימה (ומדובר באברך פרומער, שמחמיר מאוד בהרבה נושאים), אבל בשר רבנות זה גם כשר. אמרתי לו: מה?! פתאום אתה רוצה רבנות?! מה קרה?! מכיון שהוא רוצה שאשתו תראה טוב, אז פה גם רבנות טוב לו.

ישנה בכלל מחלוקת הפוסקים אם מותר ללכת עם פאה בכלל, אני לא רוצה להיכנס לנושא הזה, בפרט שהמשנ"ב מתיר ואני לא נכנס לעיקרי הדיון הזה, אולם אני ראתי את הפאה של אמא שלי ז"ל, של סבתא שלי, פאות שראו ברור שאינם שיער, כל אחד יודע, אבל פאה כזו... פתאום אפשר לסמוך על רבנות?<sup>87</sup>

הגאון רבי יעקב מאיר זוננפלד שליט"א

"הרב [מון הגרש"ז אויערבך זצוק"ל] אמר בזה"ל: "הפאות של פעם היו כמו פשתן של אתרוגים!!!"...."<sup>88</sup>

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

"המצב הקשה שאנו נמצאים בו מחייב חשבון הנפש, והרבה דברים צריכים חיזוק. וא' מהן הוא מצות כיסוי הראש לקיימו כראוי, ואף בינינו הדבר נפרץ... ויש לתקן עוולה נוראה זו."<sup>89</sup>

"מנסים לחפש את הסיבות לצרות הנוראות ושכחים את העיקר "ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך". כשבאתי פעם למורי וחמי מון הגר"ש אלישיב (שליט"א) ראיתי זוג שהגיעו לבקש ברכה מהרב, הראשה חבשה פאה ארוכה על ראשה. לאחר שיצאו הביע מון (שליט"א) את כאבו על כך שחוסר הצניעות מונע מהברכות להתקבל. אבסורד נורא מתרחש להוותנו בנושא הצניעות. כמעט בכל יום מתקיימים עצרות התעוררות בנושא זה, רבנים חשובים ותלמידי חכמים מפורסמים מטריחים את עצמם לבוא ולדבר בפני הציבור, והשינוי בשטח בושש לבוא!

87. כנסת חיזוק לאברכי ישיבת מיר בבית הכנסת פינסק קרלין ירושלים. יום שני פרשת ויצא ז' כסלו תשפ"א.

88. קונטרס סגולה מכל העמים עמ' 35

89. קריאה של מצוה' (אלול תשפ"א) עליו חתומים הגאונים: מון הגר"ח קנייבסקי, הגר"י זילברשטיין, הגר"ש בעדני, הגר"ש צ' רזנבלט, הגר"י גנס, הגר"י סילמן, הגר"מ ש' קליין, הגר"ש רזנברג, הגר"מ ש' אדלשטיין, הגר"מ לובין, הגר"ש גלאי, הגר"ש א' שטרן, הגר"א דינר, הגר"מ בן שמעון, הגר"מ זילברברג, הגר"י מרמורוש, הגר"צ פלמן, הגר"י אולמן, הגר"א שוורץ

בגדים ופאות שלא שערום אבותינו נראים בחוצותינו, ואין מי שיעצור בעד הפרץ הנורא, החודש גם למשפחות טובות וכשרות, שעד לפני כמה שנים איש לא האמין שבנותיהן תלכנה בצורה שכזו. אפשר לדבר ולדבר, לדרוש ולדרוש, לקיים עצרות חיזוק בכל הארץ, אבל כל עוד לא נדע שהצניעות היא כתר, כתר אמיתי משובץ ביהלומים נוצצים - לא ישתנה המצב.

כמה מצער להיווכח ששכחנו את הדבר הפשוט ביותר: הצניעות היא כתר לראשה של האשה! נחזור שוב: כתר! כתר של ממש! ואם לא ראינו מעולם - מלכה בארץ כל שהיא שתתבייש בכתר הענווד לראשה ותסירן מעליה, ואילו בנות ציון פושטות את עדיין מעליהן - אות הוא שאין אנו יודעים כלל את ערכה של הצניעות! כי אילו ידענו שמדובר בכתר נוצץ, לא היינו מסירים אותו בבוז שכזה!"<sup>90</sup>

#### הגאון רבי מרדכי בונים זילברברג שליט"א

"המצב הקשה שאנו נמצאים בו מחייב חשבון הנפש, והרבה דברים צריכים חיזוק. וא' מהן הוא מצות כיסוי הראש לקיימו כראוי, ואף בינינו הדבר נפרץ..."<sup>91</sup>

#### הגאון רבי יהודה יוספי שליט"א

"ואלו הנשים החצופות "מחטיאות את הרבים", ועונשן חמור מאד, עד שהמשנה אומרת באבות "כל המחטיא את הרבים" אין מספיקין בידו לעשות תשובה. וכבר חרץ הרמב"ם (הלכות תשובה פ"ג) את דינן של החצופות הללו וכתב: "ואלו שאין להם חלק לעולם הבא, אלא נכרתים ואובדין ונידונים על גודל רשעם וחטאתם לעולם ולעולמי עולמים... - ואחד מהם הוא: ומחטיאי הרבים!!!"

אוי, איזה עונש! הרי כל הנשים הללו חיים בעולם הזה - לחינם!! כל הצער והטורח שלהן, ילך להבל ולריק, בגלל שהן מחטיאות את הרבים. האם הן יודעות איזה חילול ה' נורא יש בזה!

שואלים אותי חילונים, מה אתה מדבר על צניעות, ומה עם הנשים בבני ברק? ואיך מתלבשות בחתונות? איזה פאות?! - זו צניעות!?

ואני עונה להם, שבגינהם עוד לא כל המקומות תפוסים, יש מספיק מקום גם לחצופות האלו, בשמים לא ישמעו שום תרוצים!! כי ב"אבות" נאמר "אחד שוגג ואחד מזיד בחילול ה' ואין מקיפין בחילול ה' אלא העונש ר"ל - מייד!! (קידושין מ.) לכן חייבות נשים להתארגן

90. 'יסוד הבית' גליון 153 בשם הספר 'הנסיכה הייחודית' עמ' 138

91. 'קריאה של מצוה' (אלול תשפ"א) עליו חתומים הגאונים: מרן הגר"ח קנייבסקי, הגר"י זילברשטיין, הגר"ש בעדני, הגר"ש רזנבלט, הגר"י גנס, הגר"י סילמן, הגר"מ"ש קליין, הגר"ש רזנברג, הגר"מ"ש אדלשטיין, הגר"מ"מ לובין, הגר"ש גלאי, הגר"ש"א שטרן, הגר"א דינר, הגר"מ בן שמעון, הגר"מ"ב זילברברג, הגר"י מרמרוש, הגר"צ פלמן, הגר"י אולמן, הגר"א שוורץ

ולהוכיח נשים אלו וכמובן בצורה יפה, ולהסביר להן שהן שורפות את העיר והן מביאות אסון לדורי דורות ר"ל, על עצמן ועל עם ישראל כולו.<sup>92</sup>

### הגאון רבי מנחם מגדל לובין שליט"א

"הנה לצערנו נפרץ מאד מצות כיסוי הראש, אשר כל בר דעת מבין שאין זה כוונת התורה בכיסוי הראש... וכל שכן המכסות שער כל ראשן במטפחת או בכובע שמשיבים בזה קדושת העם לגבולו ואשרי חלקם, ובזכותן יסור כל נגע ומחלה ותקרב גאולתנו במהרה."<sup>93</sup>

הפאות של הדורות הקודמים היו עשויים בצורה שפחות מושכת... אבל בהתקדמות של העולם היום, שהדברים השתנו ולא לטובה, שפני הדברים הם לעשות את הפאה כמה שיותר בצורה טבעית. מי שזוכר לפני שלושים ארבעים שנה שהתחיל הצרה והצורה של הפאות הארוכות כל גדולי הדור זעקו מרה, שודאי זה פריצות, ועל זה לא דברו בנושא של היתר פאה נכרית...

כולם מבינים שלא יתכן בעולם שהתורה כותבת ופרע ראש אישה, וחז"ל אמרו שצורה של אשה להיות עטופה, אז הצורה הזאת הכי נוגדת את ההלכה, גם לילדות קטנות פחות מבת מצוה - אף אחד לא נותן ללכת עם שער פרוע, עם שער פתוח לגמרי - עד שילדה תמימה, שאלה בתמימותה: אמא, מתי לי גם כן יהיה מותר ללכת עם שער פתוח, רק כאשר אני אתחתן?... זה שאלה של ילדה תמימה, אבל היא נוקבת מאוד. איך יתכן בעולם שנגיע לכזה מצב?<sup>94</sup>

### הגאון רבי יהודה לייס שליט"א

"הנה באמת כ"א יודע בעצמו שלא נתכוונו המתירים לאלו של היום שאין ביניהם לגילוי הראש ולא כלום, אך מכניסים הראש ומטמינים אותו בקרקע וצועקים "הא מותר פאה נכרית", והלב יודע אם לעקל... והנה אם טורחים להוציא בענין הזה מפוסקים הקדמונים אם מותר פאה נכרית או לא, הרי יאמרו רבו הפוסקים המתירים ושולם עלי נפשי, וע"כ העיקר לצעוק כמו שכתבתם בקונטרס דגם המתירים לא נתכוונו כלל לאלו שמושכים העיניים וכל אחת ואחת יודעת המטרה, ומתעלמים מזה, ויענשו ע"ז כמש"כ רבינו יונה, על כל מה שנכשלו אנשים על ידה."<sup>95</sup>

92. שיחה. הובא ב"קונטרס מה זאת עשה אלוקים לנו" עמוד מג

93. מכתב, שבט תשע"ז הובא בקונטרס 'סגולה מכל העמים' עמ' 51.

94. בכנס חזוק לאברכי ישיבת מיר בבית הכנסת פינסק קרלין ירושלים. יום שני פרשת ויצא ז' כסלו תשפ"א. ניתן להאזין לשיחה במלואה בטלפון 02-5447013 ולהקיש 11, ואח"כ 4 כמה פעמים.

95. מכתב, שבט תשע"ז הובא בקונטרס 'סגולה מכל העמים' עמ' 51

### הגאון רבי ישראל מרמרוש שליט"א

"המצב הקשה שאנו נמצאים בו מחייב חשבון הנפש, והרבה דברים צריכים חיזוק. וא' מהן הוא מצות כיסוי הראש לקיימו כראוי, ואף בינינו הדבר נפרץ..."<sup>96</sup>

### הגאון רבי נפתלי נוסבוים שליט"א

"ויבואו על הברכה הנשים אשר יבחרו לכסות את ראשן בכיסוי נכון של מטפחת או כובע, בתנאי שלא יתגלה שום שערה ח"ו אלא יהא מכוסה כראוי"<sup>97</sup>

### הגאון רבי דן סגל שליט"א

"..אנחנו צריכים לחזק מאד את הנקודה של הצניעות. זה לא פשוט. לא הייתי מדבר אבל כיון דאתינן להכי אגיד לכם מה ששמעתי ממורי ורבי הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, כשיצא לו לדבר על הפאות כבר לפני עשרות שנים. הוא אמר אז כך: "לפני חמישים שנה כשאשה היתה באה לירושלים עם פאה היו סוקלים אותה, והפאה של אז אפילו עוזר היה רואה שזו פאה, היום נכנסים אלי ואינני יודע אם זה כן או לא"<sup>98</sup>

הוסיף הגרש"ז אויערבאך ואמר "אצלי זה מאוס מאד! - משל למה הדבר דומה, לאחד שאוכל בשר כשר ועושה כל ההשתדלות שייראה טריפה, מכסים ועושים כל ההשתדלות שייראה לא מכוסה" אני אומר לכם דברים כלשונם.<sup>98</sup>

"באים אצלי הרבה, ואומרים לי, שיש להם נסיונות ומכשולים מהפאות והלבוש של הנשים החרדיות, יותר מהחלוניות, לאן הגענו, איזה הפקרות."<sup>99</sup>

"אין עצה, נדבר ברחל בתך הקטנה. כל הפאות שהולכים היום, זה ממש היפך הגמור של תכלית הפאה ושל כל הצניעות!"

אני כבר הזכרתי מה ששמעתי אבדל"ח ממורי ורבי, רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל... זה הוא אמר בזמנו, שמה כבר היה אז... אבל היום, נורא נוראות, כתוב מפורש הרי, כל מקום שיש גזל וזימה, אנדרלמוסיה באה לעולם והורגת טובים ורעים, וזה לא מְתַהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מְתַהַלֵּךְ לְהַצִּילָהּ", זה ולא יראה בך ערות דבר. למה מחכים? למה? לתת פרנסה לעושי הפיאות? אליבא דאמת מה היה צריך לעשות להם? להשחית, בשביל מה, בעד בצע כסף? אף אחד לא חושב את הטובה של הנשים הצדקניות, רק בצע כסף, רחמנא ליצלן.

96. 'קריאה של מצוה' (אלול תשפ"א) עליו חתומים הגאונים: מרן הגר"ח קנייבסקי, הגר"י זילברשטיין, הגר"ש בעדני, הגרש"צ רוזנבלט, הגר"י גנס, הגר"י סילמן, הגר"מ ש' קליין, הגר"ש רוזנברג, הגר"מ ש' אדלשטיין, הגר"מ מ' לובין, הגר"ש גלאי, הגרש"א שטרן, הגר"א דינר, הגר"מ בן שמעון, הגר"מ ב' זילברברג, הגר"י מרמרוש, הגר"צ פלמן, הגר"י אולמן, הגר"י א' שוורץ

97. 'כה תאמר לבית יעקב' (כ' באדר תש"פ)

98. נאמר בהספד על הגר"מ קופשיץ זצ"ל, כ"ה באייר תשס"ד, ביהמ"ד חניכי הישיבות רוממה י-ם

99. נאמר בדרשה בבני ברק

אנחנו רואים שזה נורא, תראו איזה אסונות, צריך בעזרת ה' לעשות תיקון גדול בזה, כמו שכתוב בזה על הענין של צניעות שזה נקרא תיקון גדול, כתוב בחז"ל, כך כתוב ברמב"ם. אז אני מבקש מכם, את מי שישנו פה היום ואת מי שאיננו פה היום, חוסו! האט רחמנות!<sup>100</sup>

### הגאון רבי יהודא סילמן שליט"א

"מטרת הכינוס היום היא להדגיש את הנושא של פאות, כיון שיש הרבה פאות שגורמות ליצר הרע, חלקן אסור על פי דין, ישנה עדיפות להליכה עם מטפחת"<sup>101</sup>

### הגאון רבי צבי פלמן שליט"א

"המצב הקשה שאנו נמצאים בו מחייב חשבון הנפש, והרבה דברים צריכים חיזוק. וא' מהן הוא מצות כיסוי הראש לקיימו כראוי, ואף בינינו הדבר נפרץ..."<sup>102</sup>

### הגאון רבי גבריאל צינגער שליט"א

"...וא"כ כל שהולכות בפאה נכרית הנעשית באופן מיוחד... יש למחות בידן... צריך להשים לב שגם בפאה סינטטית יוכל להתהוות שידמה לשערות ממש ויביא לידי הרהור ותאוה, וזה ודאי אסור לכו"ע..."<sup>103</sup>

### הגאון רבי משה מרדכי קארפ שליט"א

"כל הרואה יראה להיכן הגענו, עד שבמעשה שטן נתערטלה מהנשים מצווה יקרה זו ותחת אשר מצוה שיסודה צניעות ושמירה נהפכה לרועץ למלבוש וקישוט המושך ומגרה יצה"ר בנפשו, על כל א' לחשוב האם זהו באמת רצון השי"ת, והאם זו "מצוה כמאמרה..."<sup>104</sup>

### הגאון רבי דב קוק שליט"א

תלמידו הרב יקותיאל אוהב ציון שליט"א: "אם האשה קונה פאה מיוחדת ביופיה שהשער נראה טבעי ומכל שכן כשהיא מסולסלת ועושים בה כל מיני עניינים להבליט הטבעיות והיופי, הרי שעושה משיכת יצר הרע בדבר שנועד להסתיר יצר, ומכיון שכל

100. השיחה המלאה מופיעה בסוף הקונטרס. השיחה מתאריך כ' שבט תשפ"ג. ניתן לשמוע את השיחה המלאה בקול הלשון, מס' שיעור בטלפון: 34465721. החל מדקה 31 בערך.

101. בכנס חיזוק בנושא 'כיסוי הראש להלכה' כ"ה תשרי תשפ"א

102. 'קריאה של מצוה' (אלול תשפ"א) עליו חתומים הגאונים: מרן הגר"ח קנייבסקי, הגר"י זילברשטיין, הגר"ש בעדני, הגר"ש צ' רזנבלט, הגר"י גנס, הגר"י סילמן, הגר"מ ש' קליין, הגר"ש רוזנברג, הגר"מ ש' אדלשטיין, הגר"מ מ' לובין, הגר"ש גלאי, הגר"ש א' שטרן, הגר"י א' דינו, הגר"מ בן שמעון, הגר"מ ב' זילברברג, הגר"י מרמרוש, הגר"צ פלמן, הגר"י אולמן, הגר"י א' שוורץ

103. מח"ס נטעי גבריאל, קובץ אור ישראל ל"ו

104. בהסכמתו לספר "דברי שלום"

הענין של פאה נועד להצהרת האשה לומר מכוסה אני, ובמקום הזה היא עושה פעולה הפוכה של התבלטות, אין לך שיבוש גדול מזה, וכבר אמרו חז"ל דבכל בגד אפי' שמכסה את כל הגוף, אם יש בו צבע רועש, הוא בכלל פריצותא, ומכל שכן בענין זה של השער, ואשה כזאת היא בכלל "עוברת על דת יהודית". כל זה שמעתי מפי מוריניו הגר"ד קוק שליט"א.

ועובדא הוה בנערה אחת שהיתה לה התלבטות מסויימת בעניני שידוך שהוצע לה, וההכרעה היתה קשה עליה מאד, ואביה שלחני על פי בקשתה לשאול מהגר"ד קוק שליט"א מה לעשות, ואיך תדע אם זה טוב בשבילה או לא, ואמר לי מוריניו הרב שליט"א, אם מבקש ממנה פאה, תעזוב השידוך, ואם לא רוצה כלל, סימן טוב ומזל טוב הוא בעבורה. וכל בנותיו של מרן הגר"ד קוק שליט"א מכסות את ראשן בכיסוי גמור בלא שום הקלות [הגם שהם מבני אשכנז], וגם הרבנית תליט"א מעודדת את כל הנשים להתרחק מהכיעור הזה<sup>105</sup>

### הגאון רבי משה שאול קליין שליט"א

"הראתי לו מ"ש המשבצות זהב לבושה שרוב רובן של הפאות היום הם בכלל זה (היינו בכלל פאות הגורמות הרהור ואסורות גם למתירים), ושאלתי אותו אם זה נכון ואמר לי דמסתמא זה נכון.<sup>106</sup>

"מוטל עלינו שבעתיים לעשות כל שביכלתינו למנוע משיחת ומגיפה מעלינו ע"י המאדעס המשונים המשחיתים כל חלקה טובה... הן בעניים פאה נכרית שבזמננו הפכו פני חלק גדול מהם למראה שיער ממש רח"ל..."<sup>107</sup>

### הגאון רבי מאיר קסלר שליט"א

"בשנים האחרונות חלה התדרדרות חמורה בנושא הפאות, וסניגור נעשה קטיגור באשר המצוה היקרה של כיסוי הראש שמטרתה להוסיף בצניעותה של האשה הנשואה, הפכה במקרים רבים לאבן נגף של חוסר צניעות... הננו לחזק ולעודד את אותן אשר... קבלו על עצמן... שלא לצאת בפאה כלל אלא בכיסוי מבד... ואדרבה לעת כזאת אשר הפאות הולכות ומתרחקות מן הצניעות יש לשמוח ולברך על חיזוק זה"<sup>108</sup>

105. עץ חיים שו"ת והלכה

106. הובא ב'קונטרס הערות בעניין פאה נכרית' עמ' לא.

107. במכתב לארגון נפשנו כ"ג תמוז תשס"ט

108. קול קורא מגדולי הרבנים שליט"א. המכתב המלא להלן פרק ד'.

**הגאון רבי שבח צבי רוזנבלט שליט"א**

"המצב הקשה שאנו נמצאים בו מחייב חשבון הנפש, והרבה דברים צריכים חיזוק. וא' מהן הוא מצות כיסוי הראש לקיימו כראוי, ואף בינינו הדבר נפרץ..."<sup>109</sup>

**הגאון רבי שריאל רוזנברג שליט"א**

הפאות שעליהן היה הנידון האם מותר או אסור ללכת, האם יש בזה מראית העין או אין, זה לא בפאות הפרועות של זמנינו, אלא הנידון היה בפאות צנועות, קצרות ופשוטות, כפי שרואים בתמונות של הסבתות, איך שהם הלכו בפולין ובמקומות אחרים. אני חושב שהרבה נשים יעדיפו כבר ללכת עם מטפחת מאשר עם פאה מהסוג הישן"<sup>110</sup>

**הגאון רבי יהודה אריה שוורץ שליט"א**

"המצב הקשה שאנו נמצאים בו מחייב חשבון הנפש, והרבה דברים צריכים חיזוק. וא' מהן הוא מצות כיסוי הראש לקיימו כראוי, ואף בינינו הדבר נפרץ..."<sup>111</sup>

**הגאון רבי חיים שמרלד שליט"א**

"בשנים האחרונות חלה התדרדרות חמורה בנושא הפאות, וסניגור נעשה קטיגור באשר המצוה היקרה של כיסוי הראש שמטרתה להוסיף בצניעותה של האשה הנשואה, הפכה במקרים רבים לאבן נגף של חוסר צניעות...הננו לחזק ולעודד את אותן אשר...קבלו על עצמן... שלא לצאת בפאה כלל אלא בכיסוי מבד... ואדרבה לעת כזאת אשר הפאות הולכות ומתרחקות מן הצניעות יש לשמוח ולברך על חיזוק זה"<sup>112</sup>

**הגאון רבי שמואל אליעזר שטרן שליט"א**

"המצב הקשה שאנו נמצאים בו מחייב חשבון הנפש, והרבה דברים צריכים חיזוק. וא' מהן הוא מצות כיסוי הראש לקיימו כראוי, ואף בינינו הדבר נפרץ..."<sup>113</sup>

109. 'קריאה של מצוה' (אלול תשפ"א) עליו חתומים הגאונים: מרן הגר"ח קנייבסקי, הגר"י זילברשטיין, הגר"ש בעדני, הגר"ש צ' רוזנבלט, הגר"י גנס, הגר"י סילמן, הגר"מ ש' קליין, הגר"ש רוזנברג, הגר"מ ש' אדלשטיין, הגר"מ לובין, הגר"ש גלאי, הגר"ש א' שטרן, הגר"י א' דינר, הגר"מ בן שמעון, הגר"מ ב' זילברברג, הגר"י מרמרוש, הגר"צ פלמן, הגר"י אולמן, הגר"י א' שוורץ

110. בכנס חיזוק בנושא 'כיסוי הראש להלכה' כ"ה תשרי תשפ"א

111. 'קריאה של מצוה' (אלול תשפ"א) עליו חתומים הגאונים: מרן הגר"ח קנייבסקי, הגר"י זילברשטיין, הגר"ש בעדני, הגר"ש צ' רוזנבלט, הגר"י גנס, הגר"י סילמן, הגר"מ ש' קליין, הגר"ש רוזנברג, הגר"מ ש' אדלשטיין, הגר"מ לובין, הגר"ש גלאי, הגר"ש א' שטרן, הגר"י א' דינר, הגר"מ בן שמעון, הגר"מ ב' זילברברג, הגר"י מרמרוש, הגר"צ פלמן, הגר"י אולמן, הגר"י א' שוורץ

112. קול קורא מגדולי הרבנים שליט"א. המכתב המלא להלן פרק ד'.

113. 'קריאה של מצוה' (אלול תשפ"א) עליו חתומים הגאונים: מרן הגר"ח קנייבסקי, הגר"י זילברשטיין, הגר"ש בעדני, הגר"ש צ' רוזנבלט, הגר"י גנס, הגר"י סילמן, הגר"מ ש' קליין, הגר"ש רוזנברג, הגר"מ ש' אדלשטיין, הגר"מ לובין, הגר"ש גלאי, הגר"ש א' שטרן, הגר"י א' דינר, הגר"מ בן שמעון, הגר"מ ב' זילברברג, הגר"י מרמרוש, הגר"צ פלמן,

### הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א

"ראוי להעיר... והחתן הבן תורה נכשל בברכות לבטלה, ובאיסור פריצות, וחילול השם רח"ל שחוטא ומחטיא ותורתו לא מתקבלת... ובעיקר ההיתר לכסות הראש בפאה נכרית, ידוע שבשעתו התנגדו לזה גדולים ממדינות שונות, ובישוב הישן בעיה"ק אצל הרבה אנשי מעשה, וגם מהספרדים מקובל להחמיר כן, אבל כשיש בזה פריצות לכו"ע איכא בזה איסור חמור, והמכסה ראשה בפאה נכרית שיש בה פריצות הוי כאילו לא מכוסה כלל, ובעונותינו הרבים הפירצה מתרחבת וגורמים ר"ל להריסת חומת הצניעות וסילוק השכינה, ונשארים ח"ו כטרף ביד אויבנו כשמסלק ח"ו שכינתו מאיתנו".<sup>114</sup>

"...וזקיני הגרש"ז פניס זצ"ל סיפר לי שבזמן שהתחיל להתפשט המנהג לילך בפאה נכרית היו אלו פאות נכריות שלא היה בהם שום יופי כלל ושמשו רק ככיסוי לבד, היום בעונותינו הרבים כשכבר היא כלה מוציאה אלפי דולרים להשיג סוג פאה שבולט ביופיו ומושך להסתכל על זה. ותחת שהפאה נכרית מיוחדת לכסות יופי השיער, נעשה סניגור קטיגור. שהפאה גופא עשויה ליופי ומושך להסתכל בה, וזהו פתח להרהורי עבירה ואבי אבות הטומאה. והאר"י הקדוש גילה שבאחרית הימים קודם הגאולה יהיו עיקר הניסיונות בעיניי קדושה, גם כל הברכות שמברכים בני ביתה כשעומדים נגדה בבית והיא לובשת הפאה הפרוצה, הרי"ז ברכה לבטלה כיון דהוי ברכה נגד ערוה וגם לא יצאו ידי חובת ברכה.<sup>115</sup>

### רבני בד"צ העדה החרדית

"ומבלי להכנס על מה שנפרץ מאוד בעוונותינו הרבים בדורינו שנשים נשואות לובשות פאה נכרית... שעל לבישת פאה נכרית כזו אין לזה שום היתר בדברי הפוסקים...".<sup>116</sup>

## דעת גדולי החסידות

### אונגוואר: ה'משנה הלכות' – הגאון רבי מנשה קליין זצוק"ל

"אין ספק שהפאה נכרית של פעם שהיתה כגוש שיער קשה ומגושם, אין זה צנוע, ואין צורך לומר על הפאות הנכריות הפרוצות והמודרניות שהן אסורות בלי חולק...".<sup>117</sup>

הגר"י אולמן, הגר"א שוורץ

114. שו"ת 'תשובות והנהגות' ח"ד סי' רצ"ד.

115. דרשת שבת הגדול תשע"ח.

116. "פסק הלכה" עליו חתומים הגאונים: הגר"מ שטרנבוך, הגר"מ ברנאדסדארפער, הגר"מ הלבפשטאם, הגר"א אולמאן, הגר"ט ווייס. כב אייר תשס"ד

117. נמסר ע"י בנו האדמו"ר שליט"א בשב"ק פרשת וישלח התשע"ג



**אמשינוב ארה"ב: - הגאון רבי יצחק קאליש זצוק"ל**

"סיפר שכאשר שכב אביו הקדוש ר' יוסלה מאמשינוב זיע"א על ערש דווי, ביקש והתחנן לבנותיו ולבני ביתו, שיתנו לו תקיעת כף ויבטיחו לו שלא ילבשו פאה נכרית, אך בתקופה ההיא היו נסיונות קשים.. ואף אחת לא יכלה להתחייב.. מלבד אחת ויחידה... ומשתמה המלחמה לאחר שנות החושך...ונותרה בת זו היחידה מכל בנות אבי, ורק היא זכתה להינצל... מי יודע אן לא עמדה לה זכות הבטחתה..."<sup>118</sup>

**בויאן: הגאון רבי מרדכי שלמה פרידמן זצוק"ל**

"כ"ק נאנח פעם באומרו בצער נורא, "אוי! די היינטיגע שייטלען!!! אוי! די היינטיגע שייטלען!" [אוי, הפיאות של היום! הפיאות של היום!]. והיה הדבר ניכר בעליל, לעיני כל הנוכחים, גודל צער מהמצב של הפיאות בזמנו!<sup>119</sup>

**ביאלא: ה'חלקת יהושע' - הגאון רבי יחיאל יהושע רבינוביץ זצוק"ל**

"...נפרץ באחרונה שנשים נשואות לובשות פאה נכרית... מינים ממינים שונים לא שערום אבותינו, עד שנראין כפרועות ראש ח"ו... הרינו רואים חובה לעצמינו להודיע דעת תורתנו הקדושה כי הדבר אסור מדינא. שאף במקומות שנהגו בפאה נכרית לא עלתה על הדעת פאות נכריות כאלו... ובכגון דא אין שום היתר..."<sup>120</sup>

**בעלזא: הגאון רבי יששכר דוב רוקח זצוק"ל**

"ידוע לכל חומר האיסור מנשים ההולכות בשערות שלהן, כי נפסק בשו"ע שהיא נקראת על ידי זה עוברת על דת משה ויהודית ויוצאת בלי כתובה! והנה כל מי שלומד שולחן ערוך ביראת שמים, רואה היטב שאין חילוק בין שערות עצמן לפאה נכרית שנקרא שייטעל..."<sup>121</sup>

**בעלזא: המהר"א - הגאון רבי אהרן רוקח זצוק"ל**

"עדיף שיודך פשוט ובלבד שתלך כמו שבת ישראל צריכה ללכת, עם מטפחת בלבד"<sup>122</sup>

118. הובא בקונטרס הנפלא 'על אילת השחר' עמ' 197

119. בשם כ"ק האדמו"ר מבייאן שליט"א, הובא ב'הכתר והכבוד' עמ' רצ

120. 'קריאת קודש' תשל"ה. בין החותמים: מרן הגר"ש וואזנר, כ"ק האדמו"ר מערלוי הג"ר יוחנן סופר, כ"ק האדמו"ר מוויזניץ זצוק"ל הישועות משה, כ"ק האדמו"ר מספינקא הג"ר נחמן כהנא, כ"ק האדמו"ר מביאלה חלקת יהושע, כ"ק האדמו"ר מגור-הבית ישראל, כ"ק האדמו"ר מלעלוב הגרמ"מ בידרמן זצוק"ל ועוד.

121. קול התור עמ' רסח, הובא ב'הכתר והכבוד' עמ' שז

122. הובא בקונטרס הנפלא 'על אילת השחר' עמ' 198

**ברסלב: הגאון רבי אליעזר שלמה שיק זצוק"ל 'המואר"ש'**

"אף אלו שהתירו ללכת עם פאות וכו' התירו רק עם פאה צנועה, ולא פאה ארוכה ומפוזרת שזו פריצות גדולה. ולכן למה להיכנס בדברים כאלו שנוגדים את דרכי הצניעות שהרי כתבו האחרונים שפאה ארוכה ומפוזרת וכו' זו פריצות גדולה מאוד מאוד, ולכן למה להכניס את עצמם בסכנה?"<sup>123</sup>

"לפני מאתיים שנה הלכו רק עם מטפחת, ובוודאי גם הרבנית סאסיה ע"ה אשת רביז"ל הלכה ככה."<sup>124</sup>

**ברסלב: הגאון רבי שמואל שפירא זצוק"ל**

"היה עדיף יותר אילו במקום הקצה העשוי מפאה, היא היתה מגלה שם משערות ראשה הטבעיות!, מפני שהאמת היא שאין הבדל בין פאה לשערות"<sup>125</sup>

"עדיף שהבעל יוותר על כל הקיבוץ של ראש השנה של רבינו מוהר"ן מברסלב זיע"א וילך לו להתפלל במנין חטוף בשטיבלאך במשך כל ראש השנה ובלבד שאשתו לא תלך עם פאה נכרית!"<sup>126</sup>

**גוד: ה'בית ישראל' – הגאון רבי ישראל אלתר זצוק"ל**

"מהשמים הראו לי זאת שאתעורר לתקן זה הדבר שנשים הולכות עם פאה ששערותיהן כמו של נערות זה אסור"<sup>127</sup>

"אמו של הבחור שלחה לשאול להאדמור הגה"צ בעל בית ישראל זצ"ל, היות והיא אינה הולכת עם פאה נכרית אלא במטפחת 'טיכל' והמדוברת תרצה ללכת עם פאה נכרית האם לוותר על זה או לא, ענה לו האדמו"ר וואס עפעס מוותר זיין? (=מה פתאום לוותר) אל תטוש תורת אמך! אמר הבחור שאז הכלה לא תסכים והשידוך יתבטל. השיבו האדמו"ר זצ"ל: א"כ תמצא שידוך אחד! וכך היה..."<sup>128</sup>

**דאדג: הגאון רבי שמואל פרנקל זצוק"ל**

"רבינו לא היה מסדר קידושין למי שהיתה לה פאה נכרית."<sup>129</sup>

123. תשובה מיום ד' לסדר ויחי ט' טבת ה'תשע"ה

124. תשובה מיום ג' לסדר וישלח י' כסליו ה'תשע"ה

125. מהבולטים שברבני ברסלב, מפי נכדו, הובא ב"הכתר והכבוד" עמ' שמב

126. עדות אברך חסיד ברסלב, הובא ב"הכתר והכבוד" עמ' שמג

127. לאחר שראה פעם א' בחייו פאה נכרית, עולמות של טוהר א' עמ' 227

128. העובדה היתה כשבע לפני פטירת הבית ישראל. הסיפור מובא במלואו בספר 'באר שמחה' עמ' תנ.

129. אמרי שפר ב' עמוד תטו, וכעין זה הובא בספר 'רבינו הקדוש מדאראג' עמ' קב

**וורקא:** הגאון רבי ישראל יצחק קאליש זצוק"ל

"הרבי אמר באסיפת רבנים ובהם האדמו"ר בעל השפת אמת מגור בשעה שנאספו להפרד ממנו על החלטתו לעלות לארץ הקודש, ואז אמר להם ברוח קדשו כחמישים שנה קודם מלחמת העולם השנייה שיהדות אירופא בסכנה נוראה. ואח"כ אמר בשנים האחרונות חודרת טומאת האופנה של הגרמנים והצרפתים למחנה עם הקודש וחוטאים ומחטיאים את הרבים גם נכנסו כבר כיוסי ראש בדמות שיער ובשל פרצה זו יחלו ללכת גם כן בפאה ובגלל זה יקום גוי שישחט את כל אירופה ונהרות של דם יזרמו בה..."<sup>130</sup>

**ויזניץ:** ה'אמרי חיים' – הגאון רבי חיים מאיר הגר זצוק"ל

"פעם נכנסה לרה"ק אשה שלא היו לה ילדים וביקשה בתחנונים שיבטיח לה שתפקד בזרע של קיימא, אותה אשה היתה לבושה בפאה, אמר לה האדמו"ר זיע"א "לילדה לא יכול להיות ילדים" תקבלי על עצמך ללבוש מטפחת ואז אני מבטיח לך שיהיה לך ילדים"<sup>131</sup>  
 "פעם התפאר אדם בפני רבנו כי בנותיו וכלותיו חובשות פאה נכרית. הגיב על זה מרן: פלא פלא! כיום פאה זה יחוס שלם. בזמנים קודמים זה היה ממש טריפה, וכיום מתפארים בזה"

**ויזניץ:** ה'ישועות משה' – הגאון רבי משה יהושע הגר זצוק"ל

"... נפרץ באחרונה שנשים נשואות לובשות פאה נכרית...מינים ממינים שונים לא שערום אבותינו, עד שנראין כפרועות ראש ח"ו...הרינו רואים חובה לעצמינו להודיע דעת תורתנו הקדושה כי הדבר אסור מדינא. שאף במקומות שנהגו בפאה נכרית לא עלתה על הדעת פאות נכריות כאלו... ובכגון דא אין שום היתר."<sup>132</sup>

**זוטשקא:** ה'הצניעות והישועה' – הגאון רבי יצחק אייזיק דאזנבוים זצוק"ל

"כיוסי הראש נועד לחיזוק הצניעות וההכנעה והבושה והיראת שמים אינו מתקים כלל בלבישת הפאה הנכרית, ובפרט הנעשים עכשיו שהפאה נכרית היא לשם יופי ופריצות לגרות יצר הרע שיסתכלו בהן ויחטאו בהרהורים רעים רח"ל, דלהראות היופי הוא איסור חמור ונענשו על זה הרבה רח"ל."<sup>133</sup>

130. הובא ב'מאיר עיני ישראל' ג'

131. הובא בקונטרס הנפלא 'על אילת השחר' עמ' 199

132. 'קריאת קודש' תשל"ה. בין החותמים: מרן הגר"ש וואזנר, כ"ק האדמור מערלוי הגר"ר יוחנן סופר, כ"ק האדמור מוויזניץ זצוק"ל הישועות משה, כ"ק האדמור מספינקא הגר"ר נחמן כהנא, כ"ק האדמור מביאלה חלקת יהושע, כ"ק האדמור מגור-הבית ישראל, כ"ק האדמור מלעלוב הגרמ"מ בידרמן זצוק"ל ועוד.

133. הצניעות והישועה פרק ה' אות טז-יז'

**לעלוב: הגאון רבי משה מדרכי בידרמן זצוק"ל**

"...נפרץ באחרונה שנשים נשואות לובשות פאה נכרית...מינים ממינים שונים לא שערום אבותינו, עד שנראין כפרועות ראש ח"ו...הרינו רואים חובה לעצמינו להודיע דעת תורתנו הקדושה כי הדבר אסור מדינא. שאף במקומות שנהגו בפאה נכרית לא עלתה על הדעת פאות נכריות כאלו.... ובכגון דא אין שום היתר.." <sup>134</sup>

"אני מבקש שיפרסמו בשמי, מוטב שהבעל יגזור את פאותיו ואת זקנו, מאשר שהאשה תלך עם פאה!!" <sup>135</sup>

**מבקשי אמונה: הגאון רבי יוסף יואל קאהן שליט"א**

"לנסות להוסיף עוד עצים על המדורה? גז ונפט יותר על האש? לעשות רח"ל פרוצה וככה למשוך את העינים? לא יודעים שיש לנו יצר הרע? אומר ה'אור החיים' הקדוש בפרשת אחרי אפילו שיהיה מלאך קשה לו לעמוד בנסיונות כאלו, מה נגיד בדור החלש שלנו, אלו שמחטיאים את העם הקב"ה יסלח לכולם מה שהיה היה, ומהיום והלאה לעזוב. כמו שאמר הצדיק רבי מאיר מפרמישלאן, היה קורא לזה באידיש טיכל, ראשי תיבות 'טוב יצר כבוד לשמו' זה הכבוד לשמו הולכים עם מטפחת, זה כבוד, השכינה שורה על אותה אשה..."

זה לא יופי, זה פוי, אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים, לשמור בחוזק על הצניעות... <sup>136</sup>

**סאטמר: ה'ברך משה' – הגאון רבי משה טייטלבוים זצוק"ל**

אכן דבר זה ברור כי אף אלו הפוסקים אשר צידדו להקל בעניין פיאה נכרית, לא עלתה על דעתם להתיר הפיאה נכרית שבימינו... <sup>137</sup>

**סאטמר: ה'דברי יואל' – הגאון רבי יואל טייטלבוים זצוק"ל**

"והנה עכשיו שכבר נפרץ בעווה"ר לילך בפ"נ אולם מי התיר לשום על ראשם פ"נ באופן כזה...ובמאדע חדשה גג על גג כמעשה הגוים עכ"ל" <sup>138</sup>

<sup>134</sup>. 'קריאת קודש' תשל"ה. בין החותמים: מרן הגר"ש וואזנר, כ"ק האדמור מערלוי הג"ר יוחנן סופר, כ"ק האדמור מוויזניץ זצוק"ל הישועות משה, כ"ק האדמור מספינקא הג"ר נחמן כהנא, כ"ק האדמור מביאלה חלקת יהושע, כ"ק האדמור מגור-הבית ישראל, כ"ק האדמור מלעלוב הגרמ"מ בידרמן זצוק"ל ועוד.

<sup>135</sup>. עקבתא דמשיחא שבט תשע"א

<sup>136</sup>. בשיחה במודיעין עלית, פרשת משפטים תשפ"ג.

<sup>137</sup>. ברך משה, שמות, עמ' כ

<sup>138</sup>. דרשת דברי יואל עמוד רי"ז

וכל הדומה לשער אסור משום דת יהודית... ואסור מדינא...<sup>139</sup>

**סטראפקוב י-ם: ה'דברי יחזקאל שרגא' – הגאון רבי יחזקאל שרגא ליפשיץ  
הלברשטאם זצוק"ל**

"אבל בטוחני שרבים מיראי ה' רודפי אמת... ויסבירו לנשותיהם... וכמו שכתב אדוני  
אבי זקני.. בעל הדברי חיים זצוק"ל שאפילו ממשי..אסור..."<sup>140</sup>

**סיגט: ה'ייטב לב' – הגאון רבי יקותיאל יהודה טייטלבוים זצוק"ל**  
"ויותר מהנה הנשים עושים חדשות שהולכין בגילוי הראש...ובפאה נכרית... אני מבקש  
ומזהיר לבל יוסיפו ללכת במלבושים כאלו..."<sup>141</sup>

**סיגט: ה'עצי חיים' – הגאון רבי חיים צבי טייטלבוים זצוק"ל**  
"ועל דבר אשר שאל אודות השטיילען... אין חילוק כולן שוין לאיסורא..."<sup>142</sup>

**סלונים: ה'יסוד העבודה' – הגאון רבי אברהם וינברג זצוק"ל**  
"כבוד ידידי הרב המופלג וכו' שמוע נשמע צעקתו אשר הלכו בשערות דעמן מהיתר  
"פרוק" (פאה), סרחו בשערות נפשן, חס ושלום כשלומית בת דברי פיגלו למטה, דן ידונו  
בטרוף זרעם דור לא יבורך! ומי יודע גודל ופגם מזה בערוה ערו עד היסוד והולידו פרוצים!  
איש לביתו יחוש אשר יהיה ביתו בלי פרץ, נחל שיטים, ונחל גרר המגרר שבע תועבות  
עמהם, אוי לאזניים שכך שומעות, ואוי ואבוי לבעל המחריש בחריש ובקציר ישבות, אין  
זו אסקופת החסידות כי אם סף הערלים, וערלי לב הנמכרים גופם ונפשם!... גם אתם  
ממנו וביתו תחדלו כי זרים הם... וד"ל"

**סלונים: ה'נתיבות שלום' – הגאון רבי שלום נח ברזובסקי זצוק"ל**  
"הפאות של פעם היו נראות כמו שטריימל על הראש"<sup>143</sup>

"האמת היא שכל עצם ענין הפאות נכריות לחמו נגד זה אפילו כשהם בשיא הצניעות!  
בענינים אלו אין המודד האם זה אסור או מותר, אלא הם ענינים התלויים בתכונת הנפש

139. דברי יואל בראשית עמ' ל"ב

140. בהסכמה לספר "דת משה וישראל"

141. ייטב פנים, מאמר דורש טוב אות ד'

142. הובא בספר הכוה"כ עמ' תקט"ז

143. ה'נתיבות שלום' בכנס לאברכים כ"ו חשוון תשמ"ב

העדינה, עדין הנפש מתרחק מכל ענין זה. ודברים כגון דא קובעים את קדושת הבית שאין בזה ממוצע או ששכינה שרויה ביניהם או ח"ו להיפך"<sup>144</sup>

**ספינקא: ה'חקל יצחק' – הגאון רבי יצחק אייזיק וייס זצוק"ל**

"על כן יש ביה איסור מדאורייתא משום פריצות כמו בראש פרוע לגמרי..."

**ספינקא: הגאון רבי נחמן כהנא זצוק"ל**

"... נפרץ באחרונה שנשים נשואות לובשות פאה נכרית... מינים ממינים שונים לא שערום אבותינו, עד שנראין כפרועות ראש ח"ו... הרינו רואים חובה לעצמינו להודיע דעת תורתנו הקדושה כי הדבר אסור מדינא. שאף במקומות שנהגו בפאה נכרית לא עלתה על הדעת פאות נכריות כאלו... ובכגון דא אין שום היתר..."<sup>145</sup>

**ספינקא וויליאמסבורג: הגאון רבי שמואל צבי הורוויץ זצוק"ל**

"ובטוח אני שאם היו הנשים יודעים למי הם דומים, בהלבושים, ובפרט מה שלובשים על הראש... אז לא די שבוודאי לא היו לובשים הפאה נכרית על ראשם, אלא שאפילו בביתם לא היו יכולין לסבול שיהיה דבר כזה, והיו זורקין אותו לחוץ..."<sup>146</sup>

**סקולעץ: הגאון רבי ישראל אברהם פורטוגל זצוק"ל**

"כל הענין של פאה נכרית הוא בדיעבד גדול, ובפרט הפאות בימינו, בזמנינו רואים היאך התפשטה המגפה של המחלה הנוראה בצורה איזומה ביותר, באופן שלא נשמע מעולם רחמנא ליצן, מידי יום ביומו שומעים על עוד ועוד שניגפים במחלה... הדבר הראשון שנגרם בחיצוניות לעין כל על ידי המחלה הנוראה הזו, הרי זה בעניין השערות, שהשערות נושרים, רחמנא לצלן, כל השערות נושרות, מי יודע אם לא מעוררים אותנו על תיקון עניין זה, שהרי מכסים את הראש עם דבר שנראה ממש כמו שערות הראש..."<sup>147</sup>

144. משמרה ראשונה עמ' מב

145. 'קריאת קודש' תשל"ה. בין החותמים: מרן הגר"ש וואזנר, כ"ק האדמור מערלוי הג"ר יוחנן סופר, כ"ק האדמור מוויזניץ זצוק"ל הישועות משה, כ"ק האדמור מספינקא הג"ר נחמן כהנא, כ"ק האדמור מביאלה חלקת יהושע, כ"ק האדמור מגור-הבית ישראל, כ"ק האדמור מלעלוב הגרמ"מ בידרמן זצוק"ל ועוד.

146. "טבא דשמואל" חלק א' פתחי שערים, עמ' ש"א טור א', ד"ה וכאשר

147. באחת משיחות קודשו, הובא ב"הכתר והכבוד עמ' תקסט"ט

**ערלוי: ה'אמרי סופר' הגאון רבי יוחנן סופר זצוק"ל**

"...נפרץ באחרונה שנשים נשואות לובשות פאה נכרית הדומה ממש לשיער, מינים ממינים שונים לא שערום אבותינו, עד שנראין כפרועות ראש ח"ו... הרינו רואים חובה לעצמינו להודיע דעת תורתנו הקדושה כי הדבר אסור מדינא. שאף במקומות שנהגו בפאה נכרית לא עלתה על הדעת פאות נכריות כאלו... ובכגון דא אין שום היתר..."<sup>148</sup>

**פאפא: ה'יחי יוסף' – הגאון רבי יוסף גרינוולד זצוק"ל**

"עוד יש להזהיר בענין פאה נכרית אשר חדשים מקרוב באו שלובשים פאה נכרית... והוא נגד התורה ועוקרים בזה תקנת חכמינו ז"ל..."<sup>149</sup>

**צאנז: ה'דברי חיים' – הגאון רבי חיים הלברשטאם זצוק"ל**

"ובריטב"א שם מובא... שאפילו לתת חתיכת משי וכדומה על הפדחת...אסור, דזה הוי דת יהודית... ולכן בודאי אסור לצאת בפאה נכרית והוא דת יהודית..."<sup>150</sup>

"ועיין בתשובות דברי חיים שכתב... דאפילו לתת חתיכת משי וכו'... ולפי זה יש להיזהר בקריאת שמע וברכת המזון ושאר ברכות שלא לברך נגד אשה המלובשת בפאה נכרית..."<sup>151</sup>

**קדעטשניף קרית גת: – הגאון רבי ישראל ניסן רוזנבוים זצוק"ל**

"מוכרחים לדבר מהאיסור של הפאות ולהזהיר הגדולים על הקטנים, שכולם ידעו שזו רעה גדולה, המספחת הממארת הזאת ללכת עם הפאות, נשים תמימות לא מבינות את חומר הענין, נשים של אברכים חשובים... אפילו לפני חמישים שנה לא היו הפאות באופן כזה, כי מראה שער הפאות באופן כזה כמו בימינו לא היה מעולם...  
לא רואים הבדל בין אשה חרדית בת ישראל כשרה להבדיל בין ה"שיקצה" הנכרית רח"ל, ממש אין שום הבדל בין השער לפאה! פריצות כזאת עוד לא היתה מעולם... ויש רבניות שהם גורמות ממש להחטיא את הרבים..."<sup>152</sup>

148. 'קריאת קודש' תשל"ה. בין החותמים: מרן הגר"ש וואזנר, כ"ק האדמו"ר מערלוי הג"ר יוחנן סופר, כ"ק האדמו"ר מוויזניץ זצוק"ל הישועות משה, כ"ק האדמו"ר מספינקא הג"ר נחמן כהנא, כ"ק האדמו"ר מביאלה חלקת יהושע, כ"ק הבית ישראל מגור, כ"ק האדמו"ר מלעלוב הגרמ"מ בידרמן זצוק"ל ועוד.

149. יחי יוסף על התורה, פרשת עקב עמ' קיט

150. שו"ת דברי חיים ח"ב סי' נ"ט

151. המהרש"ם מברעזאן בספרו דעת תורה או"ח סימן ע"ה

152. שיחה בליל שבת קודש בשלח תשנ"ד

## דעת גדולי רבני הספרדים זצוק"ל

### הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצוק"ל

תלמידו הגר"ב שרגא שליט"א: "ואני אומר שדעתו ברורה כפי ששאלתי אותו כמה וכמה פעמים הן בהלכה למעשה והן בדרך הלימוד שהייתי לומד אצלו בכל יום ביחידות בערך ארבע שעות ולעולם לא התיר את הפאה..."<sup>153</sup>

ועוד כתב: "העיד בפנינו תלמידו החשוב הרה"ג אליהו שרגא שליט"א אשר שימש כעשר שנים משגיח בפורת יוסף ישיבתו של רבינו. שלפני יותר מארבעים שנה נכנסו אצלו הוא והרה"ג ראובן שראבני שליט"א ואמר להם בתוקף ללבוש פאה זה פריצות גמורה כמו ללבוש מכנסיים ובגדים צמודים! ומעולם (משך עשרות שנים) לא שמעו ממנו שום היתר לזה"<sup>154</sup>

תלמידו הגר"ב צמוצפי שליט"א: "שאלה: האם הרב בן ציון אבא שאול ז"ל פסק לתלמידים שלו שנשותיהם תלכנה עם פאה?

תשובה: חס ושלום, פעמים רבות אין ספור שמעתי מפיו שהדבר אסור לחלוטין, והיה מעשה עם בחור שסבל מאוד בשידוכין והוא הורה לו לבטל שידוך של אחת שביקשה פאה, ואני הייתי נוכח בדבר."<sup>155</sup>

תלמידו הגר"נ בן סניור שליט"א: "שאלתי את חכם בן ציון טרם הנישואין במה תכסה אשתי את שערה והשיב שתכסה ראשה במטפחת כמו שנהגו אמותינו!"<sup>156</sup>

תלמידו הגר"פ מוסבי שליט"א: "מורי ורבי הגאון הגדול הרב בן ציון אבא שאול זצוק"ל אמר לנו שאף המתירים האומרים שפאה נוכרית הוי כיסוי - מודים שהפיאות בימינו אינן צנועות ואסור לילך אתם ברחוב"<sup>157</sup>

וכן העיד הרב א. אליסון: פעם אחת בשיעור ביום שב"ק בבית הכנסת אוהל רחל, נשאל הרב מדוע התיר את הפאה? ונזקק לעבר השואל בריתחא: אתה שמעת שהתרתי את הפאה? מעולם לא התרתי פאה!!!<sup>158</sup>

153. בהסכמה לספר 'דבר ה'

154. מכתב שצוטט בספר ויאמר משה ח"ב סימן ל"ה אות ה'

155. דורש ציון שאלה מס' 60009

156. דברי שלום עמ' פ"ו עיי"ש

157. מכתב ברכה והמלצה של הרב מוסבי לספר' שמחני בישועתך, הובא בקונ' הנפלא סגולה מכל העמים עמ' 37

158. הובא בספר זהב לבושה עמ' תל"ח



**ופעם** שאל ת"ח לגרב"צ האם מותר ללבוש פאה נכרית, והשיב לו בתוקף שהדבר אסור וכו'... הוא הוסיף לשאול "מדוע אשתו של הרב לובשת פאה? הרב הגביה קולו ואמר "מה **אכפת לך מאשתי!**"<sup>159</sup>

**וכן העיד** מחבר ספר "דובב מישרים" ששמע להדיא מפי הגרב"צ אבא שאול זצ"ל שלא להתייחס לתשובתו כהיתר לפאה נכרית לאשה נשואה, אלא כוונתו שם להקל למעשה רק לענין גרושה ואלמנה שדינם קל יותר אשת איש, שחיוב כיסוי הראש בהם רק מדרבנן ולא מדאורייתא."

**ובספר המאיר לארץ:** "זכורני, איך באחת השבתות, בעת שיעורו בבהכנ"ס "אוהל רחל", זעק ואמר, פאה זה פריצות, ואסור לצאת בה ברה"ר"<sup>160</sup>

**ובספר דברי חכמים:** מפורסם בשם מוריניו הגרב"צ לאסור משום פריצותא ואפילו פאה עם כובע, כמו ששמעתי בשם מגידי אמת. וידוע שכן השיב לכמה בחורים שלדעתו יש בזה פריצות ואפילו פאה עם כובע, ועל כן מה שכתב בח"א (סימן י"א) הוא רק כדי ליישב דברי הרמ"א. עכ"ד.<sup>161</sup>

**ובספר תורת המנהגים צמח**<sup>162</sup> הביא למעלה משלושים עדויות מפיהם ומפי כתבם של תלמידיו של הגרב"צ שהוא אסור פאה נכרית לגמרי, ולא עלתה על דעתו להתיר מעולם, ופעם אחת אמר להגר"ד טהרני שכל מה שכתב בספרו הוא להציל מדין גהינום ולא למעשה ח"ו, כיון שממ"נ הדבר אסור משום פריצות.

**וכן העיד** הגר"ד בן יצחק שליט"א<sup>163</sup> שהיה נוכח בשיעור של הגאון זצוק"ל בבית הכנסת "אוהל רחל" ובתוך השיעור אמר הרב "שיש כמה דרגות בצניעות א. מטפחת עם רדיד וכך ראוי ללכת, ב. מטפחת בלי רדיד. אבל פאה זו פריצות! פאה זו פריצות! סיים הרב נחרצות.

### הגאון רבי אלעזר אבוחצירא זצוק"ל – הבבא אלעזר

"לפני כמה שנים, עת ישב רבי אלעזר בסעודת מצוה בצוותא עם מקורביו, הרים לפתע את קולו בזעקה ואמר: **אוי מה יהיה עם הפאות הנכריות? כמה גזירות הם גורמות!**"<sup>164</sup>

159. הרב אבנר אסולין שליט"א

160. או"ח סי' ב' עמ' ס"ו

161. בספר דברי חכמים (עמודים 73-83)

162. פרק כ'

163. מח"ס שו"ת "מעט דבש"

164. בעקבתא דמשיחא, אלול תשע"א, גליון 304

### הגאון רבי ישראל אבוהצירא זצוק"ל – הבבא סאלי

"מעשה היה שאחת מנכדותיו החלה ללבוש פאה נכרית, רבינו אסף את כל בנות המשפחה והטיף להן מוסר באומרו: "האם אתן חושבות לרמות את הקב"ה בלבושכן פאה נכרית, וכאילו בזה אתן יוצאות ידי חובת כיסוי הראש, אם כן דעו לכן: כל אשה הלובשת פאה נכרית ואפילו רק חצי פאה - מכינה לעצמה חומר הסקה שבו ישרפו אותה בגהינום".<sup>165</sup>

"סיפר מרן הגר"ע יוסף זצוק"ל לרבי אלעזר אבוהצירא (הבבא אלעזר) זצוק"ל: בשנת תשל"ז ביקרתי בנתיבות, בביתו של הבבא סאלי הקדוש ותוך כדי סעודה גדולה אשר נערכה שם, שוחחנו רבות בדברי תורה...

ולפתע עצר הבבא סאלי ובקשה בפיו: "אנא תעורר על מצב הצניעות... ובפרט בעניין לבוש הנשים, אשר רוצים כעת להכניס את האופנה הפרוצה, של הגויים המשוקצים, וכן המכשלה הנוראה של הפאה, אשר מחטיאה רבבות בני אדם ומסלקת את השכינה מישראל, ובעבור זה מגיעים צרות וייסורים נוראים לעולם, והעונש על כך למעלה הוא נורא מאד, אוי מפחיד מאד עונשה של אשה שהלכה בחוסר צניעות או של אדם שחס ושלום לא שמר על קדושתו".<sup>166</sup>

### הגאון רבי מאיר אבוהצירא זצוק"ל – הבבא מאיר

"הרה"צ המלוב"ן רבי מאיר אבוהצירא [בנו של הבבא סאלי] היה משתבח בפני תלמידיו: ברוך השם אשתי לא לובשת פאה נכרית" וכמה פעמים הביע בפני תלמידיו את צערו על הפריצות הקיימת בלבישת פאה נכרית.<sup>167</sup>

### הגאון רבי יודם אברג'ל זצוק"ל

"..חן של יהודית זה רק כיסוי ראש... כל שאר ההיתרים הכל עוונות קשים ומרים.. אשה כזאת צריכה המון המון פרוטקציות להכנס לגן עדן אחר כך..."

"...כל יפי הנפש כדי שיקבלו אותם באיזה תלמוד תורה צריכים להתגייר... עושים טעות לצערי... מי שנולד טהור שישאר טהור... לא יתדרר..."<sup>168</sup>

165. 'סבא קדישא' עמוד ק', 'קורות חייו', וכן העיד בנו הבבא ברוך שליט"א ששמע את הדברים מאביו כמה פעמים, וכן בתו הרבנית יהודיוף תליט"א העידה ששמעה את הדברים.

166. "עקבתא דמשיחא" גליון 324

167. דבר ה' פרק ה'

168. המסר היומי ט"ו חשוון תש"פ - צניעות סימן לחכמה

"הבנא סאלי ראה ברוח הקודש שהפאה יותר גרועה משיער גלוי... עיקר הנשירה נמצאת בבתי שיש בהם פיאות נכריות. תבדקו את זה... הנשירה אצל בחורי ישיבות אצל אמא שלובשת כיסוי ראש מוחלט נדירה ביותר."<sup>169</sup>

"אני מתפלא על האנשים האלו, שמיטה (בזמן הזה) המאירי - אחד הראשונים - כתב שזה רק חסידות... הם נלחמים על השביעית... (אבל פאה) זה נוגע לדין דאורייתא ופרע את ראש האשה..."

### הגאון רבי מרדכי אליהו זצוק"ל

"פאות נוכריות היו בדורות הקודמים, איזה פיאות נוכריות? איזה יופי להם? איזה הדר להם? היום מצד אחד אני אומר, יש פיאות נוכריות יפות היו חושבים כאילו האשה שמה קש על ראשה. לא היו להם לא יופי ולא הדר."<sup>170</sup>

### הגאון רבי ינון חודי זצוק"ל

"הדבר ידוע שאבא אסר את הפאה הנכרית הגם שלפי הרגלו בדרך כלל לא גילה דעתו בשום הלכה משום ענוונותו כידוע, וגם היה מרבה לדבר זכות על ישראל (וראה סיפורים כעין זה בספר "שמש ינון"), בכל זאת לגבי הפאה הנכרית הדבר פשוט שהוא אסר את הפאה"<sup>171</sup>

### הגאון רבי שמעון חידאדי זצוק"ל

"...היה מאוד בז לפאה הנכרית שעושים כל מיני עצות ותחבולות להתפטר מן הדין ובפרט שדבר זה אסרוהו הפוסקים ויש בו מכשול גדול שאין לו מתכחש"<sup>172</sup>

"כשפונים אליו הורים המבקשים עבור ילדיהם ברכה לזיווג, הרב מברר קודם, מה תלבש הבת או הכלה לראשה אחר נשואיה, פאה או מטפחת, ועפ"ז מכיוון דרכיו. אם ענו ואמרו מטפחת (כובע) ואמר כל העם אמן. ואם ענו ואמרו פאה, הרב מנתק השיחה מיד. ומטעים בטעם, נפשי קצה בפאה הקלוקלת ואין להתפשר בה כלל"<sup>173</sup>

### הגאון רבי ניסים יגן זצוק"ל

"נפגשתי פעם עם מרן הגאון האדיר הגרב"צ שאול זצ"ל ושאלתיו כל כך הרבה סובלים צרות כל כך הרבה עוברים וכמה מחלות קשות לא עלינו יש ובפרט שרבתה והתפרצה הנוראה והאיומה ובפרט בנשים צעירות מה אפשר לעשות? מה לתקן?

169. המסר היומי כ"ח אייר תשע"ז "הברכה שבכיסוי הראש"

170. שו"ת הרב.

171. 'זהב לבושה' פרק ז' בשם בן הרב

172. בספר שים שלום סימן נב

173. הובא בספר המאיר לארץ עמ' עא

השיבני מרן זצ"ל כשדמעות זולגות מעיניו דע לך שכל מה שהתפשטה המחלה הנוראה ובפרט בציבור החרדי, שלא עלינו כמעט ואין יום שלא שומעים, ה' יצילנו, זה בגלל שיש כאלה שהולכים לא צנוע בלבוש עם חצאיות קצרות ותדע לך שלובשים שמלות קצרות מגיעות צרות. **ויש כאלה אשר הולכות עם פאה נכרית ובפרט כאלה של דורנו שממש עשוי במומחיות גדולה.** למה שלא תשים מטפחת כשרה וצנועה כמו שבאמת ראוי לבת ישראל?<sup>174</sup>

### הגאון רבי עובדיה יוסף זצוק"ל

"ראוי מאוד לחזק ענין זה ולהודיע בשער בת רבים חומר העניין, שגם הפוסקים שהקילו בפאה נכרית, היו אלה בדורות הקודמים, אבל בפאות של זמנינו העשויות משיער בטוב טעם, לא היו מתירים... **ולא לזה נתכוונה התורה שהצריכה לכסות את ראש האשה,** ועל זה לא היתה צריכה התורה לומר ופרע את ראש האשה"<sup>175</sup>

"כמו העניין הזה של הפאה הנכרית, שכל אחת קונה לה פאה יותר יפה מחברתה, כדי שתתגאה ותתרומם בפאה שלה וזה לא נקרא תורה..."<sup>176</sup>

"ויש בחורי ישיבות, תצלינה אוזן משמוע, מתנים תנאי עם האשה רוצה דוקא פאה נכרית, עינים להם ולא יראו, טחו עיניהם מראות, פוסקים לא רואים...לומדים בבא קמא לומדים בבא מציעא ובבא בתרא.. ואת הדברים האלה לא יודעים, לא רוצים לדעת... אפילו בחורה טובה רוצה ללבוש מטפחת או כובע, אומר לה לא, תלבשי פאה נכרית. אוי לו לבחור כזה, אין לו יראת שמים, הוא רשע, חוטא ומחטיא.. איך אפשר לעשות דבר כזה... אמרתי להם אסור לקחת אותו... זה רשע, לא ירא שמים, לא שווה כלום התורה שלו, זה כמו דואג האדומי שכל מעשיו היו מושחתים..."<sup>177</sup>

### הגאון רבי יצחק כדורי זצוק"ל

"חובה קדושה לרבנן די בכל אתר ואתר להיות גיבורים בפרץ, לקום ולגדור את הפרצה הנוראה הזאת מישראל, **לאסור את הפאה העשויה להתנאות** וכו' לומר די לצרה הזאת ולהסיר מכשול זה מרשות הרבים"<sup>178</sup>

174. נאמר בכנס לחיזוק הצניעות בבני ברק בכסלו תשנ"ט מובא בעקבתא דמשיחא גיליון 324

175. בהסכמה לספר 'דבר ה'

176. מתוך הקלטה

177. מתוך השיעור השבועי, הסרטון המלא במערכת.

178. במכתב כפי שפורסם עמ' ל"ה בספר 'דבר ה'

בספר אבי בבל: "הגר"י כדורי זצ"ל אמר שבמשך שנים חיפש את המלאך שמרפא את המחלה ולא מצא, וששאל בשמים על סיבת הדבר השיבו לו: "כל עוד ולא יתקן ענין הפאה ששמים הנשים לא תמצא תרופה למחלה זו"<sup>179</sup>

"מרוך הגר"י כדורי זיע"א אחרי התבוננות מעמיקה במחלה הקשה הפוקדת את מחנה ישראל לאחרונה, היו לא תהיה. נענה ואמר כי הפאות הנוכריות מורידות גזירות רעות לעולם, ופוגעות רח"ל ואינה מבדלת בין טוב לרע, באומרו הרי במחלה נושר השיער לרמז מן השמים שיער כנגד שיער, ושיער אסרה תורה."<sup>180</sup>

### הגאון רבי משה לוי זצוק"ל

"ברור לי שכל אשה היודעת את האיסור וחובשת פאה נכרית - לא יצא ממנה בן תלמיד חכם", עוד הוסיף "אם לא הייתי מוצא אשה רק עם פאה, לא הייתי מתחתן!"<sup>181</sup>

### הגאון רבי יעקב מוצפי זצוק"ל

"זוהי מחדש אודות הפירצה הנוראה שנפרצה בעונותינו הרבים בכרם בית ישראל, שבנות ישראל מבלי ידיעת חומר האיסור, נכשלות והולכות ויוצאות ברבים בפאה נכרית... ובפרט הפאה נכרית דזמנינו, העשויות במומחיות ובשכלול רב, אשר לא שערום אבותינו, ועל זה בודאי לא עלתה על הדעת לאף מקיל להתיר זאת!!!... ודינה כשער עצמה!"<sup>182</sup>

הרב דוד י' הי"ו שאל את מרוך הגה"ק רבי יעקב מוצפי זי"ע מהי דעתו לגבי הפאה?, השיב לו הגאון הקדוש "לדעתי מי שעושה קידוש ליד אשה החובשת פאה, כל ברכותיו לוקחת הסטרא אחרא!!! זוהי דעתי!"<sup>183</sup>

### הגאון רבי מצליח מזוז זצוק"ל

בנו הגר"מ מזוז שליט"א: "להתיר ליראי שמים ללכת בפאה נכרית לא עלה על ליבו מעולם, ואדרבה קרא להן עבריינות סוררות. ועכ"פ בזמנינו מידי ההורר עבירה ופריצות לא פלטו!"<sup>184</sup>

179. בספר 'אבירי בבל' עמ' תט"ו וכן בגליון עקבתא דמשיחא תמוז תשע"ז

180. בספר 'המאיר לארץ' סי' ב' עמ' ס"ז

181. משה האיש עמ' 379

182. גילוי דעת ט"ו מר חשון תשל"ו הובא ב"הכתר והכבוד" עמ' תשנז

183. הובא ב"הכתר והכבוד" עמ' תשנז

184. אור תורה (שנה טז סימן יב) מאת בנו הגאון רבי מאיר מזוז שליט"א

### הגאון רבי משה מלכה זצוק"ל

"כי הנשים בוחרות להן פאה חשובה ומהודרת, וזה גרוע לפעמים משיער טבעי"<sup>185</sup>

### הגאון רבי שלום משאש זצוק"ל

העיד הרב ש.א. מרמות א' ירושלים (מבאי ביתו של הרב): קרוב לשבועיים לפני הסתלקותו הגר"ש משאש זצ"ל חזר בו מהיתרו של לבישת פאה נכרית.<sup>186</sup>

### הגאון רבי חנינא בוגיד סעדון זצוק"ל

"אבל גם לעת עתה אין שום אשה יוצאה בגילוי ראש או בפאה נכרית בכל ערי ג'רבה וכפריה, וגם בערי תוניס לא נשמע שהולכים בפאה נכרית אנשי המקום העקרוניים, וכל שכן בזמן הקדום לא היו לובשין הפאה נכרית, ומעולם לא שמענו מי שלובש אותה בזמן קדוש בכל המחוז וכו', לפי עניות דעתי אין שום צד להתיר ענין לבישת פאה נכרית כי מקרא מפורש וכלל ידוע ללכת אחרי הרבים כדכתיב אחרי רבים להטור, ובפרט שיש בו חשש איסור "תורה" בפירעת ראש ממש וכו'"<sup>187</sup>

### הגאון רבי עזרא עטיה זצוק"ל

הגר"י מוצפי: "בענין פאה נכרית רבינו נקט כדעת האוסרים לבישת פאה נכרית ובקפידא חמורה... וכל שכן בפאות של ימינו שדומה ממש לשער רגיל של אשה, ומכשילה להאנשים שמסתכלים וחושבים שזהו השער שלה ובאים להרהורים..."<sup>188</sup>

### הגאון רבי יהודה פתייה זצוק"ל

"נשים יכולות לומר תיקון הנפטרים, אולם עליהם לאומרו כאשר הן לבושות בצניעות, ועם כיסוי ראש לראשן, מטפחת ולא פאה נכרית שאיסור חבישתה גדול וחמור מאוד"<sup>189</sup>

185. אור תורה תשמ"ח עמ' שי"ג

186. הובא ב'זהב לבושה' פרק י"ד עמ' תפ"ז. ויעיין שם שהשיב באורך על דברי הגר"ש משאש שכתב בספריו, ותמה שנעלמו ממנו דברי רבותינו הראשונים והאחרונים בסוגיות שדן בהם. וכתב שנראה שהגאון הגר"ש משאש זצ"ל לא ירד ביני עמינו מפאת קדושתו ופרישותו וצדקותו, ובוודאי שאם היה רואה את המכשול הגדול של פאות ימינו לא היה עולה בדעתו להתיר בהתחלה בספריו.

187. ספר רבות בנות (במכתבים)

188. בספר כנסת עזרא עמ' קו הובא בספר זהב לבושה

189. תיקון נפטרים הקצר. בפתיחה, ביאור סדר התיקון מהגר"י פתייה.

## הגאון רבי יהודה צדקה זצוק"ל

"וזה מחדש באו מערי אירופא באופנה חדשה לצאת בפאה נכרית. והעושה כן אין רוח חכמים נוחה הימנו"<sup>190</sup>

"עדיף שכל הנשים החובשות פאה נכרית ילכו בגילוי הראש ולא ילכו עם פאה נכרית"<sup>191</sup>  
 "אשה שהולכת עם פאה נכרית זה שחצנות, והיא פוגמת בוולדות"<sup>192</sup>

## הגאון רבי יחיא שניאור זצוק"ל

".. פעם באו לפני הגאון הקדוש המקובל רבי יחיא שניאור זוג מסוים, שהאשה הלכה תמיד עם מטפחת ובעלה רצה שתלך בפאה. הרב פנה לבעל ואמר בלשונו: "יש לך אשה צדקת, אתה רוצה לעשות אותה רשעית!?!? מה אתה מבקש להחריב את ביתך!?!?"<sup>193</sup>

## הגאון רבי אליהו שדיקי זצוק"ל

"..היה מאוד בז לפאה הנכרית שעושים כל מיני עצות ותחבולות להתפטר מן הדין ובפרט שדבר זה אסרוהו הפוסקים ויש בו מכשול גדול שאין לו מתכחש"<sup>194</sup>

"פעם אחת אמר לאשתו "תדעי לך שכל הצרות וכל המלחמות והפיגועים שיש בעם ישראל, באים בגלל עוון הפאה נכרית"<sup>195</sup>

## הגאון רבי מרדכי שרעבי זצוק"ל

"מי שהולכת עם פאה היא עצמה כנכרית"<sup>196</sup>

"והיה אומר רבינו שאין גדול אחד שמתיר דבר חמור ונורא זה, וכך בכל הזדמנות, תמיד הזהיר בענין ה"פאה" ועד כמה גדול עוון לבישתה"<sup>197</sup>

"הרב היה מקפיד ביותר שאשה לא תלבש פאה נכרית ומלבד הטעמים הידועים שכתבו הפוסקים לאיסור היה מוסיף טעם מיוחד משלו והוא שאדם הרואה אשה עם פאה מירי הרהור לא יצא".<sup>198</sup>

190. ירחון אור תורה תשרי התשנ"ב עמ' כ"א, הו"ד בס"ס בנות ישראל לוגסי, דבר ה' עמ' צז

191. עקבתא דמשיחא גליון 150 בשם תלמידו הרב א.ז.

192. "זהב לבושה" עמ' תקע"ב

193. הובא בספר נשים מדברות על עצמן לרבי אלון פרחי

194. מעלות אליהו פרק ד' עמ' ט"ו

195. זהב לבושה עמ' שי

196. מפי תלמידו, הובא בספר המאיר לארץ סי' ב' עמ' ס"ז

197. הארי במסתרים עמ' 269

198. ספר עטרת מרדכי עמוד 293

## דעת גדולי רבני הספרדים שליט"א

### הגאון רבי דאובן אלבז שליט"א

"דרך העולם הוא שכל אשה מעוניינת "להראות העמים השרים את יופיה כי טובת מראה היא" והיא מה עשתה? ברגע ששמעה על נושא זה של הפאות אמרה שחש ושלוש, שזה יהיה לה לכפרה על מה שהיא היתה, ככה דברים נוראים, אני משתומם לשמוע את הדברים האלה, זוהי תמימות של קדושה ממש תמימות של קדושה איך שהיא דיברה.... צריך לתת צניעות קצת לעולם... וחייבים לדבר על נושא זה כי בדבר כזה הקב"ה מקצר את הימים ח"ו"<sup>199</sup>

### הגאון רבי מאיר אליהו שליט"א

"איפה צניעות? איפה צניעות יש בזה? זה ודאי אסור, וגם יש פוסקים שסוברים שאסור מדאורייתא... תצא בלי כתובה... זה חמור מאוד הדבר הזה. אומר הזוהר (נשא קכא)... מי שנותן לאשתו ללכת בגילוי ראש ברשות הרבים, כותב שם הזוהר בניו לא חשובים בדור, רוח רעה בבית שלו, פרנסה נאכלת... כל שכן פאה נכרית... מי התיר את הדבר הזה?"<sup>200</sup>

"העוון הנורא הזה גורם לאריכות הגלות ואנשים פשוטים אינם מבינים אפילו עד כמה משפחות ובחורים זה הורס ורק לאוזני הרבנים מגיעה השמועה, והאשה עצמה עוברת על איסור בחוקותיהם לא תלכו, על איסור דבר שבערוה, על איסור מראית עין, על איסור אל תטוש תורת אמך, והגדול מכולם מחטיאת הרבים. ואני לא יודע משום מה יש נשים שקוראות לעצמן דתיות שהולכות עם פאה ברשות הרבים ואוי לה מיום הדין שבית דין של מעלה ידון אותה."<sup>201</sup>

### הגאון רבי אהרן בוטבול שליט"א

"יש בלבול עצום... אחד מהשקרים הגדולים והתרמיות הגדולות ביהדות הדתית זה הנושא של הפאה, כי באמת ובתמים אין שום פוסק שמתיר את זה ועם כל זאת היום יגידו לך שזה הדבר הטוב ביותר, בעצם לקחת דבר אסור ולעשות ממנו מצוה - זה רק בדור של עקבתא דמשיחא אין לזה שום הבנה, ויש נסיון עצום כפול ומכופל... צריך לזכור שהעולם לא מתחיל ונגמר בעולם הזה, יש לנו קריירה גדולה מאוד מאוד והיא העיקרית בעולם הבא. אם אתה אמיתי עם עצמך - אם יאמר לך הראש ישיבה שמותר לבשל בשבת, אתה תסמוך על זה? ודאי שלא! כי בדברים של דאורייתא אתה בודק בספרים, יש היום מכון שנקרא דעת ותורה שמציע לבחור ישיבה במשך 6 שעות לבוא ולהתמודד עם הסוגיא

199. בקונטרס הספרים 'תומר דבורה' לע"נ הצדקת דבורה בת מזל ע"ה

200. בדרשה במוסאיוף

201. שאלה מס' 193



הזאת מבחינה רעיונית ומחשבתית - אדרבה תבוא ותקשה קושיות, נותנים לך את כל החומר ותראה את האמת מולך, בסוף כולם יוצאים פעורי פה ואומרים נכון אין היתר, אין על מה לסמוך, זה איסור גמור.<sup>202</sup>

### הגאון רבי נתן בן סניוד שליט"א

"מה אתה מרמה את עצמך? את מי אתה מרמה? מה הסיבה שהקב"ה ציווה שצריכים לכסות את הראש, ליותר צניעות, פחות התבלטות, כלפי שמיא אדם יכול לרמות את עצמו? הנקודה שאנו צריכים להבין זה מה רצון הקב"ה, אדם לא יכול להתעלם מזה. יש בזה צד שזה לא איסור?? מו"ר ראש הישיבה רבי שלמה זלמן אויערבך אמר לי בפירוש שהוא לא רואה צד היתר לזה"<sup>203</sup>

### הגאון רבי מסעוד בן שמעון שליט"א

"המצב הקשה שאנו נמצאים בו מחייב חשבון הנפש, והרבה דברים צריכים חיזוק. וא' מהן הוא מצות כיסוי הראש לקיימו כראוי, ואף בינינו הדבר נפרץ..."<sup>204</sup>

### הגאון רבי שלמה בן שמעון שליט"א

"שלדעת רוב ככל הפוסקים אין מקום להתיר פיאות אלו הנמכרות היום וגם אותם רבנים שהתירו בעבר בודאי שאם היו רואים את הפאות שנמצאות היום בודאי שגם הם היו אוסרים... כמו שברור בהלכה ושזה משריש צניעות בבית וגורם לברכה מרובה הן ברפואת הבית והן בפרנסת הבית כמו שיזועים לי הרבה מעשים"<sup>205</sup>

### הגאון רבי אליהו בר שלום שליט"א

"פצע כואב הוא בכרם בית ישראל הרצון המבעבע בחוגים תורניים מסויימים להכשיר ולהתיר ולהשאיר את הפאה בראש האשה למרות שהדבר נגד כל מוסכמה אחרת (בעיקר אצל אותם חוגים שמתוך ירא' ש שבהם אפילו על ספיקות של חומרות בדרבנן הולכים תמיד להחמיר) ואילו נושא זה שהוא כיסוי הראש ברה"ר דאורייתא ולא קבלה ולא זוהר ולא חומרא גרידא לו יהא מחלוקת בשל תורה איך אפשר להקל בשאט נפש כמנהג קלי הקלים בפרט בשעה שהפריצות סביב משתוללת והננו צריכים גדרים דווקא בעייני הצניעות הא בורכא היא.

202. גליון 'פני הדור' 48 חשון תשע"ט

203. בכנס בנושא צניעות, ההקלטה הובאה בי"פי יהודי'

204. 'קריאה של מצוה' (אלול תשפ"א) עליו חתומים הגאונים: מרן הגר"ח קנייבסקי, הגר"י זילברשטיין, הגר"ש בעדני, הגר"ש צ' רזנבלט, הגר"י גנס, הגר"י סילמן, הגר"מ ש' קליין, הגר"ש רזנברג, הגר"מ ש' אדלשטיין, הגר"מ לובין, הגר"ש גלאי, הגר"ש א' שטרן, הגר"י א' דינר, הגר"מ בן שמעון, הגר"מ ב' זילברברג, הגר"י מרמרוש, הגר"צ פלמן, הגר"י אולמן, הגר"י א' שוורץ

205. בהסכמה לספר 'דבר ה'

ומי יודע כמה הדבר מקטרג ח"ו, על הכלל שכאשר הדבר נוגע ליפוי הנשים נעלמו כל ההקפדות והזהירות מאיסורים.<sup>206</sup>

#### הגאון רבי יצחק ברכה שליט"א

"ממורינו הגרב"ב אבא שאול זצ"ל שמענו ברור שאמר דזה פריצות, וכן דעת שאר הגדולים, שה' יאריך ימיהם". וכפל דבריו שם בעמ' ע"ח: "...דעל (פאות) זמננו שמענו מפיו בהדיא דסובר דהוי פריצות"<sup>207</sup>

#### הגאון רבי ליאור גלזר שליט"א

"לבישת פאה מודרנית (שזאי נאסרה לכו"ע) המראה את הרצון להיראות אפי' טוב יותר מזמן הרווקות ובפרט לאותם אלו שלא ניתן לזהותם אחר החתונה פתאום שערה הפך לחלק ומוקדם שמראה את השקר..."<sup>208</sup>

#### הגאון רבי יעקב משה הלל שליט"א

"שמח לבנו על שעל ידי כך נשים רבות קבלו על עצמן לחזור למנהג ישראל מקדמת לכסות ראשן במטפחת ולא בפאה נכרית כדי לצאת ידי דעת כל הפוסקים ויש בזה גדר וסייג להינצל ממכשול ע"ז וחיוזק גדרי הצניעות באשר הפאות החדשות ברובן הגדול אינן לפי גדרי הצניעות..."<sup>209</sup>

#### הגאון רבי אברהם זכותא שליט"א

שאלה: האם יש פוסק בר סמכא שאפשר לסמוך עליו שמותר (הפאות) שמוכרים היום? תשובה: לא... לא רואה שום פוסק בר סמכא שאמר שזה בסדר. הפאות של היום כולם אסורים... היום כל הפאות אסורות. אני זוכר את הפאות של לפני חמישים שנה הם היו כמו קש.

שאלה: מה עם האור לציון?

תשובה: הוא דיבר על פאות של פעם.<sup>210</sup>

#### הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א

"ראוי מאוד לחזק ענין זה ולהודיע בשער בת רבים חומר העניין, שגם הפוסקים שהקילו בפאה נכרית, היו אלה בדורות הקודמים, אבל בפאות של זמנינו העשויות משיער בטוב

206. קובץ בית יוסף לה סימן שסא עמ' מא

207. בספר ברכת יצחק (אבה"ע ע' י"ט במקור הברכה) הובא בקונטרס הכתר היהודי

208. עלון פתח הדביר פרשת מטות תשע"ט

209. קריאת קודש ער"ח סיון תשס"ד, הובא ב'קונטרס הערות בעניין פאה נכרית' בהתחלה

210. בשיחה עם אברך מתאריך כג שבט תשפ"ג

**טעם, לא היו מתירים...** ולא לזה נתכוונה התורה שהצריכה לכסות את ראש האשה, ועל זה לא היתה צריכה התורה לומר ופרע את ראש האשה"<sup>211</sup>

"ויש לאסור בזה בכל תוקף. ובפרט בדורות שלנו שעושים את הפאות במומחיות רבה.." <sup>212</sup>

### הגאון רבי בן ציון מוצפי שליט"א

"הפיאה אינה שנויה במחלוקת, כי רוב מכריע של הפוסקים אשכנזים וספרדים אסרוה, וגדולה מזו בדורנו שנשים חובשות פאות העולות אלפי (!!!) דולרים ושיוכות לגרועות שבאומות והם פרוצות לחלוטין, כל מיעוט הפוסקים שהתירו עקרונית פאה אסרום לחלוטין. כל בר דעת יודע ומבין ואפילו עם הארץ שאין לו שיח ושיג בתורה יודע שהפיאה היא אביזר מובהק של יצר הרע, וגדולי הרבנים ששוחחתי אתם אמרו לי שבודאי שעל פאות כאלה לא עלה על דעת איש להתיר." <sup>213</sup>

### הגאון רבי מאיר מזוז שליט"א

"הדבר השני שהעולם טועים בו הוא ענין פאה נכרית. שחושבים כי לא יהיה חסיד כהלכה, אלא אם אשתו תלבש פאה נכרית. ויש לדעת, כי כל הפוסקים מודים שמטפחת עדיפא מפאה נכרית... ולכל הדעות כל המתירים לא התירו בפאות נכריות שבזמננו.. ויש בהן גירוי יצר הרע שבעתיים מהשיער הטבעי של ההולכות בגילוי ראש..."

אבל ללבוש רק פאה (שהיא עצמה שיער טבעי של "נכרית") ולהראות כגלוית ראש וכשחקנית ח"ו, הייטב בעיני ה'?" <sup>214</sup>

"האם יש צד היתר לאשה נשואה ללכת עם פאה נכרית ומדוע? תשובה: רבו האוסרים על המתירים ובזמננו... כל המתיר בזה גורם מכשולות רבים ועתיד ליתן את הדין." <sup>215</sup>

### הגאון רבי חיים רבי שליט"א

"...ולכל הדעות כל המתירים לא התירו בפאות נכריות שבזמננו העשויות משיער טבעי וארוכות ומסולסלות, ויש בהן גירוי יצה"ר שבעתיים מהשיער הטבעי של ההולכות בגלוי ראש. עד שיש בחורות המתחנכות בבית יעקב המחכות בקוצר רוח להתחתן כדי "לזכות" ללבוש פאה נכרית" <sup>216</sup>

211. בהסכמה לספר 'דבר ה'

212. ילקו"י יו"ד סי' כ"א

213. דורש ציון שאלה מס' 76888

214. 'עבד לעבדי ה' בהקדמה עמ' י"א

215. אור תורה תשע"א עמ' קל"ג

216. הנהגות - עבד לעבדי ה' עמ' לו (מהדורת תשע"ט)

"וענין הפאה שגורם גירוי של יצר הרע ובודאי שיש ענין גדול להיזהר בו.. ויש שכתבו שהרב מבריסק והחזון איש והסטייפלר זיע"א והגרש"ז אויערבאך זצוק"ל לא מצא חן בעיניהם ענין פאה נכרית כלל ועיקר..."<sup>217</sup>

**הגאון רבי ברוך שרגא שליט"א**

"ויבואו על הברכה הנשים אשר יבחרו לכסות את ראשן בכיסוי נכון של מטפחת או כובע..."<sup>218</sup>

**הגאון רבי יוסף שבתאי שני שליט"א**

"וכבר עוררו כל גדולי דורינו שזו הסיבה העיקרית שהתורה בימינו לא מגינה ולא מצילה על לומדיה ומשפחתם מכל מיני אסונות רח"ל בגלל "ראש הפעור" של נשותיהם, החבוש בפאה הנכרית לדרך התורה. כי הפאה שבימינו מושכת את עין הרואים ואפי' הגויות חובשות אותה להתייפות לעין כל. ואין ספק שגם אותם גדולים שהתירו את הפאה בזמנם או שהתעלמו ממנה היו צווחים ברמה לאסור תועבה זו..."<sup>219</sup>

## דעת חכמי תימן

**הגאון רבי שמעון בעדני זצוק"ל**

"אותה אשה שלא נזהרה בזה, כשתבוא לכסא המשפט בבי"ד של מעלה... היא תראה שמי הם המקטרגים?.. הם דוקא הרבנים שהתירו את הפאה!! אותם רבנים יאמרו לה את סמכת עלינו בשביל להכשיל את כל העובר ברחוב באיסורים חמורים הגורמים לסילוק השכינה מישראל... ואוי לה לאותה בוושה ואוי לה לאותה כלימה... ואפילו שהיא שנויה במחלוקת הפוסקים ורובם אוסרים, אולם פשוט וברור שאין רב בעולם שהתיר את הפאות הפרוצות של היום"<sup>220</sup>

**הגאון רבי איתמר מחפוד שליט"א**

"וכל שכן כמעט כל הפאות כיום שהן [לפי הפרסומים] מהממות, מדהימות, משגעויות, מתנפנפות, במראה טיבעי קלאסי, תהיי מליון דולר, שוויגער עם הפאות שלנו יחשבו שאת הכלה, וכו' וכפי שבא בפירסומי הפאניות הגובלים בניבול פה, אינם נוגעים כלל ואינם שנויים במחלוקת הישנה... כיון שהם מרוקנים מכל תוכן את ציווי התורה וזו רפורמה ויציקת תוכן ומשמעות חדשה למצוות התורה

217. בקונטרס עבד לעבדי ה' עמוד פב

218. 'כה תאמר לבית יעקב' (כ' באדר תש"פ)

219. במכתב לרב אריה זיידנר

220. שיחה. הובא ב'קונטרס מה זאת עשה אלוקים לנו' עמוד לא

להסתיר את האשה שלא יסתכלו בה בני אדם. וכבר כתב רבינו יונה יורדין לגיהנם, והיא ענושה בעונש כל אחד ואחד מהם, מפני שהחטיאה אותם ולא נהגה צניעות בעצמה ונכשלו בה"<sup>221</sup>

**הגאון רבי שלמה יוסף מחפור שליט"א**

"...ועתה בעוונותינו הרחיקו לכת להתיר לנשואות לחבוש פאות נכריות אשר אין הבדל בינן לבין שערות ראשן.. ורבו המכשולות בזה!!!"<sup>222</sup>

**הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א**

"ברור שפאה נכרית, זו לא צניעות. וכל שכן שיער מלאכותי העשוי ומעובד בתכלית היופי וההידור כאשר נתפשט ונשתכלל כיום לחרדתינו ולהוותינו, שזוהי עזות-פנים וחוצפא גדולה לאשה ההולכת כן, ושמה מעיד עליה "שנתנכרו מעשיה לאביה שבשמים, וכמו ששמענו כי כן הולכות המקולקלות שבבנות האומות, שאינן רק בגדר נשים יצאניות אלא אף שחצניות וריקניות כו' כו'" "והראיה הגמורה ממה שנשים משתוקקות לזה מאוד מאוד כי יודעות שהן מתייפות ע"י הפאה עשר ידות על מה שהן."<sup>223</sup>

**דעת רבני חב"ד**

**אדמו"ר ה'צמח צדק' – הגאון רבי מנחם מנדל שניאורסון זצוק"ל**

"...אם הולכת פרועת ראש, פריצותא מיהא הוי [זה מהווה פריצות] שהרי מטעם זה אתה אומר דיוצאת בלא כתובה, אף דמצד איסור עצמו לא איבדה כתובתא וזה ברור לדינא"<sup>224</sup>

221. קונטרס הררים התלויים בשערה בהקדמה

222. קריאת קודש תשס"ה.

223. צניעות בת ישראל עמ' נ"ו

224. צמח צדק משניות ברכות פרק ג'

### הרבי מליובאוויטש – הגאון רבי מנחם מנדל שניאורסון זצוק"ל

במכתב: <sup>225</sup>"להציע לגברת צ' שלא לשנות כי אם להמשיך לחבוש מטפחת כיון שהם זקוקים בביתם להשפעות בבני חיי ומזוני, וידוע מהזהוהר הקדוש עד כמה תלויות ההשפעות בתוספת הידור בעניין שערות האשה..."<sup>226</sup>

**מובא בספר דבר ה':** "רבי משה וובר זצ"ל היה כואב מאוד שמפרסמים כמה חסידים שצריך ללכת בפאה... וכשניסו כמה חסידים לברר אצל רבי משה האם באמת יתכן... והיה משיב... בסערה: **שקרים! שקרים!**"

**עובדא** היתה עם אמו של אחד החסידים רבי חנניא יוסף אייזנבך אשר שאלה את הרבי האם לפי מה שמפרסמים עליה ללכת בפאה? והשיב הרבי "חס ושלום! לא נתכוונתי לאלו ההולכות במטפחות, רק לאלו שיש חשש שבכלל לא ילכו בכיסוי ראש..."<sup>227</sup>

**הגב' ש. נחשון:** בשנת תשכ"ג היינו אני ובעלי שי' ביחידות אצל הרבי כשעלי כיסוי של מטפחת... יש לציין שהפאות של אותו זמן היו עדיין כמו מפולין.. שאלתי את הרבי אם זה בסדר איך שאני לבושה, הרבי ענה לנו: **"הלוואי כל הנשים היו מכסות כך את ראשן..."**<sup>228</sup>

**במכתב מלפני כ-60 שנה:** "במה שכותב אודות מצב הפרנסה וכן עוד... אינני רשאי לכסות דעתי בזה, כיון שנודע לאחרים, ובעניינים הכי חשובים, ודעתי הוא, **שמהסיבות עקריות להעדר ההצלחה עד עתה הוא... דשייטלען** [פאה נכרית] **של נשי אנ"ש תחיה...**"<sup>229</sup>

**בקונטרס התוודעות שמחת תורה תש"ל:** ויש לקוות שסוף כל סוף יקויים מה שכתב "והשיב לב... על בנים... וגם אצל בנות ואמהות בנוגע לפאה נכרית [שייטל]... שלדאבוננו נעשה בזה פירצה גדולה שאין כמותה אפילו אצל נשים זקנות...."<sup>230</sup>

<sup>225</sup> מכיון שרבים מהרוצים להתיר נתלים בדעתו של האדמו"ר האחרון מחב"ד זצ"ל, להלן ציטוט מדברי הרבי בספר תורת מנחם חלק יב, תשי"ד - ח"ג עמ' 189 "החילוק בין פאה נכרית למטפחת הוא בכך שבנוגע לפאה נכרית אין ברירה על אתר, ובנוגע למטפחת יש ברירה להסירה. למשל, כשיושבים במסיבת אנשים, הרי כשהאשה חבושה פאה נכרית, אפילו אם ייכנס "פרעזידנענט אייזנהאווער" [נשיא ארה"ב בזמנו] לא תסיר את הפאה, משא"כ בנוגע למטפחת קל להסירה"

ובהמשך דבריו (עמ' 190): "יכולה היא לטעון, שהיא תלך לבושה במטפחת "כראוי", בודאי שטוב הדבר "אם" יהיה כך, אבל "מהמציאות" יודעים "שאין הדבר כן". עכ"ל. עי"ש.

ומבואר בדבריו בפירוש שכל העדיפות של פאה היא רק באשה כזו שיש לגביה חשש שבמקום בושה וכדו' תסיר ביודעין את כיסוי ראשה ותשאיר פרועת ראש, בוודאי שטעם זה לא שייך ברוב ככל הנשים בדור שלנו שכביכול נתלות בדעתו של האדמו"ר זצ"ל, ובודאי שלא התכוון להתיר פאות של ימינו הגורמות להרהור.

<sup>226</sup> משבחי לרבי", פרק ד' עמוד 61, הסיפור מאושר ע"י רבי טוביה בלוי שליט"א מחשובי חסידי חב"ד, ראו קונטרס 'הצנע לכת'

<sup>227</sup> מובא בספר דבר ה' עמוד רס"ב ועקבתא דמשיחא 174

<sup>228</sup> קונטרס 'הצנע לכת' בשם הגב' שרה נחשון מקרית ארבע - חברון

<sup>229</sup> מיום ד מר חשון תשי"ח. פורסם במגזין עטרת חיה של נשי חב"ד.

<sup>230</sup> אות כ"ב

### הגאון רבי מרדכי שמואל אשכנזי זצוק"ל

"... מובן שכך הוא כאשר על ידי הפאה ניכר שהיא כיסוי זר ולא השער הטבעי. לכן הפאות הארוכות והפזורות ועל אחת כמה וכמה שהן עשויות משער טבעי שמטרתן להידמות לשיער האשה - אין בהן את ההיתר של כיסוי ראש על ידי הפאה. היות והדבר קשור לאיסורים חמורים של גילוי ראש של אשה נשואה ואיסורים הקשורים בהכשלת הרהורי עבירה דאורייתא ודרבנן גם בבנות לא נשואות..."<sup>231</sup>

### הגאון רבי יששכר דוד קלויזנר שליט"א

"ולא רק שהרבי לא אסר מעולם את המטפחת, מפני ירידת הדורות הרבי העדיף בעבורם את הפאה ותו לא. ופשוט שלא יתכן לומר שהרבי העדיף פאה חס ושלום, שהרי מעולם לא היתה מחלוקת לגבי כיסוי ראש במטפחת"<sup>232</sup>

231. ציטוט ממכתב ששלח להנהלת 'בית רבקה'

232. קובץ הערות וביאורים - תתיא קובץ דתלמידי אהלי תורה, עמ' 84.

♦ פרק ד ♦

# מכתבים וכתובים מגדולי ישראל



בס"ד

אלהינוהו בוקרים חיינו אסורנו מצולח  
 לפני מקופה קברה נבטרה בצקת מצולח  
 והאורה של יחואים, ולא הנבנים שח  
 שצה היה קורבן זה יהיה אל הצניח  
 אלונו חובים להתחנן בצניח, ולא אחת  
 צניח לקחה אל זגה חזק הן באוש  
 להתאפש כאו שדיבנים פסקו וכן הנפויט  
 אהקפוד מאז שסא יהיה צנוח שגואז  
 זה יהיה שפא נשם ונאל אנגה אל  
 הפלש בצניחזת כאו שבוותני הצניקים  
 צישו מותני זמקו זה שזבש משפתי  
 זה שגבו ההתחנן בצניחזת נשם  
 מהברר הימני זביחזת משה צניח  
 בצנוח נשים צניחזת נשאתי אבותני אמצו  
 שאלו שאלו אלה אלה ובענוח נשים צניחזת  
 שיקפוד אל אל ההלנוח נשאל בדה מהורה הימני  
 בבניה ובצחה  
 הי קניבין





בס"ד אלול תשל"ה

## מעטם רבותינו הגאונים הצדיקים קריאה אל בנות ישראל

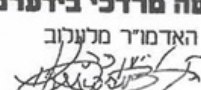
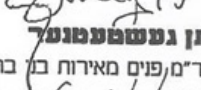
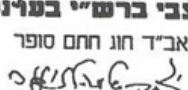
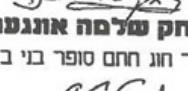
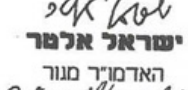
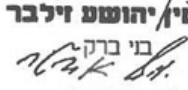


היות כי בעוה"ר נפרץ באחרונה שנשים נשואות לובשות פיאה נכרית הדומה ממש לשיער, מינים ממינים שונים לא שערום אבותינו, עד שנראין כפרועות ראש ח"ו - הרינו רואים חובה לעצמנו להודיע דעת תורתנו הקדושה כי הדבר אסור מדינא. שאף במקומות שנהגו היתר בפיאה נכרית, לא עלתה על הדעת פיאות נכריות כאלו העשויות כדרך הפרוצות ח"ו. עד שאין היכר בין נשואה לפנויה. ועבירה גוררת עבירה ובכגון זה אין שום היתר.

ועוד זאת - בדורנו כאשר מחיצת כרם בית ישראל נפרצה, וגדרי הצניעות נהרסו באופן מבהיל, וכל יום קלקלתו מרובה מחבירו על ידי חורשי מזימות ההשחתה, מן השפלים ביותר - חובתנו כפולה לעשות משמרת למשמרת כנגד המשחיתים, לעמוד בפרץ ולהעמיד הדת על תילה. ולכן חייב כל הירא את דבר ה' וחם על כבוד קונו וכבוד תורתו הקדושה המחולל, ואשר לבו כואב וחרד על קיומם של יסודות הקדושה של עם ישראל, להקפיד כנ"ל, ומכל שכן שלא לצאת בשום פיאה נכרית אלא בכיסוי כראוי על הפיאה הנכרית. (ואין ללמוד מזה שום הוראת היתר לבנות ישראל הכשרות ולמשפחות הקדושות אשר מאז ומעולם לא נהגו היתר בכל אלו כלל, ואל תמוש תורת אמן, כתיב).

וכמו כן לדקדק בכל פרטי המלבושים שיהיו בצניעות ובהתאפקות, באופן ובצורה שאינם מעוררים תשומת לב. וכדרכן של אמותינו הטהורות מאז ומעולם. וחלילה להגדר בזה אחר הנהגתם של הגרועים שבאומות.

ולעומת זאת הבטיחונו רבותינו ז"ל, כי האשה הכשרה אשר הצניעות היא עדייה ותפארתה, זוכה לבנים מהוגנים אהובים למטה ונחמדים למעלה, כשתילי זיתים סביב לשולחנה, וכאמרם גבי קמחית שהיו לה שבעה בנים וזכתה שכולם שמשו בכהונה גדולה, בגלל צניעות יתירה שהיתה בה.

השי"ת יראה בענייני וירחם במהרה על שארית פליטת עמו בית ישראל. ועיינינו תחזינה בהרמת קרן התורה וקרן ישראל ברחמים מרובים כביאת גואל צדק בב"א.

<p>האדמו"ר מלעבוב    <b>הק"י נחמן כהנא</b>          האדמו"ר מספינקא    <b>נתן נעשפעטמנער</b>          אב"ד ור"מ פנים מאירות בני ברק    <b>שמואל הלוי וואונטר</b>          אב"ד זכרון מאיר בני ברק</p>	<p>(בסדר א' ב')  <b>יצחק צבי ברשי"ב בערונפער</b>          אב"ד חוץ חיים סופר    <b>יצחק שלמה אונגער</b>          אב"ד חוץ חיים סופר בני ברק    <b>ישראל אלטר</b>          האדמו"ר מגור    <b>הק"י משה יהושע</b>          בה"צ מוהרר"ם זצ"ל ה"ה          האדמו"ר מויז'ניץ</p>	<p><b>בנימין יהושע זילבר</b>          מי ברק    <b>יואל אלטר</b>          אב"ד מאירא    <b>הק"י יוחנן בהגהר"ם סופר</b>          אב"ד ערנוי    <b>יחיאל יהושע</b>          בן לאאמ"ר זצוקל"ה מביא"א</p>
--	---	--





## קול קורא מגדולי הרבנים שליט"א

(חשון תשנ"ח - אדר תש"ס)

בס"ד

הנה בשנים האחרונות חלה התדרדרות חמורה בנושא הפאות, וסניגור נעשה קמיגור באשר המצוה היקרה של כיסוי הראש שמטרתה להוסיף בצניעותה של האשה הנשואה, הפכה במקרים רבים לאבן גנף של חוסר צניעות. וכבר בשנת תשנ"ו כתבו גדולי ישראל כי הפאות החדשות ברובן הגדול אינן לפי דרכי הצניעות, ומאז ועד היום המצב רק הולך ומחמיר יותר ויותר.

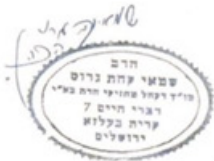
על כן הננו לקרוא בזה לעשות מה שביכולת לתקן הדבר, וכמו"כ הננו לחזק ולעודד את אותן אשר עקב ההתדרדרות הנ"ל קבלו על עצמן בהסכמת בעליהן שלא לצאת בפאה כלל אלא רק בכיסוי מבר, וחלילה להרפות ידי המתחזקים בזה, ואדרבה לעת כזאת אשר הפאות הולכות ומתרחקות מן הצניעות, יש לשמוח ולברך על חיזוק זה, והלואי שירבו כמותן בישראל.



ג. ב.

1. כל פעם ופעם שנמנעים מחבישת הפאה הרי זו זכות ומצוה בפני עצמה. (מרבירי מרן הגר"י א"ש וצוק"ל).
2. יש להקפיד בחבישת המטפחת לכסות את כל השערות, וכן שהכיסוי יהיה צנוע והולם.

גב 771



יש אצלנו גב"ד  
הרב חיים שפירא  
ב' תמוז תשנ"ח

כל אורג אהמתי ימאו את גב"ד  
מהמ אהמתי אהמתי

אשה הנשים צנועות אהמתי  
גב"ד יגויי  
גב"ד יגויי  
גב"ד יגויי  
גב"ד יגויי  
גב"ד יגויי  
גב"ד יגויי



כבוד הוא שמהצב של הנאמ  
צ"כ תיקון גדול ושל ענייני  
הנשים הצנועות שקבלו אליהם  
אזכור המסכת  
עמיתא/א/א/א/א

### חתימות גדולי הרבנים שליט"א

אשרי הנשים הצנועות שמשתדלות ביותר לשמור על דת יהודית כהידור וללא התחכמויות ובזכותן נאל בקרב כל אור תשים מאיר קסלר	פסום הוא שהמצב של הפאות צריך תיקון גדול וע"כ תחוקתה הנשים הצנועות שקבלו עליהן ללבוש מספרות עזריאל אייערבך	שמאי קהת גרום הבהן הנני מעטפת להניל חיים שמרלר	כל מורה על האמת יאשר את הניל מנחם מנדל לובין	ישראל ננס צבי ובר
---	---	--	--	-------------------

### קול קורא

## "גזירת דרכינו ונזקקיה ונשובה עד ה'"

עקב ההתדרדרות החמורה והמציאות הקשה ביסודות הצניעות, פונים  
 אנו בקריאה נרגשת מקירות לבנו אל כל החורים לדבר ה' ואל כל בנות  
 ישראל ובשרות להתחזק בצניעות ובקדושה ולבער את חוסר הצניעות  
 מרחובותינו.  
 לא ללכת אחר האופנה הקלוקלת, להקפיד על לבוש רחב ולא צמוד או צר  
 וקצר האזורים בתכלית, לא להשתמש בכל אמצעי המסב תשומת לב בני  
 האדם. להתרחק מן הכיעור ומן הדומה לו ומכל הופעה מלאכותית או  
 בולטת בציאה לרחוב, כל כבודה בת מלך פנימה.  
 לדאבון לבנו ולחרפתנו הפאה הנכרית שהיתה אמורה לשמש לצניעות  
 הפכה להיות ההיפך הגמור, יוצרת פירצות, גורמת כשלונות ומהווה מכשול  
 גדול לרבים בראש כל חוצות. יש להסיר את המכשלה של הפאה הנוכרית,  
 ולכסות בראש כהלכה כנתינתה מסיני.  
 חובה קדשה לריבונן ד' בכל אתר ואתר להיות גבורים לעמוד בפרץ, לקום  
 ולגזור את הפירצה הנוראה הזאת מישראל, לאסור את הפאה העשויה  
 להתנאות בה בפני הבריות, לומר ד' לצרה הזאת ולהסיר מכשול גדול זה  
 מרשות מרבים.  
 על המחשבות והמורות בכל בתי הספר והסמינרים לשמש דוגמא ומופת  
 לצניעות אמיתית כמנהג אבותינו הקדושות. דור ההמשך תלוי בידיהן  
 ואחריות כבדה מוטלת עליהן.  
 על כל אחד ואחד אשר בשם ישראל יכונה לפעול ולעשות כל שביכולתו  
 להוכיח לא לחטוא ולא להחטיא, לסתום את הפירצה, למנוע תקלות ולא  
 להכשיל את הכלל בהרהורי עבירה הקשים מעבירה.  
 למוכיחיו ינעם ועליהם תבוא ברכת טוב, ואין דבר שיכול למנוע הגזירות  
 כמו ההחזקות בצניעות, ולא נגאלו אבותינו אלא בזכות נשים צדקניות.

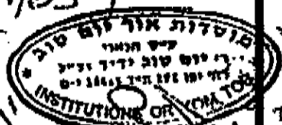
הכותבים וחותמים בכאב וחרדה למען קדושת מחנינו.



יצחק כדורי

57  
 1919  
 1919  
 1919

23 סיון 1961

1919  
 1919  
 1919

## ♦ פרק ה ♦

## כנס חיזוק



דברי רבותינו בכנס 'צניעות הלבוש' וכיסוי הראש'  
ירושלים כסלו תשפ"א

ביום שני פרשת ויצא ז' כסלו תשפ"א, התקיים בס"ד על ידי מפעל 'הילכתא' כינוס חיזוק מיוחד בעניני צניעות הלבוש וכיסוי הראש לאברכי ישיבת מיר בבית הכנסת פינסק קרלין ירושלים.

נשמעו דברים מפי הרבנים: הגאון רבי ישראל גנס שליט"א מראשי ישיבת קול תורה ומרבני שכונת מטרסדורף ובית וגן, הגאון רבי צבי וובר שליט"א, חבר בד"ץ 'שארית ישראל' ורב שכונת נווה יעקב, הגאון רבי מנחם מנדל לובין שליט"א חדב"נ מרן הגר"נ קרליץ, מראשי כולל חזו"א ורב שכונת 'רמת אהרן' בני ברק. לקוצר היריעה הובאו עיקרי הדברים בלבד.

דברי הגאון רבי ישראל גנס שליט"א – חבר בי"ד משמר התורה

ובעזר ה' בפעולה של יחידים שעבדו במסירות נפש, נעשה שינוי עצום בכלל ישראל. אמנם אחר כל זאת התברר, שאף שהרבה נשים התחזקו, עדיין יש מה לתקן. כל אשה משועבדת לבעלה, ועושה רצון בעלה. והרבה בעלים מעצמם הבינו את הדברים ושיתפו פעולה ועשו, אך היו כאלה שלא הבינו, לא ידעו מה צריך. בכדי להסביר את הדברים האלו, ראינו צורך להסביר את הדברים גם לגברים. אם הבעלים יקבלו, יבינו היטב את חומר הענין וישתפו פעולה - נוכל בסייעתא

ברשות כל הציבור הקדוש. מורי ורבותי, ממש מרגש לבוא הנה, ולראות את הציבור הקדוש שהתאסף לדבר מצוה, מאות אנשים נכנסו ובאו לדבר מצוה, ויש בזה גילוי עד כמה הדבר חשוב בעיני הציבור, הדבר נוסך הרבה כח, עוז והדר למצוה זו.

לפני יותר משנתיים התחלנו ענין חדש, מתוך ראיית הצורך הגדול, ראינו שיש לחזק בעניני צניעות הבגדים גם את הגברים. בעבר היתה פירצה גדולה בנושא הצניעות, וקמו ועמדו כמה יחידים לחזק את הצניעות בכלל ישראל בקרב הנשים,

שבשלה החליטו לפנות גם לגברים. אחר שראינו את הנחיצות הרבה והצורך הגדול לחיזוק זה, לפי הנראה לעינינו במציאות אשר לולי כך, התוצאה לא תהיה מושלמת.

זאת הזכות של כל מי שנמצא כאן, שיתרום לכלל ישראל, לקדושה של כלל ישראל, לטהרה של כלל ישראל, שאין דבר גדול מזה, חז"ל אומרים שהטהרה של כלל ישראל, היא הדבר המשפיע על הכל - על כל התורה של כלל ישראל, על כל המידות של כלל ישראל, מאחר וכאשר כלל ישראל טהורים - יש סייעתא דשמיא בכל. ובס"ד נזכה שמהיום מהאסיפה היום, וימשיך לעוד אסיפות, נזכה שכלל ישראל יהיה קדוש וטהור בשלימות.

דשמיא לשנות לטובה את מצב הצניעות של כלל ישראל. הצניעות היא ענין חשוב מאוד ובלי שמירה, זה פיקוח נפש. אם לא שומרים כראוי על מה שצריך לשמור, יש התדרדרות שאין המקום לפרט ולא ראוי לפרט, אבל זהו מצב נורא.

צריך לזכור עובדה פשוטה, שיתכן ואפילו מיעוט קטן יכול להשפיע - לטוב ולמוטב. הכוונה של יסוד האסיפה הזאת, היא לזכות לשלימות בעזר ה' בנושא הזה, על ידי החיזוק שיצמח מכאן בין לעזרת נשים ובין לעזרת ישראל. הרבנים שליט"א הם שישאו דברים בהמשך, הם שיבארו כיצד יש לפעול למעשה בנושא, וכאן באתי בקצרה לומר את המטרה העומדת בפנינו,

### דברי הגאון רבי צבי וובר שליט"א - רב שכונת נוה יעקב

האשה שעברה על הציווי של עץ הדעת, היא מכסה את ראשה מפני הבושה, על כך שעברה בחטא עץ הדעת. עכ"ד השפתי חכמים.

מה הפשט "ופרע את ראש האשה", פשט אחד שהכהן פורע את השער שלה, שהשער יהיה פרוע ומפוזר, וכך מבואר במגן אברהם (סימן ע"ה ס"ק ג), שאפילו בתולות שאין להן חיוב לכסות את ראשן, אבל בשער פרוע - אסור להן ללכת, צריך שהשער יהיה אסוף, והרב וואזנר בשו"ת שבט הלוי (בהקדמה לח"א) כותב, שגם נשים שהולכות עם פאה, ומפזרות את שער הפאה, עוברות על דין המגן אברהם (וז"ל השבט הלוי שם: עצם ההליכה בשערות מסותרות הוא פריצות שאין כמוהו, ונלקח מן הירודים שבאנושות, גם כשהולכת

אני רוצה לעסוק היום בדברים שהם עומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם. רש"י בפרשת נשא, על הפסוק "ופרע את ראש האשה", כותב: "מכאן שגנאי לנשים לגלות את שערות ראשן".

רש"י אומר שזה גנאי לנשים, לכאורה רש"י היה צריך להגיד שזו עבירה לגלות את שערות הראש, זה איסור דאורייתא, מדוע נקט רש"י לשון שזה גנאי לנשים לגלות את שערות ראשן? ומאין לקח רש"י שזה גנאי?

ראיתי בשפתי חכמים דבר נפלא, הוא אומר כך: שמעתי, במדרש כתוב משל למה הדבר דומה, למי שעשה עבירה, ומתבייש מחמת העבירה שעשה ללכת בשוק, ומכסה את ראשו ואת פניו, ולכן



שכביכול אינן מתביישות בחטא שהן עשו. וכיסוי הראש זה מבטא בוששה.

צריך לדעת, אם זה גנאי, איך אשה חושבת שפאה פרועה זה יפה, הרי היא חולקת בזה על רש"י מפורש, שרש"י כותב שגנאי לבנות ישראל שילכו וראשן פרוע, מי תלך על הראש עם משהו מצחיק, משהו מגונה, אף אחת לא אמורה ללכת ככה, זה גנאי לבנות ישראל שילכו וראשן פרוע. אני חושב ומקווה שבסייעתא דשמיא, שבזכות הכנס הזה, תהיה התעוררות שלא ימשיכו הדברים האלו, לא פאות ארוכות, שזה גנאי לבנות ישראל, שלכן פורעים את ראש הסוטה, ולא ללכת עם שער מפוזר, כמו שכתוב בשבט הלוי, שזה גנאי לבנות ישראל לילך כך, וכי היא רוצה להראות סוטה?! הבוששה זו התכונה של היהודים.

אנחנו פונים לציבור של האברכים, צריך לדבר גם עם הנשים, בפסוק כתוב: "כה תאמר לבית יעקב ותגד לבני ישראל", כולם יודעים את פירוש חז"ל שתחילה נאמר 'כה תאמר לבית יעקב' - אלו הנשים, ואח"כ נאמר 'ותגד לבני ישראל' לאנשים, מדוע הקדים את הנשים? כתוב במדרש דבר נפלא. הרי כל החטא של עץ הדעת היה כי ה' ציוה קודם את אדם הראשון ורק אח"כ את חוה, וא"כ היא חשבה - שהמצוות בשביל הגברים, אני לא שייכת למחמירים. בעלי לא מטלטל, לא משתמש בכל מיני דברים, משתמש רק בגנטור, בעלי צדיק מאוד, הולך לכולל, לומד כל היום מהבוקר עד הערב, אני שייכת לקבוצה אחרת - לנשים, אני יכולה לעשות קצת קולות...

בפאה נכרית שאין הנידון גילוי השערות, אלא צורת השערות באופן שמהרס דרכי הצניעות, ומה נואלו אלו שמבקשים להם קולות על זה תחת מסוה של כיסוי ראש מדומה. עכ"ל. וידאי שצריך להחמיר בזה, וכמדומה שיש אנשים שלא יודעים את המגן אברהם הזה, אבל זה מה שכתוב במגן אברהם.

פשט שני מביא שם בשפתי חכמים, שיש שאומרים שפרע זה לגלות, שכאשר סותרים שער ראשה, נהיה לה שער ארוך, וזה גם חוסר צניעות - שער ארוך, הגילוי מראה את השער הארוך. מה הגנאי בזה? הסביר השפתי חכמים, שחווה בגלל חטא עץ הדעת, היתה בוששה ללכת ברחוב וכיסתה את ראשה. עוד כתוב במדרש שהסיבה שפורעים את ראש הסוטה, מידה כנגד מידה מה שעשתה עם החוטא עמה.

והענין בזה הוא כמו שכתוב בגמרא בברכות (דף יב:), שכל מי שעושה עבירה ומתבייש בה, מוחלים לו על כל עוונותיו, וחז"ל מביאים ראייה משאול ושמואל. וכך כל אשה שהולכת ברחוב עם כיסוי ראש, היא מתקנת את החטא של עץ הדעת, היא מתביישת בחטא שלה - מוחלים לה על כל עוונותיה, איזו זכות עצומה, להיות יחד עם שמואל ושאול בגן עדן, מי זוכה לזה? אשה שמכסה את ראשה, ומה עושה? מכסה את הראש, לא פורעת את הראש שלה, ולא שער ארוך.

הרבנית אמרה לי, כשאני נוסעת באוטובוס ורואה מישהי שהשער קלוע ומסודר - לא פרוע, אני יודעת שזו בחורה, אבל אם זה פרוע זוהי אשת איש... היתכן כדבר הזה?! איך שותקים על כזה דבר, שבנות ישראל מתהלכות במצב שהוא גנאי להן, בצורה

באמת צריך לקבוע במסמרות לדעת שיש פה שאלות רציניות מאוד בהלכה, אם כל הגדולים אמרו שאסור כזה דבר, ואנחנו יודעים שזה גנאי ללכת ככה, עם כאלה דברים, אנחנו עכשיו מדברים לגברים, אבל זה צריך להיות גם מופנה לנשים.

כשיש ערות דבר, זה גורם "ושב מאחריך", הקדוש ברוך הוא חס ושלום לא יתהלך איתנו, צריך להשתדל לעמוד בכל תוקף, אך בדרך נעימה להשפיע בבית. אני בטוח, הרי בנות ישראל כולן רוצות להיות יראות שמים, יש פה קצת בעיה, שלא יודעים שזו בעיה רצינית, שכל עוה"ב תלוי בזה, אם יש עוה"ב ואין, זה תלוי בזה. לא יודעים כמה זה איסור חמור, אז אומרים זה רק מנהג קצת של כמה מחמירים, נקיים את הדין, אבל לא צריך בדיוק כל כך עד הסוף רח"ל.

הלא כל גדולי ישראל חתמו שאסור ללכת עם פאה שנראית כמו שער של אשה רגילה, כל גדולי ישראל כתבו את זה, היתכן כדבר הזה שלמרות זאת אנשים מקילים?! שאלתי את אחד האברכים, איך עושה כזה דבר, שאשתו הולכת עם פאה נגד דעת כל גדולי ישראל? אז הוא ענה לי תשובה מדהימה (ומדובר באברך פרומער, שמחמיר מאוד בהרבה נושאים), אבל בשר רבנות זה גם כשר. אמרתי לו: מה?! פתאום אתה רוצה רבנות?! מה קרה?! מכיון שהוא רוצה שאשתו תראה טוב, אז פה גם רבנות טוב לו. ישנה בכלל מחלוקת הפוסקים אם מותר ללכת עם פאה בכלל, אני לא רוצה להיכנס לנושא הזה, ... אולם אני ראיתי את הפאה של אמא שלי ז"ל, של סבתא שלי, פאות שראו ברור שאינם שיער, כל אחד יודע, אבל פאה כזו ... פתאום אפשר לסמוך על רבנות?

### דברי הגאון רבי מנחם מנדל לובין שליט"א

חתן מרן הגר"ג קרליץ זצוק"ל ורב שכונת רמת אהרן בבני ברק

לא דברו עליו, ומי שיודע קצת היסטוריה גדולי הדור תמיד עוררו על הנקודות האלו, כל דור לפי הפרצות שלו.

בפרט שהמצב כיום מעורר יותר למחשבה, המצב של מגיפת הקורונה מה שזה הביא, ולמי שמתבונן בכל זאת, שכשנסגרו הבתי כנסיות הרבה עוררו על דברים בטלים וקדושת בתי כנסיות.

מי שקצת שם לב, רואה שכביכול מתקיים כיום הפורענות שבירמיה (י, לד) "והשבתי מערי יהודה ומחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול

בפרשת נצבים כתוב: "הנסתרות לה' אלוקינו והנגלות לנו ולבנינו לעשות את כל דברי התורה הזאת", רש"י אומר שעל דברים נסתרים לא נתבעים, אבל על הנגלות - קבלנו עלינו, כל ישראל קבלו לעשות את כל דברי התורה הזאת עד עולם.

יש דברים שאומרים עליהם מדשתקי רבנן, שמע מינה ניחא להו, זה אמירה מפורסמת, אם היתה בעיה אז הרבנים היו אומרים.

הנושא שעכשיו התכנסו פה עכשיו, זה להראות דלא שתקי רבנן בנושא שהרבה זמן

מה המקום האמיתי של בת ישראל, וכמו שהאריכו מקודם, להתנהג יותר בהסתר, ולא להתבלט.

הדברים הראשיים שהזכירו מקודם, הנושא של כיסוי הראש. את הסוגיא אם פאה נכרית מותרת או לא, מסתמא כל אחד כבר פחות או יותר ראה את המחלוקת שבאחרונים, נכון שבשעתו השלטי גיבורים התיר והיו אחרים שחלקו עליו, המגן אברהם מביא את זה בתור שיטה פשוטה, וכך מובא גם ברמ"א שפאה נכרית מותרת. המשנה ברורה, כן נראה שחזר והביא את צד האוסרים והביא את זה בתור מחלוקת, ובמקום שנהגו להקל נהגו, אבל לא על המחלוקת הזאת התכנסנו היום.

יש כאן נושא שרבותינו של הדור הקודם, כבר ראו שהנושא הזה הולך ונפרץ, כמו שהזכירו, **הפאות של הדורות הקודמים היו עשויים בצורה שפחות מושכת, פחות נראו כשער טבעי.** אבל בהתקדמות של העולם היום, שהדברים השתנו ולא לטובה, שפני הדברים הם לעשות את הפאה כמה שיותר בצורה טבעית. מי שזוכר לפני שלושים ארבעים שנה שהתחיל הצרה והצורה של הפאות הארוכות כל גדולי הדור זעקו מרה, שודאי זה פריצות, ועל זה לא דברו בנושא של היתר פאה נכרית.

כולם יודעים שהרב אלישיב זצ"ל צעק שנקרא עוברת על דת יהודית. כי ישנו הרגש שמחייב להבין את סברת ההלכה.

(וז"ל מרן הגר"ש אלישיב - מתורגם מאידיש, נאמר בשיעורו תשרי תשס"ז: כל הנידון הוא אם הולכים כמו הפאות שלפני מאה שנה, זה היה נראה שער של בהמה... זה בודאי מותר,

כלה"ב"ה, בתי מדרש חזרו למקומם, אבל מהדברים היחידים שעדיין נשארו מגבלות, ששמחת הנישואין הושבתה במקצת, לרגל המצב. זה מחייב קצת התבוננות וכנראה שצריכים לתקן בזה, אין לנו נביאים לדעת בדיוק איזה נקודות צריכים לתקן, אבל דברים שידועים כצריכים תיקון - פשוט שצריכים לתקן.

יש גרסאות באגרת הגר"א, שהתבלין נגד היצר הרע לאנשים - הוא תורה, ולנשים הוא צניעות. אצל הנשים אין תלמוד תורה, להם יש את מצוות הצניעות, אני אומר שיש לזה עוד מכנה משותף - החומר של הדבר. עוון ביטול תורה הוא עוון גדול מאוד, ולמה? כי הזמן - כשהוא לא מנוצל, זה ביטול תורה, והוא מתרבה כפי הזמן, ומצטבר מדקות לשעות ולימים ח"ו. אצל נשים, אם ניקח את זה על אותו משקל, חסרון בצניעות הוא גם כן רח"ל, עבירה שגוררת איתה המון המון מכשולות וחטאים. אשה אחת שעברה ברחוב בלבוש שלא כדין, והכשילה בדרך מאה אנשים, אז רח"ל מאה עבירות נזקפים לחובתה.

נכון שהדברים האלו היו צריכים יותר להיאמר לנשים, אבל כמו שהזכירו מקודם "כה תאמר לבית יעקב ותגד לבני ישראל", גם על הגברים מוטלת האחריות. נכון שזה לא בידו ממש, יש מצבים שבעל לא יכול לכפות את אשתו, בפרט אם יש ניגודים, אבל לטפטף את רוח הדברים, לדעת מה דרכי הצניעות של בנות ישראל ולא להתבזות, שלצערינו הדבר הזה נפרץ ונלקח מאומות העולם. זה מוטל עלינו, שכל אחד ברוח נוחה, לדעת להסביר,

של ילדה תמימה, אבל היא נוקבת מאוד. איך יתכן בעולם שנגיע לכזה מצב?!

ברור שהמצב הזה לא יתכן, כמו שהתחלנו בהתחלה "הנסתרות לה" אלוקינו", אם לא נעמוד על זה בכל כוחנו, לאיפה נגיע? הרגש הולך ונשחק כמו שלצערינו רואים בכל דבר, וכמו בזמן שגילו את שער הראש ממש רח"ל לפני השואה, היו כאלו שאמרו: נו, אם כבר כולם מגלים אז מותר... זה לא יתכן, זאת התורה לא תהא מוחלפת. אם כתוב בתורה "ופרע את ראש האשה", שערה של האשה צריכה להיות בצניעות, שום מצב לא ישנה את זה "זאת התורה לא תהא מוחלפת".

ברור שחייבים לעמוד על המשמר שחס וחלילה לא להידרדר, גם בי"ד 'משמר התורה' שכתבו את ההוראות, זה היה המינימום שאפשר לדון עליו, אבל מעבר לזה ודאי שלא יתכן.

וכל אחת שיכולה להתחזק, כמו שהזכירו כאן בכיסוי של כובע ומטפחת בתנאי שלא יראו השערות, בודאי שברכה על ראשה, וגם בזה יש אופנים שהיצר הרע מוצא לו בכל מקום את התחום שלו...

אבל גם אלה שקשה להן, לדעת לטפסף להם את צורת הדברים בצורה נעימה שיבינו את הדברים בשרשם, כמה זכויות טמונות בכל חיזוק, וכמה הצלה לכלל ישראל.

הצורה של הנהגת בני תורה, זה רק בלימוד הדברים מתוך הסוגיות, לא במלחמות ופשקוילים ברחוב, או כל מיני צורות שזה

ואפילו קצת יותר יפה, אבל שלא יהיה כמו שהולכים היום, את זה אף אחד לא התיר. ובספר 'מפי האיש' להרב ישראלזון (עמ' קנו) כתב: אמרתי לרבינו: כל העולם רועש מדברי הסבא כנגד הפאות הנכריות של ימינו, התקשרו נשים מודרניות לשאול, ואמר רבינו: לא מדברים רק ממודרניות, מדברים גם על הבני תורה, ושאלתי לרבינו: האם הבעיה היא רק הפאות הארוכות? והשיב רבינו: לא, כל המראה של זה, זה פריצות). וכמו שגם היום עדיין כל אחד מבין שאשה שתלך ח"ו בפאה ארוכה באורך מטר, כל אחד יבין שזה פריצות נוראה גם הגרועים מבינים שזה פריצות נוראה, כמו ששמעתי סיפור לפני תקופה קצרה, ששאלו אשה שהולכת עם פאה ארוכה איך היא לא מתביישת? התשובה שהיא ענתה: תסלחו לי, היה לי מקרה מאוד מצער וקבלתי על עצמי לגזור את השער בכ-20 ס"מ וגם עכשיו אתם צועקים?!...

כלומר שגם אותה אשה, שנמצאת במצב שלה, מבינה יחסית שהתיקון שלה כדי להתחזק הוא לקצר את השערות, כלומר גם עלינו להבין ששער ארוך זה לא יתכן. ולמה לא? הרי זה פאה נכרית,.... אך כולם מבינים שלא יתכן בעולם שהתורה כותבת ופרע ראש אישה, וחז"ל אמרו שצורה של אשה להיות עטופה, אז הצורה הזאת הכי נוגדת את ההלכה, גם לילדות קטנות פחות מבת מצוה - אף אחד לא נותן ללכת עם שער פרוע, עם שער פתוח לגמרי - עד שילדה תמימה, שאלה בתמימותה: אמא, מתי לי גם כן יהיה מותר ללכת עם שער פתוח, רק כאשר אני אתחתן?... זה שאלה

גדולה, כלומר התביעה קיימת הרבה יותר, כשאף אחד לא מדבר ואף אחד לא שם לב, אז החרון אף הוא הרבה יותר חמור. אבל כשמתכנסים ורוצים לשמוע ולתקן, זה עצמו סותם כבר את פי המשיינים.

הקב"ה יתן שבזכות זה באמת - 'ובא לציון גואל' אמון.

לפעמים רק מקלקל, וגורם כביכול ההפך, ובה מפסידים את הכל. אבל מכל מקום זה לא פוטר אותנו מלעשות מה שצריך. לכן הכינוס הזה הוא ממש קידוש שם שמים, שהדבר הראשון הוא "אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו", ה"נדברו" לבד זה כבר זכות

### דברי רבותינו בכנס 'כיסוי הראש להלכה' בני ברק כ"ה תשרי תשפ"א

כנס מיוחד בנושא חבישת פאה נכרית להלכה בזמנינו. ומה עדיף למעשה פאה או מטפחת. הבעיה של תקרובת ע"ז בפיאות הוזכרה גם כן על ידי מורנו הרב שריאל רוזנברג שליט"א.

#### נשמעו דברים מפי הרבנים:

הגאון רבי מנחם מנדל לובין שליט"א חדב"נ מרן הגר"נ קרליץ, מראשי כולל חזו"א ורב שכונת 'רמת אהרן' בני ברק

הגאון רבי שריאל רוזנברג שליט"א גאב"ד בית דין צדק בני ברק ורב שכונת רמת דוד

הגאון רבי יהודא סילמן שליט"א

הגאון רבי יוסף ליברמן זצוק"ל

הגאון רבי חגי נאה שליט"א

#### דברי הגאון רבי שריאל רוזנברג שליט"א - גאב"ד בי"ד דמרן הגר"נ קרליץ זצוק"ל

הפוסקים, והרבה הכריעו לקולא ולא חששו למראית העין, ויש מדינות שנהגו איסור בזה. הנושא השני: הנושא של חשש תקרובת עבודה זרה בפאות הנכריות. שלושת הגדולים שבארץ ישראל אשר כולם הלכו לאורם - חששו לזה, השווער זצ"ל (מרן הגר"נ קרליץ), הגרי"ש אלישיב והגר"ש וואזנר,

בנושא הזה של הפאות, יש בעצם ארבע נקודות, על שלוש מהן כבר האריכו, ויש עוד נקודה רביעית, שחשוב מאוד גם להזכיר.

הנושא הראשון: זה נושא מראית העין, האם יש לחשוש בחבישת פאה שיחשבו שהאשה מגלה את ראשה או לא, ונחלקו בזה

עשרה, שמונה עשרה אלף שקל לפאה! זה איום ונורא, מי שמרוויח מיליונים, בסדר, אי אפשר לבוא אליו בטענות אם הוא רוצה לזרוק את הכסף, שיעשה איתו מה שהוא רוצה, אבל מי שמגלגל חובות, אברך שלומד בכלל, שצריך ללמוד שנה שלימה בשביל לקנות פאה לאשה! זה הרי מבהיל על הרעיון. וגם אלה שיש להם כסף, כשהם קונים כאלה פאות, אז זה ההיפך מקנאת סופרים תרבה חכמה, והקנאה מחייבת גם את האחרים ומוציאה אותם מן העולם, להיכנס לכאלו חובות, להיכנס לכזאת הידרדרות, זה דבר שאני חושב שאפילו אם שלושת הנקודות האחרות לא היו בעייתיות, זה לבד היה סיבה לעצור את המרוץ המטורף הזה שנקרא פאות, ולהחליט עד כאן, אם אי אפשר להוריד את המחירים של הפאות, אז צריך להפסיק ללכת עם פאות, בשום אופן לא יתכן שבית יהודי יסבול כזאת הוצאה למעלה מההשגה.

אם ככה בודאי שצריכים לברך את ההתעוררות הזאת, ולשכנע נשים לעבור לכיסוי ראש של מטפחת, אבל צריכים לזכור לא להיות כמו אותם שחושבים שהעיקר שזה לא יהיה פאה, אלא צריך שהמטפחת תכסה גם כן את כל השערות כדין כמו שצריך, ואין להקל בזה, כשמקפידים צריכים להקפיד על ההלכה, וההלכה היא שצריכים לכסות את כל השיער של הראש, והחובה לשים לב גם לזה.

הקדוש ברוך הוא יעזור שכל אחד יהיה שורר בביתו, להכניס לבית את הרוח של

כולם חששו שיש בזה תקרובת עבודה זרה ופסקו לא ללכת עם פאות שלא ידוע בבירור שהשיער לא מגיע מהודו, מחשש עבודה זרה.

ובנושא זה כבר האריכו הרבה, ולצערנו הרב, עדיין אין בדיקה מוסמכת שתוכל לברר אם השיער הזה מגיע מהודו או לא, מפעם לפעם באים עם כל מיני רעיונות, עם כל מיני תוכניות, אך לא יצא מזה משהו למעשה.

הנושא השלישי: גם כן דברו עליו הרבה, זה הנושא של צניעות. הפאות שעליהן היה הנידון האם מותר או אסור ללכת, האם יש בזה מראית העין או אין, זה לא בפאות הפרועות של זמנינו, אלא הנידון היה בפאות צנועות, קצרות ופשוטות, כפי שרואים בתמונות של הסבתות, איך שהם הלכו בפולין ובמקומות אחרים.

כאלו פאות, שבחורה שתלך עם השיער שלה באותה צורה - היא תיחשב כבחורה לא צנועה בהחלט, אין שום היתר לנשים נשואות ללכת בכזו צורה, וללכת היום עם פאה שלא נראית כפי שמצוי כיום, אני חושב שהרבה נשים כבר יעדיפו ללכת עם מטפחת, מאשר ללכת עם פאה מהסוג הישן.

והנקודה הרביעית: עליה לא דיברו, אבל אני חושב שזו נקודה מאוד מאוד חשובה, המחיר של הפאות הגיע למחירים שלכל הדעות הם מוגזמים ביותר, ואני לא יודע אם יש היתר ע"פ הלכה להוציא כאלה סכומי כסף למי שלא משופע בכספים. זה מגיע למחירים של ארבע עשרה, חמש

הצניעות האמיתית, ולעודד לעבור לכיסוי ראש המתאים ע"פ ההלכה, ע"פ כל גדרי הצניעות, וצניעות בבית זה קדושה בבית, שכינה בבית, ואם שכינה שרויה בבית אז זה ברכה בבית בכל התחומים בשלום בית, פרנסה, חינוך הילדים וכל הענינים, ובזכות נשים צדקניות נגאל במהרה בימינו אמן.



דברי כיבושין שנאמרו בבכי מדטיט בעניני השעה  
מאת המשגיח הגה"צ ר' דן סגל שליט"א  
במוצ"ש"ק יתרו תשפ"ג, אחר הפיגוע ברמות

ניתן לשמוע את קטע זה בפנ"ע בקו 074-7962328 שלוחה 35.  
וכן ניתן ללחוץ שם על 8 לשמיעת השיעור המלא המתחיל לאחר בכי של כ-4 דקות.

מי המהות האמיתית של כלל ישראל? זה השומרי תורה ומצוות, הבני תורה היקרים והתלמידי חכמים היגעים בתורה... זה בך!! אין לו לקב"ה אלא ד' אמות של הלכה בלבד מזמן חורבן בית המקדש, והד' אמות של הלכה זה הבך בחר.. אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, זה המהות האמיתית של אשר בחר בנו מכל העמים, בעיקר וביתר שאת ב'נתן לנו את תורתו', לומדי התורה, שומרי התורה, השאר זה נספחים... נסרכים... (בוכה)

בפרט כעת, אתם הרי רואים את המצב.

בפרק ברכי נפשי את ה' שאדונינו דוד המלך מתאר את כל הבריאה, את כל נפלאות הבריאה, עד שמגיע להתפעלות הגדולה של "מה רבו מעשיך ה'", כלום לא חסר, "יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו"... פתאום הוא מתחיל "המביט לארץ ותרעד יגע בהרים ויעשנו", "אשירה לה' בחיי אזמרה לאלוהי בעודי"...

ממה נפשך, אם הוא רוצה להגיד, לתאר את הנפלאות של 'תרעד' של 'יעשנו'!! המביט לארץ ותרעד!! רעידת אדמה!!! 'יעשנו', שריפות.. וכל מה שקורה... היה צריך להכניס את זה ברשימה הקודמת שהוא מתאר את כל הבריאה, זה גם חלק מהבריאה! אלא מה? אלוקים עשה יש

השבח וההודאה לו יתברך, כמה ריבוי התורה יש, לימוד התורה, גיעת התורה, חידושי תורה, שיעורי תורה, ממש באופן נפלא. כמה צדקה כלל ישראל עושה, חוץ מתמיכת התורה שהיא עצמה צדקה עצומה, ושאר צדקות, מי כעמך ישראל, מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ...

ואעפ"כ רואים חרון אף!!

מה אני יכול לעשות...? (הרב פורץ בבכי), אסור לקטרג... (בוכה) אני לא אוהב לקטרג... (בוכה) ואדרבה, ללמד זכות על ישראל (בוכה).

מדברים כעת בהצלת נפשות! הצלת נפשות!... (בוכה)

רואים שהקב"ה כביכול מסיר את ה'מתהלך בקרב מחניך להצילך'... מתהלך בקרב מחניך להצילך, ה'לא ינום ולא ישן שומר ישראל', שזה המתהלך בקרב מחניך להצילך, אם חס ושלום קורים דברים כאלה, אז הפשט שמסירים את ה'מתהלך בקרב מחניך להצילך', על מה כתוב את זה?

'ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך', ולא יראה בך ערות דבר, כי אז שב מאחריך, מה זה בך? איפה, על ההרים?! על הגבעות?! לא יראה בך ערות דבר, בך הכוונה המהות אמיתית של כלל ישראל, כי בך בחר ה'.



אני כואב לי הלב אני לא ראוּי לדבר...

זה פיקוח נפש...! זה פיקוח נפש...! (הרב בוכה)  
ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחרריך, אני  
מבקש... אני מתחנן... חוסו... רחמו... (בוכה)

כל הנהגה היום... (בוכה) בענייני הצניעות...  
(בוכה), אין עצה מלדבר ברחל בתך הקטנה,  
כל הפאות שהולכים היום, שזה ממש היפך  
הגמור של תכלית הכיסוי ושל כל הצניעות...  
אני כבר הזכרתי מה ששמעתי אבדל לחיים  
ממורי ורבי, רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל  
הוא אמר, בזמנו, אני אומר כמעט מילה  
במילה ממה שהוא אמר -

לפני 50 שנה אם היתה באה אשה עם פאה  
בירושלים היו סוקלים אותה באבנים, ועל  
הפאה של פעם אני זוכר את המילים שהוא  
אמר, אפילו עיוור היה רואה שזה פאה, כי  
זה היה קש, והיום (בזמנו) הוא אמר, באים  
אלי ואני לא יודע האם זה פאה או לא פאה,  
והוסיף, ואצלי זה מאוס מאד, דל מינה את  
ההלכה, זה מאוס מאד, בהנהגה, למה?  
משל למה הדבר דומה? לאחד שאוכל בשר  
כשר והוא עושה כל ההשתדלות שזה יראה  
טרפה, שהוא אוכל טרף... כך הוא אמר זה,  
מכסים ועושים כל ההשתדלות שיראה שזה  
לא מכוסה, זה גוי, זה הוא אמר בזמנו,  
שמה כבר היה (מצב הפאות) אז...איי... נורא  
נוראות...

איך כתוב ברש"י "כל מקום שיש זנות וע"ז  
אנדרלמוסיה באה לעולם והורגת רעים  
וטובים", וזה לא 'מתהלך בקרב מחניך  
להצילך' ולא יראה בך ערות דבר', אז למה  
מחכים, למה...??? לתת פרנסה יותר לעושי  
הפאות???

בחינה "שעשה כדי שיראו מלפניו". הכל  
הוא עשה שכביכול שאם מתכים מיראה,  
"יראת" 'ראשית' זה המילה 'יראת', יראה!  
יראה! 'האלוקים עשה שיראו מלפניו',  
את המוות, לכן הקב"ה ברא בריאה כזו  
נפלאה, כמו שאדונינו דוד המלך מתאר  
את כל הנפלאות מהדומם, צומח, חי,  
מדבר, מהכל, 'מה רבו מעשיך ה', אז הנה  
הואיל ויש בריאה כזו כדי שיהיה יראה, אם  
חס ושלום לא... אז מתחיל הנהגה חדשה...!!  
'המביט לארץ ותרעד'!! יראה! ואסון...

"אשירה לה' בחיי!" בעצם היה צריך לצאת  
שירה מהחיים הרגילים, מכל מה שהוא  
עושה, אבל אם לא זוכים, אם לא מתנהגים  
כמו שצריך... אז אזמרה 'אלוקי - מידת  
הדין! לא ה' - רחמים, אזמרה לאלוקי!  
ואז מה מזמרים?? בעודי...! (בבכי) ב"ה שזה  
נשאר... ב"ה שזה לא מת... ב"ה שזה לא  
מת...! (בוכה) אזמר ב'חיי'!!

כמה שיש בחינה שהקב"ה עשה שיראו  
מלפניו, וזה לא מביא יראה, מה שיש  
תביעה אחר כך...!!

בזמן האחרון הרי הקב"ה עשה, אלוקים  
עשה, הוא פתח את הנפלאות בריאה באופן  
שלא היה מעולם!! עם כל הדברים, עם כל  
המכשירים הוא גילה מה שיש בבריאה,  
הוא פתח, אז הוא עשה עוד שיראו מלפניו!

לא הספיק מה שהיה עד עתה, אז הוא  
פתח עוד כדי שיראו מלפניו אם זה לא  
מועיל וח"ו יהיה הפוך, אין "יראו מלפניו",  
אז מתחיל הנהגה השניה (מידת הדין), המביט  
לארץ ותרעד, יגע בהרים ויעשנו!...

אנחנו מדברים יחד... עד מתי...

שאומרים זה לא דקדוקים, ולא הידורים, זה ע"פ הלכה ברורה איך צריך לראות את הדברים, יש חוברות של הפסקים שלהם... זה לא חוברת גדולה זה קצת מאד.

מצד אחד מי שמתחזק בזה, אין לשער את מה שאפשר לזכות, אין לשער, בגשמי וברוחני בזה ובבא, וחס ושלוש זה בחינה של לא תעמוד על דם רעך, אתם לא רואים מה שקורה? וכעת תראו, הרי כתוב בחז"ל, מובא שכאשר הקב"ה רוצה לעורר את כלל ישראל, דבר ראשון מביא את זה ברחוק, באומות ברחוק, אם מתעוררים טוב, אם לא זה מתקרב זה מתקרב... כמה אסונות נוראיים היה בזמן האחרון ובתקופה האחרונה? מהנגיף הבריה קלה מה שהנביא אומר שיהיה, וכמה מתו מזה? גיוואלד גיוואלד.. ממה? מכלום!! אם לא מתייחסים, זה חשוב כמקרה, כמקרה.. כמה שינויים במערכות הטבע? בשריפות בדברים נוראים, נורא נוראות! כעת רעידת האדמה!! בהתחלה כתוב שזה מתקרב, אם מתעוררים טוב! ואם לא זה מתקרב, מתקרב, מתקרב.. יש לך מתקרב יותר גדול מזה??? שזה עומד על הפתח רחמנא לצלן?! למה עוד נחכה?? זה פשוט לראות.. אתם רואים בדיוק! כמו בפרק תהילים (ברכי נפשי שהרב הזכיר בתחילת השיחה) אחרי שנהיה נפלאות הבריאה עד אין לשער שהקב"ה עשה, פלאי פלאות, עד מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה, אבל אם זה לא עוזר אז מתחיל ההנהגה השנייה, המביט לארץ ותרעד! יגע בארץ ויעשנו... במהרה... כרגיל זה מתקרב לאט לאט.. אז בדברים האחרים זה באמת כך, אבל בזה? (חוסר צניעות) בבת אחת!! כמה מהמרחק מפה

אני באמת לא רוצה לומר מה היה צריך לעשות להם (למוכרי הפאות)...!! להשחית!! בשביל מה? בצע כסף!! אף אחד (ממוכרי הפאות) לא חושב את הטובה של הנשים הצדקניות... רק בצע כסף רחמנא לצלן!

אנחנו רואים שזה 'מארה' תראו איזה אסונות... איזה צרות!

צריך לראות בעז"ה לעשות תיקון גדול בזה, כמו שכתוב על זה בענין של תשובה, שזה נקרא תיקון גדול, כתוב בחז"ל, כך כתוב ברמב"ם, שצניעות זה תיקון גדול.

אני מבקש מכם, מי שישנו פה היום, ואת מי שאיננו פה היום,

חוסו!!!

רחמנות!!! (בכ) מה אנחנו עושים? אף אחד מאיתנו אם היה מבין את זה לאשורו לא היה... כלל ישראל לא חשודים על זה.. רק מה? מתעלמים, כאילו לא זה גורם! (לצרות) פעמים שאתה מתעלם... זה לא זה, לא זה.. זה דברים אחרים.. אבל חז"ל אומרים אחרת מה אני יכול לעשות? גם אני הייתי רוצה להגיד אחרת, מה אני יכול לעשות? לכן חוסו!! אדרבה! איש את רעהו יעזורו, כל אחד יחזק את השני, כל אחת תחזק את השניה, עם המבט האמיתי לרחם על כלל ישראל! בפרט שאנחנו עומדים כעת במוצאי שביעית, נישט פשוט... צריך לראות, איש את רעהו יעזורו, לעורר ולעשות תיקון גדול, שיהיה הכל כמו שפסקו לנו רבותינו זצ"ל שהותיר הקב"ה לדור אחרון הרב אלישיב זצ"ל, הרב וואזנר זצ"ל שהם ישבו ודנו ופסקו, וכמו

מה כולם גם יעשו את זה? אז מה? אנחנו יודעים בין כך ובין כך...

חוץ מה שזה שקר גמור, אבל אומר המסילת ישרים, אין דבר כזה, "לפיכך נברא האדם יחידי שכל אחד יאמר בשבילי נברא העולם", והוא עצמו אומר, אפילו אם משיח לא בא בגלל ה'ציפת לישועה' הזה, יש חשבון, אבל הוא, זה שעשה הוא ירוויח את זה, את הכל.

**אנחנו לא מדברים כעת רק על רווח, מדברים שלא יהיה הפסד!** (אסונות ח"ו) שכל אחד מאתנו שלא יהיה טענה עליו, את נפשך הצלת.. וזה גם שישפיע על אחרים, אבל עד כעת זה נהיה פיקוח נפש... פקוח נפש...

לכן צריך בעזר ה' יתברך לראות להתחזק, ודאי שצריך להתחזק בתפילה, עקבתא דמשיחא, אין לנו להישען אלא על אבינו שבשמים, צריך להתפלל אליו יתברך, בפרט בכל הבקשות על הגאולה ועל שמירה וכו', ודאי שצריך להרבות בלימוד התורה הקדושה, בכל הכוחות, בלימוד התורה בקיום התורה במצוות התורה, חסד, צדקה, אף אחד לא אומר, ודאי, אבל בד בבד מוכרחים צניעות!

רבי אהרון ליב שטינמן זצ"ל אמר שהדבר היחידי שכתוב על זה ושב מאחריך, זה רק על זה, ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך, רואים שזה הנקודה שלנו, כדי שהקב"ה יהיה אתנו הוא צריך שהוא יוכל לשכון אתנו... ממילא.. ה' יתברך יעזור שיאמר לצרותינו די, וגם על זה צריך להתפלל שיחזק אותנו ברוח טהרה, בלב נכון, במבט אמיתי.

**לטורקיה!?!... ניישט פשוט... כולנו צריכים בעזר ה' יתברך, לחזק ולהתחזק, ולבקש מהשם יתברך שירחם עלינו, על שארית עמך ישראל, שומר ישראל, שמור שארית ישראל. מאידך, כל מי שמתחזק הזכות שלו, אין לשער לאין קץ!**

הזכרנו כבר את המסילת ישרים בפרק י"ט אחרי שהוא מביא מחז"ל כמה המדרגה גדולה של מי שמתאבל על ירושלים, של מי שמצפה לגאולה, למשיח, הוא מתאר ואומר שכל אחד יכול, כל אחד יכול...

וז"ל המסילת ישרים בפרק יט בסופו "ואם יאמר אדם מי אני ומה אני ספון שאתפלל על הגלות ועל ירושלים וכו', המפני תפלתי יכנסו הגליות ותצמח הישועה? תשובתו בצדו, כאותה ששנינו לפיכך נברא אדם יחידי כדי שכל אחד יאמר בשבילי נברא העולם, וכבר נחת רוח הוא לפניו יתברך שיהיו בניו מבקשים ומתפללים על זאת, ואף שלא תעשה בקשתם מפני שלא הגיע הזמן או מאיזה טעם שיהיה, הנה הם עשו את שלהם והקב"ה שמח בזה."

ומה הכוונה "תשובתו בצידו"? כלומר שזה לא קושיא עם תרוץ, אלא הקושיא לא מתחילה! "תשובתו בצידו" - מיד היא נמצאת! "לפיכך נברא האדם יחידי כדי שכל אחד יאמר בשבילי נברא העולם", ואפילו יחיד יכול להשיג! וכל יחיד אפילו אם הוא לא עושה את כל ההצלה, אבל הוא פועל הצלה.

אז אם יבא היצה"ר ויפתה ויגיד נו, טוב, אה"נ, אני אתחזק אני אתקן, אבל הרי

לא היה רוצה ח"ו להזיק... לעשות...  
ובשביל מה??!!... העלם הדעת...! ה'  
יתברך יעזור ואנחנו נתחזק, ויקוים בנו,  
לא ינום ולא ישן שומר ישראל, והקב"ה  
יעורר רחמיו עלינו, כשיש שמירה עליונה,  
גם מהעומדים לכלותינו, גם מהמחלות  
הארורות, יהיה רפואה שלמה, חיזוק,  
ונזכה כולנו במהרה ממש, לא רק להצלה,  
לא רק לשמירה, אלא לביאת משיח  
צדקנו במהרה בימינו אמן.

זה ברור לי, ברור לי, אני יכול... (בבכי) אני  
יכול לומר כמעט בנקיטת חפץ... שאף  
אחת מבנות ישראל היקרות שמוסרות  
עצמם על קיום התורה הקדושה מכל  
מילי דאנפי, אף אחת לא היתה (מתלבשת  
כך)... רק שלא חושבים שזה כך... היצר  
מסמא את עינינו שאנחנו לא נראה שזה  
כך... (גורם לסילוק השכינה ולאסונות), אבל אם  
היו יודעים שזה כך, אף אחד לא רק  
שלא היה רוצה את האחריות על עצמו,

לאחר ההתעוררות הגדולה שראה מרן המשיגיה שנעשתה מדבריו במוצש"ק,  
שנה דבריו ביתר שאת בשיחתו בשיבת מיר ביום ד' לסדר משפטים תשפ"ג  
ולא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה

וכן שיחה זו ניתן לשמוע בקו הנ"ל 074-7962328 שלוחה 35, ולהקיש 8 למציאת השיחה.

כמו שהמדרש אומר בפרשת קורח,  
שלעתיד לבוא הקב"ה יפרע ע"י ברייה  
קלה. הוא יקרא לזבוב וליתוש. הייתוש -  
זה הנגיף. רק הנביא לא יכל לומר 'נגיף'.  
אם הוא היה אומר נגיף - מישהו היה מבין  
על מה הוא מדבר?! הוא דיבר על הברייה  
קלה שהייתה אז; הוא אמר זבוב, יתוש.

אבל זה הוורט - שהקב"ה עתיד להיפרע  
ע"י ברייה קלה. וכל המהפכות שאירעו  
במערכות הטבע... עד ותרעד הארץ!

זהו הפשט שהקב"ה בא לעורר אותנו!

ואל מי הוא מדבר בעיקר? אלינו!!! אל  
שומרי תורה ומצוות!!! לתלמידי חכמים!!!  
אל יראי ה'!!!

אבל אנו לא מבינים את השפה שלו בכלל!!!

"לא נבראו ברקים ורעמים אלא לפשט  
עקמימות שבלב".

זה בא לפשט את העקמימות שבלב.

בלב יש שתי עקמימויות: עקמימות אחת  
זה באמונה. זו מינות. ולא תתורו אחרי  
לבבכם - זו מינות.

והעקמימות השנייה זה תאוה. תאוות ליבו  
נתת לו.

"לא נבראו ברקים ורעמים אלא כדי לפשט  
את העקמימות שבלב".

אם רואים כעת כאלה ברקים ורעמים;  
העולם הרי כמרקחה - כמה אנשים מתים  
כעת! ממה? מכלום! מנגיף! מברייה קלה.

זה כל הבריאה כולה - מה שאדוננו דוד מתאר.

כמו שהחווה"ל אומר, שהאלוקים עשה בריאה כזו, בשביל שיראו מלפניו. זהו בריאת ה' - שיראו מלפניו. אז עשה את הבריאה על כל נפלאותיה.

וזה נקרא בנעימה. עם זה הקב"ה מדבר עם ברואיו, להראות להם את האמונה ואת ההנהגה. זה נקרא בנעימה.

אבל אם ח"ו לא מתעוררים, או להיפך, אז הקב"ה מתחיל לדבר בשפה ברורה. מהי? המביט לארץ ותרעד!!! יגע בהרים ויעשנו!!!

אשירה לה' בחיי - זה מה שהיה צריך להיות, שמהחיים הרגילים אנשים היו צריכים לומר שירה לה'. כמו שאדוננו דוד המלך מתאר מקודם. כמו שהחווה"ל אומר שהקב"ה עשה שיראו מלפניו. כך היה צריך להיות.

אבל אם לא: אז 'אזמרה לאלוקי' - במידת הדין; ומה מזמרים: 'בעודי'!!!  
ברוך ה' שזה נשאר קיים, ב"ה שזה נשאר קיים! 'בעודי'!!!

כי בזמננו ההנהגה הזאת שהקב"ה הראה בבריאה היה ביתר שאת וביתר עוז. הקב"ה פתח לראות את הנפלאות שיש בבריאה. כמו שהחווה"ל אומר שאפילו בבקעה קטנה לא יודעים מה שיש...

הקב"ה פתח נפלאות שאין לשער. כל המכשירים שיש, כל האפשרויות שיש, אין חוקים ואין כלום, מארץ לארץ, וממדינה

הגיעה העת שלא עת לחשות!

באמת, אני לא ראוי להגיד מילה. (כפי תמרוקים).

**אני לא אומר; אני מתחנן!!!**

רש"י מביא בפרשת נח, שאם יש גזל וזנות אנדרלמוסיה באה לעולם, והורגת רעים וטובים.

מה זאת אומרת אנדרלמוסיה? בלבול ח"ו?! וכי זה המהלך?!

**אלא המהלך הוא שעוברים על כל הגבולות. אז שעוברים על הגבולות אז הכל הולך בלי חשבון. באה העת - והורגת רעים וטובים.**

כי דרכו של הקב"ה, כביכול, כמו שדוד המלך אומר בברכי נפשי. קודם הוא מתאר את כל הבריאה על כל נפלאותיה; את הצומח החי והמדבר.

עד שהוא מגיע להתפעלות הגדולה: "מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית. יהי כבוד ה' לעולם".

אחר כך הוא מתחיל מיד: "המביט לארץ ותרעד יגע בהרים ויעשנו אשירה לה' בחיי אזמרה לאלוקי בעודי".

שואלים, ממה נפשך: אם אתה רוצה להגיד את הנפלאות של הרעידת אדמה וכדו' יגע בהרים ויעשנו - אז שיכניס את זה ברשימה הקודמת. הרי הוא כבר סיים את הכל?! 'מה רבו'... 'יהי כבוד'...

מבארים, שישנם שני אופנים שבהם הקב"ה מדבר עם ברואיו: יש בשפה ברורה או בשפה נעימה. הוא מתחיל ומדבר בנעימה,

כי כל ההצלה זה רק עם קרבת אלוקים.  
גם כי אלך בגיא צלמוות לא אירא רע - כי  
'אתה' עמדי!

אבל אם הסתרת פניך - הייתי נבהל!!!

כל ההצלה זה רק איתנו!!!!

אני נזכר מעשה. אני שמעתי את זה מר'  
חיים ברים עצמו זצ"ל שאבלח"ט. הרב  
אברמסקי זצ"ל בסוף ימיו היה חולה מאוד.  
ופעם אחת הוא נכנס לבקר אותי, והוא  
פרץ בבכיות נוראות, והוא לא יכל להירגע.  
הוא שאל אותי: רבי, רבי למה אתה בוכה?  
מה אתה בוכה? כל כך כואב לך?!

אמר לו לא על זה אני בוכה. אני בוכה על  
משהו אחר. כתוב ברמב"ם במורה נבוכים  
שמי שדבוק באמונת ה' לגמרי, ולא מסיח  
דעתו ממנו לא יכול להיות לו שום צרה  
ושום קושי. שהרי: אתה - עמדי!!! ואילו:  
הסתרת - הייתי נבהל! והוא הוסיף: אני  
רואה איזה צרות יש לי כעת. איזה קשיים.  
ומתוכם ראייה כמה שאני רחוק ממנו. ועל  
דא קא בכינא; לא על על הכאב! אני רואה  
כמה שאני רחוק מהבורא!

ושב מאחריך נאמר - ולכן אמר הח"ח,  
אני לא רוצה להאריך, אבל שמעתי את  
המעשה איש מפי איש, הר"י של מיר  
באמריקא רש"מ קלמנוביץ ששמע את  
זה מאביו ר"א קלמנוביץ זצ"ל שהוא היה  
בשעת מעשה. היה איזה מעשה, ואז הח"ח  
**אמר: כל הידור והידור שאפשר לעשות בלא  
יראה - הכל כדאי!**

זאת אומרת שהח"ח לימד לא רק שהקב"ה  
נמצא איתנו או שהוא איננו. **אלא אתה**

למדינה ומעולם לעולם - עם כל הדברים  
שיש. ברגע יודעים כולם. ברגע שומעים  
כולם. והכל זה רק נפלאותיו יתברך!

אז הוא ברגע אחד פתח והראה - "מה רבו  
מעשיך ה' כולם בחכמה עשית!"

"האותי לא תיראו נאם ה', אם מפני לא  
תחילו, אשר שמתי חול גבול לים, חק עולם  
ולא יעברנהו, ויתגעשו ולא יוכלו, והמו גליו  
ולא יעברנהו" (ירמיה ה, כב).

היום שיש את כל הדברים שיש היום -  
ו'האותי לא תיראו'!! ואז היום התביעה  
עוד יותר גדולה ח"ו!

מכיוון שהקב"ה כך הראה למראה - אז  
התביעה הרבה יותר גדולה! כי כל כך  
גדולתו ועוצמתו יתברך - מי אינו רואה?

**אם כן, ח"ו, אם לא מתעוררים - אז מתחיל  
הקבוצה השנייה: המביט לארץ ותרעד!**

וזה הולך בתרתי - תמחלו לי - הרי אני  
מדבר מליבי... (בוכה)

הן מה שנוגע לאמונה!

והן מה שנוגע לקדושה. גוואלד!!!

"אלוקיהם של אלו שונא זימה..."

הדבר היחיד שכתוב שה' עוזב אותנו, כך  
אמר ר' אהרון לייב זצ"ל, זה על ולא יראה  
בן ערוות דבר ושב מאחריך! על זה יש  
'ושב'. על שום דבר אחר לא כתוב 'ושב'  
- אפילו על עבודה זרה! על כפירה! רק על  
זה כתוב ושב מאחריך! הוא עוזב!

לכן פה הטענה נוראה. ופה זה הצלה! פה  
מונח כל ההצלה!

ועושה כל טצדקי שזה יראה טריפה! שאוכל  
טרף! מכסים - ועושים כל ההשתדלות  
שיראה שזה לא מכוסה. שזה טבעי. רח"ל.

מי ששומע: אצלי זה מאוס מאוד! ואני  
מוסיף, דל מיניה את ההלכה, ז"א חוץ  
מההלכה, אצלי זה מאוס מאוד.

אבל כל זה מדברים בימים כתיקונם.  
אבל היום שרואים שבאים צרות כאלה  
משונות...

כי תבינו אחים יקרים: איפה תפס אותנו  
היצה"ר? איפה? (פורץ בבכי סוער)

בבנות ישראל היקרות!

שהם המעמידים של הדור האחרון! הם  
המעמידים של התורה הק'! אבל איך  
יכולים ללמוד? איך יכולים ללמוד?

באים לכבוש את המלכה עימי בבית!?

וביותר שזה נוגע לחמדת המזון לאלה  
שעושים את כל הזה (הפאניות)... היצר הרע!  
אבל בכל זמן; גוט.

אבל תראו מה שהולך כעת לא תוכל  
להתעלם!

לא תוכל להתעלם! רח"ל.

אנחנו לא יודעים ששום דבר לא יקרה פה!  
והגמרא אומרת: וכי חשיד קב"ה דעביד  
דינא בלא דינא!?

זה ממש נישט פשוט. צריכים להתחזק!  
(בוכה...)

למה צריכים לחכות עוד!?

עושה יותר הידור בלא יראה - אז הוא יותר  
קרוב!!! פחות הידור - הוא מתרחק!!!

כל הידור והידור, הוא אמר, שאפשר  
לעשות בלא יראה - הכל כדאי!

אז אם אנו רואים כאלה דברים. וכי חשיד  
קוב"ה דעביד דינא בלא דינא?

וכי צריך ראייה?

הדבר הזה הרי מתפרש בעניין של הקדושה:

יש קדושה במה שנוגע לבחורים; שגם  
את זה צריך לדעת את האחריות הגדולה!  
גוואלד!!! (בוכה...)

בשביל מה? בשביל מה?! שאני אביא  
כל כך היזק ח"ו לעולם ולאחרים?! שונא  
זימה!!!

אנדרלמוסיה באה!!!!

ויש מה שנוגע לבנותינו - זה הצניעות.  
הצניעות של הלבוש! הצניעות של כיסוי  
השיער!

שמעתי ממור"ר רש"ז אורבך זצ"ל מפה  
קודשו הוא אמר לי כך על הפאות. הוא אמר  
שאם לפני חמישים שנה הייתה באה אשה  
לירושלים עם פאה - היו סוקלים אותה!

אני אומר כמעט מילה במילה.

והפאות של פעם היו - אפילו אני זוכר איך  
שהוא אמר - אפילו עיוור היה רואה שזה  
פאה. למה? הוא אמר שזה היה ממש קש היו  
רואים שזה קש. היום הוא אומר, לא יודעים  
אם זה כן או לא.

הוא הוסיף כך: אצלי זה מאוס מאוד! משל  
למה הדבר דומה לאחד שאוכל בשר כשר

ח"ו, אם עכשיו גם הם?! זה ממש לא פשוט, וצריכים ממש להתחזק!!!

והקב"ה יעזור ברחמיו - כי הוא א-ל מלא רחמים.

והשכר כעת למי שמתחזק אין לשער. כי הוא מציל את כלל ישראל.

חיבה יתירה נודעת למי שכעת יתחזק וישוב אל ה'. הגיעה העת כעת.

**אסור! אתם שומעים: אסור לחכות יותר!**

**בואו כולנו נתחזק! חסדי ה' כי לא כלו רחמיו!**

הקב"ה יעזור לנו שנוכל להתחזק באמת, ולעשות את רצונו יתברך ולקדש שם שמיים, וממילא יהיה הבחינה כמו שהח"ח אומר: ע"י ההידור שאנחנו עושים בלא יראה לך, ועל הידור שאנחנו עושים באני מאמין - בוודאי שכל התורה הק' שאנחנו לומדים בהתמדה תעמוד לנו כחומת מגן בפני אויבנו מבית ומחוץ!

ונזכה כולנו כבר בקרוב ממש לזכות לשמוע את שופרו של משיח בביאת משיח צדקנו בב"א, אמן!

ואדרבה, מי שיתחזק כעת, שכרו הוא עד אין קץ! בעצם הדבר ובעצם ההצלה להציל את כלל ישראל!

**נורא נוראות...!!! והדבר פשוט ופשוט הוא.**

**כי צריך לראות כעת לעשות מהפך; מהפך!!!**

**בבחינת: מי לה' אלי! 'אלי'. מה זה 'אלי'?**  
שהקב"ה יוכל להיות איתנו!

**אלוקיהם של אלו שונא - זימה! הוא לא יכול להיות יחד.**

פשוט. כמה צריכים כעת להתחזק. בעזרת ה' יתברך, להסביר, לעורר, לדבר. איש את רעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק!

**לראות להילחם על כבודו יתברך! כבודו של ה' יתברך!**

משל למה הדבר דומה? אב שכל הבנים סרחו. רח"ל. בגדו בו. נשאר לו בן אחד. ופתאום הוא רואה שגם הוא... אוי ווי - ממש חרב עליו עולמו.

מי יש לו עוד להקב"ה בעולמו? כלל ישראל! כמה ביניהם יש ת"ח? כמה יש בניהם בני תורה יקרים?